

B I L T E N S U D S K E P R A K S E

VRHOVNI SUD FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

OSNIVAČ:

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine,
Sarajevo, Valtera Perića 15

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:

Dušan Obradović

REDAKCIJSKI ODBOR:

Dušan OBRADOVIĆ
Suada SELIMOVIĆ
mr. Tadija BUBALOVIĆ
Malik HADŽIOMERAGIĆ
Miomir JOČIĆ

IZDAVAČ:

Javno preduzeće
Novinsko-izdavačka organizacija
Službeni list Bosne i Hercegovine
Sarajevo, Magribija 3

ZA IZDAVAČA:

Mehmedalija HUREMOVIĆ, direktor

bilten

**sudske prakse
Vrhovnog suda
Federacije
Bosne i
Hercegovine**

**Sarajevo,
januar-juni
siječanj-lipanj 2000. godine**

broj 1

S A D R Ž A J

KRIVIČNO PRAVO	7
- sudske odluke	
GRAĐANSKO - PRIVREDNO PRAVO	13
- sudske odluke	
UPRAVNO PRAVO	37
- sudske odluke	
ABECEDNI STVARNI REGISTAR	79
- za krivično pravo	79
- za građansko i privredno pravo	79
- za upravno pravo	82
REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA	85
- za krivično pravo	85
- za građansko i privredno pravo	85
- za upravno pravo	86

KRIVIČNO PRAVO

KRIVIČNI ZAKON FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

1.

Član 13. stav 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

AKO JE NAPAD OŠTEĆENOG UTICAO NA STANJE SVIJESTI OPTUŽENE TAKO ŠTO JE KOD NJE UZROKOVAO NASTANAK AFJEKTIVNOG NABOJA U VIDU JAKE RAZDRAŽENOSTI ZBOG KOJE JE DOVEDENA U NENORMALNO PSIHIČKO STANJE PRIVREMENE DUŠEVNE POREMEĆENOSTI I POSLJEDIČNO TOME NEURAČUNLJIVOSTI KOJA PREDSTAVLJA OSNOV ISKLJUČENJA KRIVIČNE ODGOVORNOSTI, ONDA U PROCESNOM SMISLU ZA ODLUKU PRVOSTEPENOG SUDA NIJE OD PRIMARNOG ZNAČAJA TO ŠTO JE U DALJEM TOKU DOGAĐAJA, PREDUZIMAJUĆI ODBRAMBENE RADNJE LIŠILA ŽIVOTA OŠTEĆENOG U PREKORAČENJU GRANICA NUŽNE ODBRANE. OVO ZBOG TOGA, JER POSTOJANJE TAKVE OKOLNOSTI KOJA ISKLJUČUJE KRIVIČNU ODGOVORNOST OPTUŽENE PREDSTAVLJA OSNOV ZA DONOŠENJE PRESUDE KOJOM SE ONA OSLOBADA OD OPTUŽBE (ČLAN 345. TAČKA 2. ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU U VEZI SA ČLANOM 13. STAV 1. KRIVIČNOG ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE) PA JE PRVOSTEPENI SUD PRAVILNO POSTUPIO KADA JE DONIO TAKVU ODLUKU.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj Kž - 488/98 od 8. 6. 2000. g.)

2.

Član 68. stav 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

UKRADENI NOVAC JE PREDMET PRIBAVLJEN KRIVIČnim DjeLOM, A NE PREDMET KOJI JE NASTAO U PROCESU IZVRŠENJA KRIVIČNOG DJELA, PA SE NE MOŽE OD OKRIVLJENOG ODUZETI Mjerom SIGURNOSTI ODUZIMANJA PREDMETA NEGOTIMO, UKOLIKO NE POSTOJI IMOVINSKOPRAVNI ZAHTJEV OŠTEĆENOG, Mjerom ODUZIMANJA IMOVINSKE KORISTI PRIBAVLJENE KRIVIČnim DjeLOM.

(Rješenje Kantonalnog suda u Tuzli, broj Kž - 357/99 od 14. 12. 1999. g.)

3.

Član 125. stav 6. u vezi sa stavom 3. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

NADLEŽNI ORGAN ZA IZVRŠENJE MJERE SIGURNOSTI ZABRANE UPRAVLJANJA MOTORNIM VOZILOM IZ ČLANA 67. KRIVIČNOG ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE JE POLICIJSKA UPRAVA NADLEŽNA ZA IZDAVANJE VOZAČKE DOZVOLE NA ČIJEM PODRUČJU OSUĐENI IMA PREBIVALIŠTE ILI BORAVIŠTE, STOGA SE ZASTARJELOST IZVRŠENJA OVE MJERE SIGURNOSTI NE PREKIDA RADNJOM SUDA, KOJI JE DONIO ODLUKU KOJOM JE IZREČENA MJERA SIGURNOSTI ZABRANE UPRAVLJANJA MOTORNIM VOZILOM, KOJOM SE TA ODLUKA DOSTAVLJA POLICIJSKOJ UPRAVI RADI IZVRŠENJA IZREČENE MJERE

SIGURNOSTI, JER SE NE RADI O RADNJI ORGANA NADLEŽNOG ZA IZVRŠENJE MJERE SIGURNOSTI ZABRANE UPRAVLJANJA MOTORNIM VOZILOM. MEĐUTIM, RADNJOM NADLEŽNE POLICIJSKE UPRAVE KOJOM SE VRŠI POZIVANJE OSUĐENOG DA SE JAVI U POLICIJSKU UPRAVU RADI UPISA IZVRŠENE MJERE SIGURNOSTI U NJEGOVU VOZAČKU DOZVOLU, PREKIDA SE ZASTARIJEVANJE IZVRŠENJA MJERE SIGURNOSTI ZABRANE UPRAVLJANJA MOTORNIM VOZILOM, JER JE TA RADNJA NADLEŽNOG ORGANA PREDUZETA RADI IZVRŠENJA MJERE SIGURNOSTI.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 1. stava 2. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 44/98) određeno je da pitanja koja se odnose na izvršenje novčanih kazni, sankcija za privredne prijestupe, prekršajnih sankcija mjera sigurnosti i odgojnih mjeru koja nisu regulisana tim zakonom, uredit će se kantonalnim - županijskim zakonom, a odredbom člana 238. istog zakona da danom stupanja na snagu tog zakona prestaje primjena Zakona o izvršenju sankcija koji su se primjenjivali na teritoriji Federacije, izuzev odredaba kojima se uređuju pitanja iz stava 2. člana 1. ovog zakona koje će se prestati primjenjivati danom stupanja na snagu kantonalno - županijskih propisa iz stava 1. člana 231. tog zakona.

Kako izvršenje mjere sigurnosti zabrane upravljanja motornim vozilom nije regulisano Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija u Federaciji BiH, niti je donijet kantonalni zakon koji uređuje to pitanje, na izvršenje mjere sigurnosti zabrane upravljanja motornim vozilom primjenjuju se odgovarajuće odredbe Zakona o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija ("Službeni list SRBiH", broj 2/94).

Iz odredbe člana 264. Zakona o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija proizlazi da nadležni organ za izvršenje mjere sigurnosti zabrane upravljanja motornim vozilom nije sud koji je donio odluku kojom je izrečena mjera sigurnosti, nego općinski organ uprave nadležan za izdavanje vozačke dozvole (policijska uprava) na čijem području određeno lice ima prebivalište, odnosno boravište. Kako se, shodno odredbi člana 125. stav 3. u vezi sa stavom 6. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (KZ FBiH) zastarjevanje izvršenja mjere sigurnosti prekida svakom radnjom nadležnog organa koja se preduzima radi izvršenja mjere sigurnosti, radnjom suda koji je donio odluku kojom je izrečena mjera sigurnosti zabrane upravljanja motornim

vozilom kojom se ta odluka dostavlja policijskoj upravi radi izvršenja izrečene mjerne sigurnosti, ne prekida se zastarjevanje izvršenja izrečene mjerne sigurnosti, pošto taj sud nije nadležni organ za izvršenje mjerne sigurnosti zabrane upravljanja motornim vozilom. Međutim, radnjom nadležne policijske uprave kojom se vrši pozivanje osuđenog lica da se javi u policijsku upravu radi upisa izrečene mjerne sigurnosti u njegovu vozačku dozvolu, prekida se zastarjevanje izvršenja mjerne sigurnosti zabrane upravljanja motornim vozilom, jer je to radnja nadležnog organa preduzeta radi izvršenja mjerne sigurnosti.

Stoga se osnovano žalbom osuđenog tvrdi da radnjom prvostepenog suda kojom je izvršeno dostavljanje policijskoj upravi pravnosnažne presude kojom je okrivljenoj izrečena mjera sigurnosti radi njenog izvršenja nije prekinuto zastarjevanje izvršenja izrečene mjerne sigurnosti, ali se ipak neosnovano tom žalbom tvrdi da je u konkretnom slučaju nastupila zastarjelost izvršenja izrečene mjerne sigurnosti. Naime, odredbom člana 124. stava 3. KZ FBiH propisano je da zastarjelost izvršenja mjerne sigurnosti zabrane upravljanja motornim vozilom nastaje kad protekne vrijeme za koje je ta mjera izrečena, pa kako je pravomoćnom presudom Općinskog suda osuđenom izrečena mjera sigurnosti zabrane upravljanja motornim vozilom "B" kategorije u trajanju od jedne godine računajući od dana pravnosnažnosti presude, a iz dopisa Policijske uprave proizilazi da je ta Policijska uprava prije isteka roka od jedne godine od dana pravnosnažnosti presude, uputila poziv osuđenom H. A. radi izvršenja izrečene mjerne sigurnosti, tom radnjom Policijske uprave je prekinuto zastarjevanje izvršenja izrečene mjerne sigurnosti, pa se neosnovano žalbom osuđenog H. A. tvrdi da je u konkretnom slučaju nastupila zastarjelost izvršenja izrečene mjerne sigurnosti.

(Rješenje Kantonalnog suda u Tuzli, broj Kž - 87/00 od 25. 4. 2000. g.)

4.

Član 127. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine u vezi sa članom 1. Zakona o amnestiji ("Službene novine Federacije BiH", broj 48/99)

POŠTO JE KRUG OSOBA KOJIMA JE DATA AMNESTIJA OGRANIČEN UVJETOM DA SU KRIVIČNA DJELA UČINJENA U ODREĐENOM VREMENSKOM PERIODU, ONDA ABOLICIJU

(OSLOBOĐENJE OD KRIVIČNOG GONJENJA) NE MOŽE DOBITI OPTUŽENA OSOBA ZA JEDNU KRIVIČNOPRAVNU RADNJU IZ SASTAVA PRODUŽENOG KRIVIČNOG DJELA KOJA JE UČINJENA IZVAN TOG VREMENSKOG PERIODA, BEZ OBZIRA ŠTO JE TOJ OSOBI DATA ABOLICIJA ZA SVE OSTALE KRIVIČNOPRAVNE RADNJE UČINJENE U TOM VEMENSKOM PERIODU.

Iz obrazloženja:

Rješenjem prvostepenog suda protiv okrivljenih D. N. i dr. obustavljen je krivični postupak za krivično djelo teške krađe iz člana 148. stav 3. Krivičnog zakona BiH u vezi sa članom 22. KZ, a na osnovu člana 3. u vezi sa čl. 1. i 2. Zakona o amnestiji.

Uvaženjem žalbe nadležnog tužioca ukinuto je rješenje prvostepenog suda u dijelu koji se odnosi na krivično djelo opisano pod tačkom 9. optužnice i u tom dijelu predmet vraćen prvostepenom sudu na daljnji postupak.

Okrivljeni D. N. je optužen za izvršenje produženog krivičnog djela teške krađe iz člana 148. stav 3. KZ BiH, u čijem sastav ulazi više krivično - pravnih radnji od kojih svaka pojedinačna radnja sadrži sva zakonska obilježja tog djela.

Članom 1. Zakona o amnestiji data je amnestija svim izvršiocima određenih krivičnih djela koja su izvršena u periodu od 01. januara 1991. do 22. decembra 1995. godine. U

krivična djela koja su obuhvaćena amnestijom spada i krivično djelo iz člana 148. stav 3. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine za koje je optužen D. N. Međutim, za istaći je da je okrivljeni D. N. jednu krivično - pravnu radnju koja ulazi u sastav predmetnog krivičnog djela izvršio dana 30. 12. 1995. godine, (predstavljenja je pod tačkom 9. optužnice) i sama za sebe predstavlja predmetno krivično djelo (sada člana 274. stav 1. tačka 1. Krivičnog zakona Federacije BiH).

Polažeći od navedenih činjenica, jasno je da navedena krivično - pravna radnja, koja sama za sebe predstavlja krivično djelo, nije izvršena u periodu za koјe se daje amnestija, pa nije bilo mesta davanju amnestije u tom pravcu prema okrivljenom D. N.

Iz navedenih razloga je u odnosu na tu krivično - pravnu radnju rješenje ukinuto i u tom dijelu predmet vraćen prvostepenom sudu na daljnji postupak.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj Kž - 70/00 od 9. 3. 2000. g.)

ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU

5.

Član 31. stav 2. Zakona o krivičnom postupku

AKO JE ZAHTJEV ZA SPROVOĐENJE ISTRAGE PODNESEN PROTIV SUDIJE OPĆINSKOG SUDA, TO OBJEKTIVNO UKAZUJE NA MOGUĆNOST SUMNJE U NEPRISTRASNOST TOGA SUDA, ALI TE OKOLNOSTI NE PREDSTAVLJAJU VAŽNE RAZLOGE ZA PRENOŠENJE MJESNE NADLEŽNOSTI NA DRUGI OPĆINSKI SUD NA PODRUČJU DRUGOG KANTONA U SMISLU ČLANA 31. STAV 2. ZKP.

Općinsko tužilaštvo je svojim dopisom obavjestilo oštećenog M. A., da je odbačena krivična prijava protiv sudske općinskog suda D. M. zbog krivičnog djela kršenja zakona od strane sudske iz člana 365. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (KZ FBiH) i ujedno je dalo pouku da u roku od 8 dana može preduzeti gonjenje stavljanjem zahtjeva za sprovođenje istrage.

Prijevremeno navedene obavijesti oštećeni kao tužilac M. A. je uz zahtjev za sprovođenje istrage protiv D. M. zbog krivičnog djela iz člana 365. KZ FBiH i određenog broja priloga u fotokopijama stavio prijedlog za prenošenje mjesne nadležnosti na neki sud drugog kantona. Kao razloge za takav prijedlog je naveo, da je osoba protiv koje je podnesen

zahtjev za sprovođenje istrage sudske općinskog suda koji o tome treba da rješava.

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine je odlučio kao u izreci iz sljedećih razloga:

Prema odredbi člana 31. stav 2. ZKP Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine može odrediti drugi stvarno nadležan sud na teritoriji drugog kantona ako postoje važni razlozi. Dakle, pomenuto ovlaštenje delegiranja na drugi stvarno nadležni sud izvan teritorije nekog kantona ovisno je isključivo od toga da li ima razloga koji se mogu vrednovati kao važni. Posljedično tome, u konkretnom slučaju se postavlja pitanje, da li su to važni razlozi za određivanje drugog stvarno nadležnog suda na teritoriji drugog kantona što je zahtjev za sprovođenje istrage podnesen protiv sudske

nadležnog suda. Po ocjeni Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, takve okolnosti objektivno ukazuju na mogućnost sumnje u nepristrasnost nadležnog suda, ali to nisu važni razlozi da se u ovoj krivičnoj stvari delegira drugi stvarno nadležan sud na teritoriji drugog kantona.

Sa izloženog Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine je na osnovu ovlaštenja iz člana 31. stav 3. u vezi stava 1. ZKP odbio prijedlog oštećenog kao tužioca da se za vođenje ovog krivičnog postupka odredi drugi stvarno nadležan sud na području drugog kantona.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj Kr - 40/00 od 21. 3. 2000. g.)

6.

Član 358. stav 1. tačka 9. Zakona o krivičnom postupku

PRVOSTEPENI SUD NIJE POVRIJEDIO OBJEKTIVNI IDENTITET PRESUDE I OPTUŽBE TIME
ŠTO JE NA TEMELJU REZULTATA IZVEDENIH DOKAZA U ČINJENIČNI OPIS KRIVIČNOG DJELA
UBISTVA U IZRECI PRESUDE NAVEO DA JE OPTUŽENI OLAKO DRŽAO DA JE PUŠKA PRAZNA
I DA NEĆE OPALITI, PA ONDA NJEGOVE RADNJE PRAVNO KVALIFIKOVAO KAO KRIVIČNO
DJELO UBISTVA IZ NEHATA.

Iz obrazloženja:

Činjeničnim opisom djela podnesene optužnice, optuženom je stavljen na teret da je idući sa F. S. na putu susreuo J. V. koji se kreće u društvu svoje sestre J. V. i njene prijateljice J. Š. i nakon kraće prepiske opovodao J. V. majku, a zatim uzeo od F. S. svoju kratku pušku kalibra 16 mm, ručne izrade i usmjerio je u pravcu glave J. V., zatim iz neposredne blizine opalio iz puške, pa je sačima ovoga pogodila u predjelu desne strane glave, uslijed čega je zadobio ustrjelnu ranu na desnoj strani glave sa prostrelom mozga i mnogobrojnim preloma svoda i baze lobanje od kojih povreda je odmah umro, te je u ovakvom njegovom ponašanju, kantonalni tužilac našao da su sadržana obilježja krivičnog djela ubistva iz člana 36. stav 1. KZ SRBiH.

Za razliku od toga, prvostepeni sud je nakon ponovnog sudjenja u činjeničnu osnovicu pobijane presude uz napred navedene činjenice i okolnosti unjeo da je optuženi "olako držeći da je puška prazna i da neće opaliti", a onda njegove radnje pravno ocjenio kao krivično djelo ubistva iz nehata iz člana 38. KZ RBiH.

Tim u vezi, kantonalni tužilac je u žalbi osporio pravilnost postupanja prvostepenog suda i istakao da ne postoji objektivni identitet presude i optužbe. Ovo je svakako otvorilo pitanje u kojoj je mjeri prvostepeni sud mogao u pobijanoj presudi prilagođavati činjenični opis djela iz optužnice rezultatima izvedenih dokaza na glavnom pretresu a da pri tome ne prekoraci optužbu u smislu žalbenih prigovora. Odgovor na to pitanje sadržan je u odredbi člana 341. stav 1. ZKP, koja između ostalog propisuje da se presuda može odnositi samo na djelo koje je predmet optužbe sadržane u podnesenoj odnosno na glavnom pretresu izmjenjenoj ili proširenoj optužnici. Iz takvog zakonskog određenja proizilazi da se problem objektivnog identiteta presude i optužbe svodi na

pitanje da li je postupanje optuženog kako je ono u pogledu odlučnih činjenica opisano u podnesenoj optužnici identično sa činjeničnim supstratom djela u presudi i kakva su odstupanja moguća. Za takvu ocjenu nužno je u krivično - pravnom smislu identifikovati pravno značenje izvršene modifikacije u činjeničnoj osnovici izreke pobijane presude (da je optuženi olako držao da je puška prazna i da neće opaliti) i na osnovu toga zaključiti da li su bile dozvoljene. Prije izvođenja takvog zaključka valja ukazati, da sud može prema rezultatima izvedenih dokaza na glavnom pretresu odstupiti u činjeničnom pogledu od podnesene optužnice i konzervativno tome optuženog oglasiti krivim za drugačije djelo u odnosu na ono iz optužnice pod uvjetom da je to djelo jednako teško ili lakše od onog iz optužnice. U konkretnom slučaju, podnesena je optužnica zbog krivičnog djela ubistva iz člana 36. stav 1. KZ RBiH, dakle za obično ili osnovno ubistvo. Nakon modifikacije činjeničnog opisa djela, prvostepeni sud je optuženog oglasio krivim za ubistvo iz nehata iz člana 38. KZ RBiH odnosno za privilegovano ubistvo. Ocenjujući sve to proizilazi, da je optuženi pobijanom presudom oglašen krivim za drugačije djelo, ali da je ono lakše od onog iz optužnice. Kako se pored toga ne radi o disparatnim krivičnim djelima, već o krivičnim djelima sa istim zaštitnim ili napadnim objektom, onda ovaj sud zaključuje, da je prvostepeni sud pravilno postupio kada je na temelju rezultata dokaza izvedenih na glavnom pretresu u činjeničnu osnovicu unjeo navedene činjenice i okolnosti te djelo pravno kvalifikovao kao u izreci pobijane presude. To dalje znači, da prvostepeni sud nije povrijedio objektivni identitet presude i optužbe, a samim tim nije učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 358. stav 1. tačka 9. ZKP, pa se suprotni žalbeni progovori kantonalnog tužioca nisu mogli uvažiti.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj Kž - 309/98 od 10. 2. 2000. g.)

7.

Član 358. stav 1. tačka 11. u vezi sa članom 346. stav 1. tačka 1. Zakona o krivičnom postupku

IZREKA PRESUDE JE NERAZUMLJIVA I UČINJENA JE BITNA POVREDA ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 358. STAV 1. TAČKA 11. ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU AKO ČINJENIČNI OPIS DJELA U IZRECI PRESUDE, KOJOM SE OKRIVLJENI KAO POTICATELJ OGLAŠAVA KRIVIM ZA ODREĐENO KRIVIČNO DJELO, NE SADRŽI ODREĐENU I JASNU NAZNAKU RADNJI OKRIVLJENOG IZ ČJEG OPISA PROIZILAZI DA SU TE RADNJE, S OBZIROM NA OKOLNOSTI KONKRETNOG SLUČAJA, BILE PODOBNE DA KOD DRUGOG STVORE ILI UČVRSTE ODLUKU O IZVRŠENJU ODREĐENOG KRIVIČNOG DJEŁA I DA SU NAVELE DRUGOG NA IZVRŠENJE ODREĐENOG KRIVIČNOG DJEŁA, KAO I ČINJENICE I OKOLNOSTI IZ KOJIH PROIZILAZI DA JE OKRIVLJENI BIO SVJESTAN DA SVOJIM RADNJAMA NAVODI DRUGOG NA IZVRŠENJE KRIVIČNOG DJEŁA, TE DA JE BIO SVJESTAN DJEŁA NA KOJE DRUGOG POTIĆE I DA JE HTIO ILI PRISTAO NA IZVRŠENJE TOG DJEŁA.

Iz obrazloženja:

Podstrekavanje, kao oblik sudjelovanja u djelu koje izvršava drugo lice, je umišljajno navođenje drugog lica da izvrši određeno krivično djelo. Za krivičnu odgovornost podstrekaca potrebno je najprije utvrditi da je on svojim radnjama kod drugog stvorio ili učvrstio odluku da izvrši određeno krivično delo, da je to djelo taj drugi i izvršio, da je podstekao bio svjestan da svojim radnjama drugog navodi na izvršenje krivičnog djela, a također, i da je bio svjestan djela na koje je drugog podstrekavao i da je htio ili pristao na izvršenje tog djela. Stoga, činjenični opis djela u izreci presude kojom se okriviljeni oglašava krivim za podstrekavanje u izvršenju određenog krivičnog djela mora sadržavati određenu i jasnu naznaku radnji okriviljenog iz čjeg opisa proizilazi da su te radnje, s obzirom na okolnosti konkretnog slučaja, bile podobne da kod drugog stvore ili učvrste odluku o izvršenju određenog krivičnog djela i da su navele drugog na izvršenje određenog krivičnog djela. Činjenični opis djela u izreci takve presude mora, također, sadržavati i činjenice i okolnosti iz kojih proizilazi da je okriviljeni bio svjestan da svojim radnjama navodi drugoga na izvršenje krivičnog djela, kao i da je bio svjestan djela na koje drugog podstrekava i da je htio ili pristao na izvršenje tog djela. Suprotno tome, u činjeničnom opisu djela u izreci pobijane presude, kojom je okriviljeni M. S. oglašen krivim za podstekavanje u krivičnim djelima - zlostavljanje u vršenju službe - iz člana 54. KZ

BiH i - teške tjelesne povrede - iz člana 42. stav 1. KZ BiH, se samo navodi da je okriviljeni M. S. , kao komandir Policijske uprave K. , "izdao naredbu policajcima Policijske uprave K. H. E. , Š. N. i G. I. da prate vozilo kojim je upravljao A. S. , isto zaustave a A. Š. privedu u prostorije Policijske uprave", te, nakon što su policajci primjetili zaustavljeni vozilo A. Š. na dijelu puta između naselja Vitalj i Starih Stanova i izjestili o tome M. S. , da im je on "dao daljnje upute". Ovakva izreka presude ne sadrži sve što je potrebno da se djelo okriviljenog M. S. odredi, pošto izdavanje, u svojstvu komandira Policijske uprave, naredbe policajcima da prate određeno vozilo, zaustave ga i vozača privedu u Policijsku upravu ne može, samo po sebi, predstavljati navođenje policajaca da tog vozača zlostavljuju i tjelesno povrijede a naznaka "dao im daljnje upute" je potpuno nerazumljiva pošto nije navedeno što je sadržina tih "dalnjih uputa", kako bi se moglo ocijeniti da li je tim "dalnjim uputama" okriviljeni M. S. htio okriviljene G. I. , H. E. i Š. N. podstreknuti da ostecenog zlostavljuju i tjelesno povrijede i da li su te upute podobne da druge podstreknu na izvršenje krivičnog djela. Osnovano se, prema tome, žalbama branilaca i okriviljenih ističe da je izreka pobijane presude uslijed toga nerazumljiva, te da je time prvostepeni sud učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 358. stav 1, tačka 11. ZKP-a.

(Rješenje Kantonalnog suda u Tuzli, broj Kž - 55/00 od 25. 4. 2000. g.)

8.

Član 398. stav 1. Zakona o krivičnom postupku

U POSTUKU PRIZNANJA I IZVRŠENJA STRANE KRIVIČNE PRESUDE KOD DOMAĆEG SUDA, NIJE PREDVIĐENA MOGUĆNOST PODNOŠENJA ZAHTJEVA ZA PONAVLJANJE KRIVIČNOG POSTUPKA, TE SE OVAJ IZVANREDNI PRAVNI LIJEK MOŽE PODNIJETI SAMO SUDU DRŽAVE MOLITELJICE KOJI JE DONIO ODLUKU U PRVOM STEPENU.

Iz obrazloženja:

Rješenjem Kantonalnog suda u Zenici taj sud se oglasio nadležnim za postupanje po zahtjevu osuđenog R. B. za ponavljanje krivičnog postupka koji je okončan pravomočnom presudom Županijskog suda u Zagrebu (Republika Hrvatska), kojom je osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora od 13. godina zbog krivičnih djela ubojstva iz člana 34. stav 1. i dr. Krivičnog zakona Republike Hrvatske, koju sada izdržava u Bosni i Hercegovini, nakon što je presudom Kantonalnog suda u Zenici preuzeto izvršenje preostalog dijela kazne zatvora.

Protiv tog rješenja žalbu je izjavio osuđeni u kojoj je iznijeo shvatjanje, da je Kantonalni sud u Zenici nadležan za ponavljanje krivičnog postupka u njegovom slučaju. Predložio je da se njegova žalba uvaži tako što će se dozvoliti ponavljanje krivičnog postupka.

Nakon što je ispitao prvostepeno rješenje u granicama žalbenih prigovora osuđenog i po službenoj dužnosti u smislu člana 388. stav 4. Zakona o krivičnom postupku (ZKP), ovaj sud je odlučio kao u izreci iz sljedećih razloga:

Iz stana spisa se vidi, da je prvostepeni sud proveo prethodni postupak ispitivanja uvjeta za priznanje i izvršenje strane krivične presude (egzekvaturu), nakon čega je dosljedno tome donjeo presudu, kojom je preuzeo njen izvršenje u Bosni i Hercegovini. Kada se sve to promatra sa međunarodno - pravnog aspekta, onda je jasno da takvo postupanje nižestepenog suda predstavlja akt pravne pomoći, s obzirom da se svodi na sprovođenje prava kažnjavanja Republike Hrvatske kao države moliteljice nad osuđenim. Ovakav postupak

egzekvature imao je svoje uporište u ratifikovanom Sporazumu između Vlade Bosne i Hercegovine, Vlade Federacije Bosne i Hercegovine sa jedne strane, a sa druge strane Vlade Republike Hrvatske o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima sa posebnim dodatkom. Sa aspekta prava Bosne i Hercegovine radi se o postupku izvršenja odluke domaćeg suda u ovom slučaju Kantonalnog suda u Zenici, koji je i proveo postupak egzekvature. U tom postupku nije bilo moguće preispitivanje pravomočne preseude države moliteljice u smislu provjeravanja utvrđenog činjeničnog stanja, jer je to u suprotnosti sa pružanjem pravne pomoći. Posljedično tome, nepostoje procesne mogućnosti, da osuđeni traži ponavljanje krivičnog postupka u Bosni i Hercegovini, već ukoliko za to postoje razlozi onda zahtjev može podnjeti samo nadležnom sudu u državi moliteljici. Takav zaključak proizilazi i iz odredbe člana 398. stav 1. ZKP, koja propisuje da o zahtjevu za ponavljanje krivičnog postupka odlučuje vijeće (član 21. stav 6.) suda koji je u ranijem postupku sudio u prvom stepenu. Pošto u prvom stepenu nije sudio nižestepeni sud koji je donio pobijano rješenje, onda je jasno i u smislu te zakonske odredbe da nije nadležan da odlučuje po zahtjevu osuđenog za ponavljanje krivičnog postupka.

Na osnovu svega izложенog, Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine je našao, da je prvostepeni sud pravilno postupio kada je donio pobijano rješenje pa se suprotni žalbeni prigovori osuđenog nisu mogli uvažiti. S toga je valjalo na temelju ovlaštenja iz člana 388. stav 3. ZKP odbiti kao neosnovanu žalbu osuđenog.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj KŽ - 558/99 od 18. 4. 2000. g.)

GRAĐANSKO - PRIVREDNO PRAVO

NADLEŽNOST

z. B 1197-31

9.

Član 16. stav 1. Zakona o parničnom postupku

Konvencija o privilegijama i imunitetima UN od 13. 2. 1946. g.

SUD NIJE NADLEŽAN DA ODLUČUJE O ZAHTJEVU ZA NAKNADU ŠTETE KOJU UZROKUJU ZAŠТИTNE SNAGE UN - a.

Iz obrazloženja:

Konvencijom o privilegijama i imunitetima UN od 13. 2. 1946. godine regulisano je da UN uživa imunitet od svih oblika sudskega procesa osim ukoliko nije taj imunitet izričito izuzet u pojedinim slučajevima (član 2. Konvencije).

Polažeći od izloženog, te da je sporazumom zaključenim između Vlade BiH i UN od 15. 5. 1993. godine, o statusu zaštitnih snaga UN i kasnijim aneksima ovog sporazuma (Tehnički sporazum od 23. 12. 1995. godine i dodatka ovom sporazumu), regulisano da se zaštitne

snage UN izuzimaju od svih oblika sudskega procesa i regulisana procedura rješavanja sporova, tako da se ovi sporovi po odredbama navedenog sporazuma rješavaju putem komisija za zahtjeve za odštetu, odnosno odštete zahtjeve i pod propisanim uslovima i Tribunala od tri suca, ovaj sud nalazi da su nižestepeni sudovi pravilno primjenili odredbu člana 16. stav 1. Zakona o parničnom postupku kada su ocijenili da sud nije nadležan za odlučivanje o zahtjevu za naknadu štete protiv tuženoga i tužbu odbacili.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj Rev - 13/00 od 24. 2. 2000. g.)

10.

Članak 47., 51. i 63. Zakona o građevinskom zemljištu

RJEŠENJE O DODJELI GRADSKOG GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA RADI IZGRADNJE STAMBENE ILI DRUGE ZGRADE UPRAVNI JE AKT I NE MOŽE SE POBIJATI TUŽBOM U PARNIČNOM POSTUPKU.

Iz obrazloženja:

Tužiteljica traži tužbom utvrđenje ništavosti rješenja njezina Prijelaznog općinskog vijeća od 25. 8. 1997. g. , kojim je tuženiku dodjeljeno građevinsko zemljište u svrhu izgradnje poslovnog prostora, te da se izvrši brisanje po njemu upisanog prava u zemljišnoj knjizi i uspostavi ranije zemljišno-knjižno stanje.

Pravilno su sudovi nižeg stupnja našli da se u ovoj parnici radi o tužbenom zahtjevu za pobijanje akta iz članka 47. stavak 2. i članka 51. stavak 3. Zakona o građevinskom zemljištu, kojemu je člankom 51. stavak 4. toga zakona dat karakter upravnog akta, a ne o

pobijanju pravnog posla kakvog ima u vidu odredba članka 63. navedenog Zakona. Rješenje koje se tužbom pobija, po svojoj formi i sadržini ima sve elemente akta kojeg u okviru svojih zakonskih ovlasti donosi općinsko vijeće, kao tijelo vlasti lokalne samouprave i bitno se razlikuje od pravnog posla iz članka 63. Zakona o građevinskom zemljištu kojeg kao i sve druge pravne poslove dvije ili više stranaka usaglašenom voljom međusobno sklapaju, a kada to čine u pismenoj formi i potpisuju.

Kako se po članku 51. stavak 4. Zakona o građevinskom zemljištu rješenje o dodjeli

gradskog građevinskog zemljišta ne može pobijati žalbom, već samo tužbom u upravnom sporu, za koju je člankom 33. stavak 1. točka 12. Zakona o sudovima Kantona Sarajevo ustanovljena nadležnost Kantonalnog suda, pravilno su sudovi nižeg stupnja najprije zaključili da se ova tužba mora uzeti tužbom u

upravnom sporu, a zatim da se ne radi o stvarnoj nadležnosti suda prvog stupnja, zbog čega se taj sud pravilno proglašio stvarno nenađežnim, a sud drugog stupnja pravilno žalbu tužiteljice odbio.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj Rev - 48/00 od 27. 4. 2000. g.)

11.

Član 33. tačka 2. Zakona o sudovima Kantona Sarajevo

KANTONALNI SUD U SARAJEVU NADLEŽAN JE DA PO PRAVILIMA KOJIMA JE BIO UREĐEN UPRAWNO - RAČUNSKI SPOR DOVRŠI POSTUPAK PO TUŽBAMA PROTIV KONAČNIH ODLUKA GENERALNOG DIREKTORA RANIJE SLUŽBE DRUŠTVENOG KNJIGOVODSTVA BOSNE I HERCEGOVINE.

Iz obrazloženja:

U nedostatku prijelaznih odredaba u Zakonima o unutrašnjem platnom prometu i o finansijskoj policiji (prvobitno Uredbe sa zakonskom snagom - "Službeni list RBiH", broj 5/95) koji su stupili na snagu 10. 2. 1995. g., te u istoimenim zakonima objavljenim u "Službenim novinama Federacije BiH", broj 2/95, koji su stupili na snagu 19. 2. 1995. godine, nastavlja se primjena odredaba o upravno - računskom sporu - čl. 103. do 106. Zakona o Službi društvenog knjigovodstva, "Službeni list RBiH", br. 2/92, 10/94 i 12/94,

ako su ovi postupci započeti prije prestanka važenja ovog zakona, podnošenjem tužbe protiv konačnog akta generalnog direktora SDK. U konkretnom slučaju pobjavljeni akt je donesen 16. 12. 1994. godine, a tužba je podnesena 23. 1. 1995. g., pa se ima provesti postupak po pravilima upravno - računskog spora, koji je nadležan da u prvom stepenu vodi Kantonalni sud u Sarajevu po odredbama člana 33. tačka 2. Zakona o sudovima ("Službene novine Kantona Sarajevo", br. 3/97, 7/98 i 20/98).

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj Pž - 286/99 od 18. 1. 2000. g.)

PARNIČNI POSTUPAK

12.

Članovi 28. , 36 - 37, 38 - 62. Zakona o parničnom postupku

MJESNA NADLEŽNOST I FUNKCIONALNA (SASTAV SUDA) U PARNIČNOM POSTUPKU ODREĐUJE SE PO ODREDBAMA PROCESNOG ZAKONA FEDERACIJE BiH - ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU, A STVARNA NADLEŽNOST U PRAVILU PO ODREDBAMA ZAKONA O SUDOVIMA KOJE DONOSE KANTONI.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj R - 21/00 od 28. 4. 2000. g.)

13.

Članak 62. stavak 2. Zakona o parničnom postupku

ZA SUĐENJE U PARNICI NASTALOJ U POVODU PRIGOVORA NA RJEŠENJE O IZVRŠENJU MJESNO NADLEŽAN JE IZBRANI SUD, AKO JE NAZNAČEN U PRIJEDLOGU ZA IZVRŠENJE, KOME JE PRILOŽEN PROROGACIONI SPORAZUM.

Iz obrazloženja:

Tužitelj je postupak pred Općinskim sudom u T. pokrenuo podnošenjem prijedloga za izvršenje, kao sudom isključive nadležnosti u izvršnom postupku (članak 194. Zakona o

izvršnom postupku), ali je u prijedlogu napomenuo da su stranke za slučaj spora ugovorile mjesnu nadležnost, i predložio da se spisi predmeta dostave Općinskom sudu u S. ,

ako dužnik uloži prigovor protiv rješenja o izvršenju. Time se jasno za slučaj spora opredijelio za ugovorenou mjesnu nadležnost.

Uz prijedlog za izvršenje tužitelj je priložio narudžbenicu u kojoj je sporazum o mjesnoj nadležnosti potpisana od strane predstavnika obju parničnih stranaka.

Kako se radi o sporu proisteklom iz ugovora o prodaji robe, za koji nije ustanovljena

isključiva nadležnost nekog suda, stranke su mogle sporazumno odrediti mjesnu nadležnost (članak 62. stavak 1. Zakona o parničnom postupku), pa je Općinski sud u T. pravilno postupio kada se proglašio mjesno nadležnim suditi u parnici, nakon što je dužnik - tuženik protiv rješenja o izvršenju uložio prigovor, a Općinski sud u S. pogriješio kada je odbio svoju (ugovorenou) nadležnost i izazvao sukob.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj R - 154/99 od 18. 1. 2000. g.)

14.

Članak 60. stavak 2. Zakona o parničnom postupku

RAZLOZI ZA DELEGIRANJE DRUGOG DRUGOSTUPANJSKOG SUDA MORAJU BITI IZNIMNOG ZNAČENJA, JER SAMO TAKVI OPRAVDAVaju ODSTUPANJE OD USTAVOM FEDERACIJE BiH RAZGRANIČENE TERITORIJALNE NADLEŽNOSTI SUDova U KANTONALNOM - ŽUPANIJSKOM UREĐENJU SUDIJSKE VLASTI U FEDERACIJI BiH.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj R - 15/00 od 27. 3. 2000. g.)

15.

Član 102. stav 7. Zakona o parničnom postupku

MOŽE SE RADITI O OCITOJ POGREŠCI I KADA U IMe STRANKE ADVOKAT PODNESE ŽALBU U PROPISANOM ROKU NENADLEZNOM SUDU A ŽALBA STIGNE NADLEZNOM SUDU PO PROTEKU ROKA.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 102. stav 7. ZPP ako je podnesak koji je vezan za rok podnesen ili upućen nadležnom судu prije proteka roka a stigne nadležnom судu nakon proteka roka smatra se da je na vrijeme podnesen ako se njegovo podnošenje nadležnom судu može pripisati neznanju ili očitoj pogrešci podnositelja.

U konkretnom slučaju blagovremeno podnošenje žalbe na prvostepenu presudu od strane advokata tužioca nadležnom Općinskom судu I. S. umjesto nadležnom Općinskom судu K. kome je žalba stigla nakon

proteka roka za žalbu ne može se pripisati neznanju jer je podnosioc žalbe advokat, nego se ovakvo postupanje može pripisati očitoj pogrešci podnositelja s obzirom da se ovakvo postupanje ne može sa sigurnošću isključiti ni kada je podnositelj žalbe advokat tužitelja. Da se radi o očitoj pogrešci vidi se iz same žalbe koja se podnosi protiv presude toga suda broj Ps. 6/98 od 21. 1. 1999. godine (a naslovljene Općinskom судu I Sarajevo), sa prijedlogom da se spis dostavi na nadležno rješavanje nadležnom Kantonalnom судu Travnik.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj Rev - 202/99 od 9. 12. 1999. g.)

16.

Član 199. stav 1. Zakona o parničnom postupku

NASLJEDNICIMA KOJI MOGU NASTAVITI PARNIČNI POSTUPAK U SMISLU ODREDBE ČLANA 199. STAV 1. ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU SMATRAJU SE ZAKONSKI NASLJEDNICI NA KOJE JE PREŠLA IMOVINA OSTAVIOCA I TESTAMENTARNI NASLJEDNICI UKOLIKO IM JE OSTAVILAC ZAVJEŠTAO CJELOKUPNU IMOVINU ILI SAMO IMOVINU U POGLEDU KOJE TEĆE PARNICA.

Iz obrazloženja:

Prema stanju spisa a što nije ni sporno, L. M. je dana 8. 12. 1989. godine sačinila sudske testament kojim je za slučaj smrti ostavila F. I.

svu pokretnu i nepokretnu imovinu koju čini stambena zgrada, koja je predmet spora u ovoj parnici. Ujedno je u ovom testamentu izjavila da

se u vezi nekretnina koje je zavještala ovim testamentom, vodi spor kod Osnovnog suda II u S. , te da ovlašćuje F. I. da u njeno ime slijedi ovu parnicu do njenog okončanja i po ishodu sva prava iz te parnice joj ostavlja u naslijede, kako je prethodno izjavila.

Suprotno stavu nižestepenih sudova F. I. ima status univerzalnog sukcesora, a time i status nasljednika koji može umjesto umrle L. M. nastaviti postupak.

Nasljednikom, koji može nastaviti postupak, u smislu odredbe člana 199. stav 1. ZPP -

a, smatraju se univerzalni sukcesori, a to su zakonski nasljednici na koje je prešla imovina ostavioča, a i testamentarni nasljednici ukoliko im je ostavilac zavještao pokretnu i nepokretnu imovinu ili pak samo imovinu u pogledu koje teče parnica. Zavještalac L. M. je, ostavljajući F. I. pokretne stvari i predmetnu kuću u pogledu koje teće parnica, u slučaju povoljnog ishoda postupka, faktički testamenom raspologala imovinom u pogledu koje teće parnica i ovlastila F. I. da u slučaju njene smrti nastavi parnicu.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj Rev - 30/00 od 13. 4. 2000. g.)

17.

Član 123. stav 3. Zakona o parničnom postupku

ROK ZA IZJAVU ŽALBE OSOBE KOJU ZASTUPA PRAVOBANILAŠTVO POČINJE TEĆI OD DANA PREDAJE SUDSKE ODLUKE ZAJEDNIČKOJ SLUŽBI ZA PRIMANJE PISMENA.

Iz obrazloženja:

Odredbama člana 123. stava 3. Zakona o parničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj 42/98), propisano je da se dostava pravobranilaštvu obavlja predajom pismena njegovoj pisarnici, odnosno službi za primanje pismena, a da se danom dostave smatra dan predaje pismena pisarnici, odnosno u l a š t e n o j službi. Ovaj zakon stupio je na snagu 11. 11. 1998. godine, a pobijano rješenje broj Ps - 103/95 donijeto je 14. 7. 1999. godine, dakle, nakon stupanja na snagu navedenog zakona, pa se na ovaj konkretni slučaj ima primjeniti taj zakon.

Kako i sam žalitelj navodi da Općina C. S. ima zajedničku prijemnu kancelariju koja iz poštanskog pretinca preuzima sve pošiljke koje se odnose na službe Općine Centar, dakle, i za službu pravobranilaštva, to se kao dan prijema prvostepene presude ima smatrati dan 24. 6. a ne 29. 6. 1999. godine, pa je prvostepeni sud pravilno postupio kada je zaključio da je žalba podnijeta izvan zakonom određenog roka iz člana 492. tačka 2. Zakona o parničnom postupku.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj Pž - 262/99 od 28. 4. 2000. g.)

18.

Član 336. stav 2. , 347. st. 2. i 448. Zakona o parničnom postupku

KADA JE PROTIV PRESUDE DONESENE U POSTUPKU U SPORU MALE VRIJEDNOSTI IZJAVLJENA ŽALBA ZBOG POGREŠNO I NEPOTPUNO UTVRDENOG ČINJENIČNOG STANJA, DRUGOSTEPENI SUD ISPITUJE PRVOSTEPENU PRESUDU PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI U POGLEDU BITNIH POVREDA PARNIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 336. STAV 2. ZPP I POGREŠNE PRIMJENE MATERIJALNOG PRAVA.

Iz obrazloženja:

Drugostepeni sud je počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka kada je odbacio žalbu protiv prvostepene presude iz razloga što je izjavljena zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, a da prethodno nije po službenoj dužnosti ispitao prvostepenu presudu u pogledu bitne povrede odredaba parničnog postupka iz člana 336. stav 2. Zakona o parničnom postupku i pravilne primjene materijalnog prava.

Odredbom člana 448. navedenog zakona, propisano je da, ako ne postoje posebne odredbe u postupku u sporovima male

vrijednosti, primjenjivat će se ostale odredbe ovoga zakona. Odredbom člana 347. stav 2. koja se primjenjuje u žalbenom postupku propisano je da sud po službenoj dužnosti pazi na pravilnu primjenu materijalnog prava i na bitne povrede odredaba iz člana 336. stav 2. ZPP. Ova odredba primjenjuje se i u postupku u sporu male vrijednosti, jer odredbama ZPP - a koje regulišu ovaj postupak, nije propisano da se ne primjenjuje. Stoga i kada se odluka pobija samo zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, postoji obaveza drugostepenog suda da pobijanu odluku

ispituje i u pogledu bitnih povreda odredaba parničnog postupka iz člana 336. stav 2. i pravilne primjene materijalanog prava.

U potvrdu ovakvog tumačenja je okolnost da je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku ("Službeni list Federacije BiH", br. 27/90) u člancu 467. brisan stav 6. kojim je bilo propisano da će se žalba u kojoj su izneseni razlozi zbog kojih se ne može izjaviti,

odbaciti kao nedopuštena, a što znači da se nakon ove izmjene, žalba kojom se prвostepena odluka pobjila zbog pogrešno i nepotpuno utvrdenog činjeničnog stanja nije mogla odbaciti, nego se o istoj odlučivalo, a nakon prethodnog ispitivanja pobjjane presude u pogledu bitnih povreda odredaba parničnog postupka iz člana 336. stav 2. i u pogledu pravilne primjene materijalanog prava.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj Rev - 28/00 od 13. 4. 2000. g.)

IZVRŠNI POSTUPAK

19.

Član 56. i 57. Zakona o izvršnom postupku

Član 43. i 48. Zakona o vlasničko - pravnim odnosima

KUPAC NE MOŽE IZLUČNOM TUŽBOM ZAHTIJEVATI IZUZIMANJE IZ SREDSTAVA NA ŽIRO RAČUNU KOD ZAVODA ZA PLATNI PROMET NOVČANIH SREDSTAVA KOJE JE ON UPLATIO PUNOMOĆNIKU PRODAVCA, SA NAMJEROM DA IH OVAJ PRENESE PRODAVCU.

Iz obrazloženja:

Tužitelj je u ovoj parnici podnio izlučnu tužbu za izdvajanje iz novčanih sredstava prvočišćenog (dužnika u izvršnom postupku) na njegovom računu kad Zavoda za platni promet, iznosa od 108. 200 DEM i uplate tog iznosa u korist računa tužitelja kod istog Zavoda, jer da se radi o sredstvima vlasništvo tužitelja, koja su uplaćena u korist prodavca stana u pogrešnom uvjerenju tužitelja da je prodavac dao pismeno ovlaštenje prvočišćenom da može primiti isplatu, tako da su sredstva ostala vlasništvo tužitelja i ne mogu biti zaplijenjena u korist drugotuženog (vjerovnika u izvršnom postupku) i prenesena njemu.

Ovakva tužba, podnesena u smislu člana 57. u vezi sa članom 56. preuzetog Zakona o izvršnom postupku, može biti usvojena samo ako tužitelj (treća osoba) dokaze da u pogledu predmeta izvršenja ima takvo pravo koje sprječava izvršenje. U konkretnom slučaju tužitelj je morao dokazati da na dijelu novčanih sredstava na računu prvočišćenog u vrijednosti od 108. 200 DEM ima ili pravo vlasništva ili neko drugo stvarno pravo na osnovu koga može tražiti predaju stvari (ili dijela stvari) ili bar pravo na izručenje stvari, pozivom na neko obligaciono pravo iz koga proizlazi da dužnik u izvršnom postupku drži stvar za tu treću osobu, kao potencijalnog vlasnika (npr. komisionar za komitenta i slično). Tužitelj se kao kupac određenog stana, po osnovu kupoprodajnog ugovora zaključenog 24. 12. 1998. godine sa prodavcem, koga je kao punomoćnik zastupao prvočišćeni, obavezo da će sporni iznos cijene isplatići na žiro - račun punomoćnika prodavca (prvočišćenog) kako proizlazi iz odredaba člana 3. ovog ugovora i u ispunjenju ove ugovorne

obaveze isplatio je navedeni iznos prvočišćenom dana 6. 1. 1999. godine. Nakon ovake isplate makar učinjene sa određenom namjenom (radi prijenosa sredstava - isplate prodavcu), tužitelj ne može vlasničkom tužbom zahtijevati vraćanje novčanih sredstava (a stoga ni njihovo izlučenje od izvršenja), jer se takvim tužbama (čl. 43. i 48. Zakona o vlasničko - pravnim odnosima, "Službene novine Federacije BiH", broj 6/98) može tražiti vraćanje (izlučenje) samo individualno određene stvari, a novac (bilo gotovinski ili žiralni) je stvar određena po rodu. Novac bi mogao biti smatrani individualno određenom stvari samo ako bi ga sam vlasnik (tužitelj) u času predaje izdvojio na način koji bi obezbjedio njegovu sigurnu identifikaciju (npr. izdvajanjem obilježenih novčanica u poseban omot i sl.), čega nije bilo u konkretnom slučaju, a ne može se sa ovakvim izdvajanjem izjednačiti ni okolnost koju je naveo prvočišćeni, da je on dio primljениh sredstava posebno izdvojio na svoj podračun, u cilju gotovinske isplate prodavcu, nakon što bude plaćen porez na promet nepokretnosti (ovo izdvajanje, koje i ne omogućuje pouzdano identificiranje, nije izvršio sam uplatilac - tužitelj). Tužitelj nije dokazao ni da ima neko drugo stvarno pravo na izdvajanje ovih sredstava (npr. ugovorno ili zakonsko založno pravo) niti obligaciono pravo na zahtjev za izručenje, a s obzirom na odnose učesnika u pravnom poslu kupoprodaje takvo eventualno pravo bi moglo pripadati jedino prodavcu stana - nalogodavcu prvočišćenog.

Na presudjenje u ovoj parnici ne može uticati ni okolnost iščicana u tužbi da on nije bio svjestan da prodavac stana nije dao urednu

punomoć prvočuženom da za njega primi isplatu kupoprodajne cijene u spornom iznosu. Tužitelj je isplatio cijenu prvočuženom saglasno odredbama člana 3. kupoprodajnog ugovora, a čak i da u času zaključenja tog ugovora nije znao da takvim ugovaranjem, prvočuženi prelazi okvir dobijene punomoći, pa da isplata neće biti punovažna, u smislu člana 305. Zakona o obligacionim odnosima, s obzirom na naprijed

navedeno, imao bi samo tražbeno pravo prema prvočuženom za vraćanje uplaćenih sredstava po osnovu naknade štete ili isplate nedugovanog, koje mu ne daje pravo na izdvajanje uplaćenih sredstava izlučnom tužbom u izvršnom postupku.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj Pž - 69/00 od 13. 4. 2000. g.)

20.

Član 267. i 268. stav 1. tačka 3. Zakona o izvršnom postupku

Član 18. Zakona o finansijskom poslovanju - raniji

PRIVREMENA MJERA ZABRANE ISPLATE PO AKCEPTNIM NALOZIMA MOŽE SE DONIJETI I RADI OBEZBJEĐENJA NENOVČANOG TUŽBENOG ZAHTJEVA I OPRAVDANA JE ČIM SUD UTVRDI DA SU AKCEPTNI NALOZI IZDANI BEZ UPISANOG DATUMA DOSPJEĆA.

Iz obrazloženja:

Tužitelj je podnio tužbu prvostepenom sudu u kojoj zahtjeva da se utvrdi da je prestao pravni osnov po kome je tužitelj dao tuženome kao sredstvo obezbjedenja plaćanja devet akceptnih naloga (pobliže navedenih u petitu), pa da je dosljedno tome prestala i pravna važnost ovih akceptnih naloga, što je tuženi dužan priznati. Ujedno je tužitelj predložio da sud odredi i privremenu mjeru kojom će naložiti Zavodu za platni promet da ne postupa po akceptnim nalozima, s tim da ova privremena mjeru traje sve do novoga naloga suda.

Prvostepeni sud je pravilno postupio kada je po prijedlogu tužitelja donio pobijano rješenje kojim je odredio privremenu mjeru da, do pravosnažnog okončanja ovog sporu, zabrani Zavodu za platni promet realizaciju predmetnih akceptnih naloga.

Zahtjev tužbe se odnosi na utvrđenje iz člana 172. Zakona o parničnom postupku i predstavlja nenovčan zahtjev, odnosno "potraživanje" u širem smislu. Takvo nenovčano potraživanje može se osigurati

privremenom mjerom pod pretpostavkama iz člana 267. Zakona o izvršnom postupku, a zahtjeva se određivanje privremene mjeru zabrane isplate po akceptnim nalozima kakvu ima u vidu člana 268. stava 1. tačke 3. navedenog Zakona (zabrana tuženom da preduzme radnje koje mogu nanijeti štetu tužitelju).

Prvostepeni sud je pravilno utvrdio da postoje pretpostavke za donošenje privremene mjeru jer iz ugovora priloženog uz tužbu nedvosmisleno proizilazi da je tužitelj obezbjedio plaćanje tuženom bjanko akceptnim nalozima (a tuženi to i ne osporava), što samo po sebi opravdava određivanje privremene mjeru. U konkretnom slučaju dato je devet akceptnih naloga bez upisanog datuma dospjeća (bjanko) što je protivno odredbama člana 18. Zakona o finansijskom poslovanju ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/95), pa žalbene navode tuženoga usmjerene na meritorno odlučivanje, ovaj sud nije ocjenjivao jer nisu od značaja za donošenje zakonite i pravilne odluke u ovoj fazi postupka.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj Pž - 242/99 od 15. 2. 2000. g.)

LIKVIDACIJA

21.

Član 5. , 136. , 139. stav 1. Zakona o stečaju i likvidaciji

ZAVOD ZA PLATNI PROMET NIJE OVLAŠTEN DA ŽALBOM POBIJA RJEŠENJE O ZAKLJUČENJU POSTUPKA LIKVIDACIJE.

Iz obrazloženja:

Blagovremeno izjavljenom žalbom prvostepeno rješenje o zaključenju postupka likvidacije pobjija Zavod za platni promet Federacije BiH, F. S.

Žalbaje izjavljena od neovlaštene osobe.

Odredbom člana 136. Zakona o stečaju i likvidaciji ("Službene novine Federacije BiH", broj 23/98) propisano je da prijedlog za pokretanje postupka likvidacije mogu podnijeti osnivač, vlasnik, dužnik i povjeritelj, a u slučaju

ako se privatizacija ne može izvršiti na način i pod uslovima predviđenim zakonom, prijedlog podnosi nadležna agencija za privatizaciju.

Prema odredbi člana 139. stav 1. navedenog zakona, odredbe tog zakona koje se odnose na stečajni postupak, shodno se primjenjuju i na postupak likvidacije, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Odredbom člana 5. propisano je da stečajni postupak mogu pokrenuti povjeritelji i sam dužnik. Ranijim Zakonom o pružnom poravnjanju, stečaju i likvidaciji ("Službeni list SFRJ", broj 84/89 i "Službeni list RBiH", br. 2/92 i 13/94), član 3., bilo je propisano da stečajni postupak sem povjeritelja i samog dužnika, mogu pokrenuti i druge osobe, odnosno organi određeni zakonom. Iz tih odredaba koje su se odnosele na stečajni postupak i koje su se shodno primjenjivale i na postupak likvidacije proizilazilo je da su žalbu na rješenje kojim se zaključuje postupak likvidacije mogli izjaviti učesnici u postupku ili osoba koja smatra da je rješenjem povrijeđeno njegovo pravo ili na zakonu zasnovan interes.

Kako Zavod za platni promet FBiH, Filijala S. kao žalitelj nije ovlaštena osoba za pokretanje postupka likvidacije, a važećim zakonom nije propisano ni da stečajni postupak mogu

pokrenuti i druge osobe, odnosno organi određeni zakonom (sem u određenom slučaju nadležna agencija za privatizaciju i to samo postupka likvidacije), proizilazi da žalitelj nije učesnik u postupku, niti osoba koja ima na zakonu zasnovan interes, a niti osoba kojoj je pobijanim rješenjem povređeno neko njeno pravo, jer odlučivanje u parničnom postupku i eventualnom krivičnom postupku nemaju uticaja na provođenje postupka likvidacije. Ovo tim više, što je odredbama člana 4. Zakona o vanparničnom postupku ("Službeni novine Federacije BiH", broj 2/98) koji se primjenjuje u postupku likvidacije propisano da je učesnik u vanparničnom postupku osoba koja je postupak pokrenula, osoba o čijim se pravima ili pravnim interesima odlučuje u postupku, kao i tijelo koje sudjeluje u postupku na osnovu zakonskog ovlaštenja da pokrene postupak, bez obzira na to da li je postupak pokrenuto ili je kasnije stupilo u postupak.

Pošto je Zavod za platni promet kao "druga osoba, odnosno organ određen zakonom" izgubio zakonsko ovlaštenje da pokrene stečajni postupak a time i postupak likvidacije, to je ovaj sud odlučio, kao u izreci, shodnom primjenom člana 362. tačke 1. Zakona o parničnom postupku.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj Gž - 1/00 od 30. 3. 2000. g.)

SUDSKI REGISTAR

22.

Članak 6 - a Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o upisu u sudski registar poduzeća i drugih pravnih osoba koje obavljaju gospodarsku djelatnost - ranija

Članak 264. stavak 4. Porodičnog zakona

NE MOŽE SE DOPUSTITI UPIS U SUDSKI REGISTAR OSNIVANJA NOVOG PODUZEĆA AKO RANIJE REGISTRIRANO PODUZEĆE KOJE JE OSNOVALA SUPRUGA PODNOSITELJA PRIJAVE IMA NEIZMIRENIH PORESKIH OBVEZA, UKOLIKO NIJE DOKAZANO DA TO PODUZEĆE PREDSTAVLJA POSEBNU IMOVINU SUPRUGE.

Iz obrazloženja:

U postupku koji je po podnijetoj prijavi za upis u sudski registar proveo sud prvog stupnja, utvrđeno je da poduzeće osnivača - žaliteljeve supruge, ima neizmirenih poreznih obveza 2. 217. 205 DEM, pa je taj sud zauzeo stajalište da to i podnositelju prijave čini smetnju upisa osnivanja subjekta upisa u sudski registar.

Takvo pravno stajalište je ispravno.

Naime, žalitelj ne spori da živi u braku sa suprugom E., niti tvrdi da je navedeno poduzeće i imovina u njemu stečena na način kojim bi postala posebna imovina njegove

supruge, a činjenica da je ona u sudski registar upisana kao osnivač, sama po sebi to ne znači. Naprotiv, kada su poduzeće i imovina u njemu, stečeni u tijeku braka, postali su zajednička imovina supružnika (članak 264. stavak 4. Porodičnog zakona), pa žalitelj ne može ispuniti uvjet iz članka 6 - a Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o upisu u sudski registar poduzeća i drugih pravnih osoba koje obavljaju gospodarsku djelatnost ("Službeni novine Federacije BiH", broj 10/98), za osnivanje poduzeća, sve dok porezne obveze zajedničke tvrtke ne budu izmirene.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj Gž - 39/99 od 24. 11. 1999. g.)

23.

Član 145. i 154. - 158. Zakona o preduzećima - raniji

NADLEŽNI ORGANI POLITIČKO - TERRITORIJALNE PRAVNE OSOBE KOJA U IME DRŽAVE REALIZIRA OSNIVAČKA PRAVA PREMA PREDUZEĆU U DRŽAVNOM VLASNIŠTVU, MORAJU ODOBROBITI ODLUKU O PRIPAJANJU TAKVOG PREDUZEĆA PREDUZEĆU U PRIVATNOM VLASNIŠTVU.

Iz obrazloženja:

Prilikom ocjene uvjeta za upis statusne promjene pripajanja treba imati u vidu da se preduzeće sa kapitalom u isključivo državnom vlasništvu pripaja preduzeću koje je osnovalo preduzeće u privatnom vlasništvu, te se mora utvrditi da li je odluka o ovoj statusnoj promjeni donesena od ovlaštenog organa brisanog preduzeća, polazeći od odredaba člana 145. u vezi sa odredbama čl. 154. do 158. Zakona o preduzećima. Preduzećima čiji je kapital u državnom vlasništvu upravljaju u smislu čl. 155. i 157. navedenog zakona, nadležni organi Federacije, kantona i općina koji, u ime države, realiziraju i osnivačka prava nad preduzećem. Ti organi, u smislu člana 159. Zakona o preduzećima, daju i saglasnost na odluku o imenovanju direktora, koju donosi upravni odbor preduzeća, također imenovan od strane pomenutih organa. Kako u ime države u konkretnom slučaju nastupaju nadležni organi kantona ili općine, kao osobe koja ima isključiva osnivačka prava, mora se smatrati da o statusnoj promjeni preduzeća sa državnim kapitalom mora odlučiti taj organ, analogno odredbama o

pravima osnivača društva jednog lica, makar i tako što će dati saglasnost na odluku o statusnoj promjeni, koju je donio upravni odbor preduzeća (kako je to i propisano u zakonima nekih kantona, npr. u članu 4. Zakona o upravljanju državnom imovinom na području Kantona Sarajevo "Službeni novine Kantona Sarajevo" broj 19/97). Prvostepeni sud nije utvrđivao da li je nadležni organ kantona ili općine odobrio odluku o statusnoj promjeni brisanog preduzeća, a prije utvrđenja te činjenice nije mogao naložiti izvršene upise. Utvrđivanje ove činjenice je bitno u konkretnom slučaju posebno i stoga što u spisu prvostepenog registarskog suda nema dokaza o tome da je brisano preduzeće prije statusne promjene sačinilo početnu bilansu u skladu sa odredbama Zakona o početnoj bilansi stanja preduzeća i banaka ("Službeni novine Federacije BiH", broj 12/98), te donijelo program privatizacije, koji bi odobrila nadležna agencija za privatizaciju, u skladu sa odredbama Zakona o privatizaciji preduzeća ("Službeni novine Federacije BiH", broj 27/97).

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj Gž - 36/99 od 30. 11. 1999. g.)

24.

Članak 2. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Zakona o gospodarskim društvima

Odluka o standardnoj klasifikaciji djelatnosti u Federaciji BiH

PRAVNA OSOBA ORGANIZIRANA KAO DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOSTI NE MOŽE BITI REGISTROVANA ZA OBAVLJANJE PRAVNIH USLUGA KOJE SE NE MOGU OBAVLJATI KAO GOSPODARSKA (PRIVREDNA) DJELATNOST.

Iz obrazloženja:

Prvostupanjskim rješenjem osnovano je odbijen zahtjev predlagatelja za upis dopune djelatnosti obavljanja pravnih poslova određenih u odjeljku 74. 1. razredu 74. 1174. 110 Odluke o standardnoj klasifikaciji djelatnosti u Federaciji BiH.

Predlagatelj je osnovan i u sudske registar upisan kao društvo sa ograničenom odgovornosti i kao takav može obavljati sve poslove, osim onih koji se ne mogu obavljati kao gospodarska (privredna) djelatnost (članak

2. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Zakona o gospodarskim društvima).

Pravni poslovi iz navedenog razreda su vrste usluga koje ne idu u gospodarske djelatnosti. To su izvengospodarske (vanprivredne) usluge koje mogu obavljati samo fizičke osobe kada ispunjavaju posebne uvjete u pogledu školske spreme i kada im obavljanje te djelatnosti bude odobreno od zakonom određenog nadležnog tijela.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj Gž - 31/99 od 24. 11. 1999. g.)

25.

Član 16. Zakona o postupku za upis u sudske registre - raniji

Član 3. stav 2. Zakona o parničnom postupku

REGISTARSKI SUD MOŽE ODBITI ZAHTJEV ZA UPIS OSNIVANJA NOVOG PREDUZEĆA AKO UTVRDI DA SE TAKVIM ZAHTJEVOM IZIGRAVaju PRAVA POVJERILACA VEĆ REGISTROVANOG PREDUZEĆA.

Iz obrazloženja:

U žalbi se iznose okolnosti koje su morale biti utvrđene od strane registarskog suda (provodeњem eventualno i ročista u smislu člana 37. Zakona o postupku za upis u sudske registre, a svakako pribavljanjem odgovarajućih obavještenja) radi ocjene zakonitosti osnivačkog ugovora - odluke o osnivanju novog preduzeća.

Prvostepeni sud je morao utvrditi da li su svi radnici ranijeg preduzeća osnivači novog preduzeća i koja sredstva rada koriste (da li iste poslovne prostorije i sredstva rada), te da li su zaista od časa osnivanja novog preduzeća prestale uplate na ţiro račun ranijeg preduzeća, a uslijedile uplate ranijih potraživanja u korist ţiro računa novoosnovanog preduzeća, kao i da

li su na novoosnovano preduzeće prenesena - cedirana sva ili neka potraživanja ranijeg preduzeća nastala prije osnivanja novog preduzeća.

Nema zakonske zapreke da se na području istog registarskog suda osnuju dva ili više preduzeća sa istom ili sličnom djelatnošću, a i firme ranijeg i novoosnovanog preduzeća se dovoljno razlikuju tako da ne mogu dovoditi do pometnje u prometu, ali ako se dokaže postojanje okolnosti istaknutih u žalbi, radilo bi se o zloupotrebi zakonom datih prava i ovlaštenja, tako da takav postupak, makar formalno pravno izgledao kao dopušteno osnivanje novog preduzeća, ne bi mogao biti sudske zaštićen.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj Gž - 35/99 od 28. 12. 1999. g.)

26.

Članak 18. stavak 1. Zakona o postupku za upis u sudske registre - raniji

Članak 10. Zakona o postupku upisa pravnih osoba u sudske registre

PROMJENE OKOLNOSTI KOJE SE UPISUJU U SUDSKI REGISTAR, I KADA SE ODNOSE ISKLJUČIVO NA POSLOVNE JEDINICE, MOGU SE ZAHTIJEVATI SAMO KOD REGISTARSKOG SUDA SUBJEKTA UPISA, A NE KOD SUDA UPISA POSLOVNE JEDINICE, KAO DIJELA SUBJEKTA UPISA.

Iz obrazloženja:

Odredbom članka 69. Zakona o elektroprivredi ("Službeni list RBiH", broj 1/93) određen je prestanak svojstva samostalnog pravnog subjekta Termoelektrane T. i brisanje toga svojstva u sudsakom registru sa 31. 12. 1992. g. od kada nastavlja sa radom kao posebna jedinica u sastavu JP Elektroprivreda BiH sa sjedištem u S. Na taj način Kantonalni sud u T. u odnosu na Termoelektranu T. kao poslovnu jedinicu Elektroprivrede BiH, prestao je biti registarskim sudom i postao sudom upisa, pa se u odnosu na nju svi upisi u registar Kantonalnog suda u T. kao suda upisa, vrše na temelju rješenja Kantonalnog suda u S. kao registarskog suda (članak 18. stavak 1. Zakona o postupku za upis u sudske registre koji je bio na snazi u vrijeme donošenja

pobjajanog rješenja). Žalba očito pravi pogrešku kada poistovjećuje sud upisa sa registarskim sudom, a na toj svojoj pogrešci zasniva stajalište o nadležnosti Kantonalnog suda u T. (kao suda upisa) za odlučivanje o upisu promjena u sudske registre, za koje je nadležan Kantonalni sud u S. kao registarski sud.

Ostali žalbeni prigovori nemaju nikakav utjecaj na pravilnost pobjajanog rješenja, pogotovo što novi Zakon o postupku upisa pravnih osoba u sudske registre, u članku 10. predviđa mogućnost upisa u sudske registre dijelova subjekta upisa i kada se ti dijelovi nalaze na području drugoga registarskog suda, samo u sudske registre registarskog suda kod kojeg se vodi subjekt upisa u čijem se sastavu nalaze.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj Gž - 41/99 od 28. 3. 2000. g.)

27.

Članak 16. Zakona o postupku za upis u sudske registre - raniji

Članak 362. točka 1. Zakona o parničnom postupku

NIJE DOZVOLJENA ŽALBA PROTIV RJEŠENJA REGISTARSKOG SUDA KOJIM SE ISPRAVLJAJU PODACI O ČINJENICAMA UPISANIM U SUDSKI REGISTAR DATI U RANIJEM UVJERENJU (POTVRDI).

Iz obrazloženja:

Kada je registrarski sud na zahtjev stranke izdao potvrdu (uvjerenje) u koju je pogrešno unio podatke o činjenicama o kojima vodi službenu evidenciju, dakle izdao pogrešnu potvrdu, pa je nakon utvrđenja netačnosti rješenjem stavio izvan snage, takvo rješenje po svojoj pravnoj prirodi ne predstavlja odluku suda, već samo dokumentacijsku ispravu (potvrdu, uvjerenje i

sl.) kojom se potvrđuje drukčije stanje podataka službene evidencije. Stoga pravni učinak takvog rješenja ostaje u okviru davanja, odnosno potvrđivanja podataka o činjenicama, a ne rješavanja o nekom pravu, obavezi ili pravnom interesu, te stoga protiv njega nije dopuštena žalba, bez obzira na pogrešnu u njemu sadržanu uputu o pravu žalbe.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj Gž - 38/99 od 24. 11. 1999. g.)

28.

Član 51. stav 1. Zakona o postupku za upis u sudske registre - raniji

POVJERIOCI PREDUZEĆA OVLAŠTENI SU NA ŽALBU PROTIV RJEŠENJA O UPISU OSNIVANJA NOVOG PREDUZEĆA KOJIM BI SE DOVEO U PITANJE BONITET NJIHOVOG DUŽNIKA.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj Gž - 35/99 od 28. 12. 1999. g.)

29.

Član 16. Zakona o postupku za upis u sudske registre - raniji

Član 69. stav 3. Zakona o parničnom postupku

SINDIKALNA ORGANIZACIJA - PODRUŽNICA U PREDUZEĆU SA DRŽAVnim KAPITALOM OVLAŠTENA JE DA ŽALBOM POBIJA ODLUKU O PRIPAJANJU TOG PREDUZEĆA PREDUZEĆU SA DRUGAČIJOM VLASNIČKOM STRUKTUROM I BRISANJU DOTADAŠnjEG PREDUZEĆA IZ SUDSKOG REGISTRA.

Iz obrazloženja:

Žalbu sindikalne podružnice ovaj sud smatra dozvoljenom. Osnivanjem novog društva prestalo je postojati dosadašnje preduzeće i radnici preduzeća brisanog iz sudskega registra imaju na zakonu zasnovan interes da se uspravite takvoj odluci, jer se brisanjem preduzeća sa isključivim državnim kapitalom može ugroziti ili otežati položaj radnika u procesu privatizacije koji je u toku, a

za račun radnika - članova podružnice žalbu može izjaviti podružnica kao njihova interesna organizacija. Ovo čak i ako nema svojstvo pravne osobe, jer joj se u ovom postupku, shodnom primjenom člana 69. stav 3. Zakona o parničnom postupku, u vezi sa članom 16. Zakona o postupku za upis u sudske registre, može priznati pravo na podnošenje žalbe.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj Gž - 36/99 od 30. 11. 1999. g.)

30.

Član 61. Zakona o postupku za upis u sudske registre - raniji

REGISTARSKI SUD NIJE OVLAŠTEN DA MIJENJA UPISANU VISINU UDJELA OSNIVAČA PREDUZEĆA SAMO NA OSNOVU ZAHTJEVA DRUGOG OSNIVAČA, A BEZ SAGLASNE IZMJENE OSNIVAČKOG UGOVORA.

Iz obrazloženja:

Postupak u ovom predmetu pokrenut je pred prvostepenim registrarskim sudom zahtjevom jednog od osnivača subjekta upisa

protiv drugog osnivača (stranog fizičkog lica) da se briše osnivački ulog protivnika, odnosno izmijeni i svede na manju mjeru, a time izmijeni i

visina udjela osnivača u zajedničkom preduzeću, organizovanom kao društvo sa ograničenom odgovornostu. Zahtjev se zasniva na tvrdnji da strani ulagač nije u ostavljenom roku uplatio, odnosno unio osnivački ulog u cijelini.

Po odredbama člana 53. Zakona o preduzećima ("Službeni novine Federacije BiH", broj 2/95), koji je bio na snazi u vrijeme registracije subjekta upisa i u vrijeme donošenja pobijanog rješenja, osnivačkim ugovorom se utvrđivao iznos osnovne glavnice, vrijednost uloga, način uplate, te udjeli članova, kao i posljedice neuspjelog osnivanja. U konkretnom slučaju, na temelju osnivačkog ugovora, upisani su u sudske registre rješenjem od 30. 4. 1998. godine ulozi osnivača u gotovom novcu i stvarima, te na osnovu vrijednosti uloga i udjeli 47% u korist predlagajuća i 53% u korist protupredlagajuća, ali je dopušteno protupredlagajuću da uplati, odnosno obezbijedi, gotovinski udio u roku od 30 dana od dana upisa zajedničkog društva u sudske registre. Registarski sud je izvršio

konačan upis osnovanog društva pa se eventualni propusti protupredlagajuća da uplati svoj ulog mogu otkloniti samo u postupku predviđenom odredbama člana 61. Zakona o postupku za upis u sudske registre. U ovom postupku, međutim, registarski sud nema ovlaštenja da protiv volje ugovornih strana mijenja u bitnim elementima (visina uloga i udjela) odredbe osnivačkog ugovora (ovo tim prije što se radi o stranom ulagaču, a osnivački ugovor je odobren rješenjem nadležnog organa donesenim dana 3. 4. 1998. godine - članovi 27. do 37. Zakona o stranim ulaganjima, "Službeni novine Federacije BiH", broj 2/95). Jedino bi bio ovlašten da primijeni odredbe člana 49. stav 3. osnivačkog ugovora i ako utvrdi da protupredlagajuć nije izvršio obavezu uplate uloga u cijelini, briše upis osnivanja zajedničkog društva (pomenutom ugovornom odredbom predviđeno je da ukoliko jedan od osnivača ne izvrši svoje obaveze i ne ispoštuje rokove za unošenje osnovnih udjela u društvo, smatrat će se da društvo nije osnovano).

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj GZ - 25/99 od 18. 1. 2000. g.)

GRAĐANSKO PRAVO - OPĆI DIO

31.

Članak 115. - 117. Zakona o poduzećima - raniji

Članak 15. Zakona o gospodarskim društvima

KOD ODLUČIVANJA O ZAŠТИTI FIRME BITNA JE ZA OPREDJELJENJE SUDA ISTOVJETNOST SAMOG IMENA, A NE RAZLIKOVANJE U DODATNIM SASTOJCIMA FIRME.

Iz obrazloženja:

Tužitelj od 1984. g. posluje pod imenom Konsalting i do sada ga u tome bitnom dijelu, koji jasno određuje njegovu osobnost, nije mijenjao. Promjene je vršio samo u podacima koji uz ime upućuju na djelatnost i oblik organiziranja te čine tzv. dodatne sastojke firme koje firma može, ali ne mora sadržavati (članak 15. Zakona o privrednim društvima koji se sada primjenjuje).

Tuženik je međutim, osnovan u 1996. g. i u sudske registre istog suda pod imenom SG KONSALTING upisan 16. 5. 1996. g. Očito je da se radi o istim imenima, pri čemu tuženikove oznake "SG" upotrijebljene ispred imena, ne upucuju na jasno međusobno razlikovanje (registrirana firma ne glasi "Stari Grad Konsalting" kako pogrešno tvrdi žalitelj). Kada se tome doda da su obje stranke privredna poduzeća, da se bave srodnim privrednim djelatnostima, da obje imaju sjedišta u S. ,

nedvojbeno je mogućnost nastanka smetnji prilikom istupanja u pravnom prometu, pogotovo kod uobičajene prakse privrednih subjekata da u pravnom prometu istupaju sa svojim skraćenim oblicima firmi.

Točno je da se su prvi stupnja nije osvrtao na djelatnosti parničnih stranaka niti o tome dao razloge u svojoj presudi, ali time nije učinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka na koju žalba tuženika ukazuje. Naime, kada je u samim imenima stranaka našao ne sličnost, već istovjetnost, dovoljno je sudu prvi stupnja to bilo za zaključak kakav je izveo u razlozima svoje presude. Uostalom, sada važeći Zakon o privrednim društvima, osnovu zaštite firme svodi samo na jasno nerazlikovanje pa kako je sud u imenima našao istovjetnost, otpala je manjkavost presude u tome dijelu, budući da dodatni sastojci nisu više obvezni dio firme, pa tako ni uvjet rjezine zaštite.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj GZ - 21/99 od 28. 4. 2000. g.)

OBLIGACIONO PRAVO - OPĆI DIO

32.

Član 143. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Član 75. st. 4. i 80. Zakona o vlasničko - pravnim odnosima

Član 50., 55., 56. i 57. Zakona o elektroprivredi

Član 104. stav 1. i 106. stav 1. tačka 13. i stav 3. Općih uvjeta za isporuku električne energije

NE MOŽE SE USVOJITI TUŽBENI ZAHTJEV PREDUZEĆA - KORISNIKA ELEKTRIČNE ENERGIJE DA SE JAVNOM PREDUZEĆU ZA DISTRIBUCIJU ELEKTRIČNE ENERGIJE UNAPRIJED ZABRANI DA JEDNOSTRANIM AKTOM OBUSTAVI ISPORUKU ELEKTRIČNE ENERGIJE TUŽITELJU.

Iz obrazloženja:

Tužitelj u ovoj parnici zahtjeva da se tuženom zabrani da bez valjane izvršne isprave isključuje električnu energiju neophodnu za rad objekata tužitelja.

Ovako apstraktno postavljeni tužbeni zahtjev je neosnovan i stoga prvostepenom presudom pravilno odbijen.

Tužitelj, rukovođen navodno negativnim iskustvom u konkretnom korištenju ovlaštenja tuženog koja proizlaze iz Općih uvjeta za isporuku električne energije (prečišćeni tekst - "Službene novine Federacije BiH", broj 35/99), čl. 104. stav 1. i 106. stav 1. tačka 13. i stav 3., traži da se utvrdi da ove odredbe, bez obzira na to što su Opći uvjeti za isporuku električne energije odobreni od strane Vlade FBiH, ne može tuženi koristiti u realizaciji ugovora o isporuci električne energije zaključenog sa tužiteljem premda su ti Opći uvjeti sastavni dio formularnog ugovora (ugovora po pristupu) o isporuci električne energije zaključenog između parničnih stranaka. Ovo stoga što su, u smislu člana 143. stav 1. ZOO, ništave odredbe općih uvjeta koje su protivne samom cilju zaključenog ugovora ili dobrim poslovним običajima čak i ako su opći uvjeti koji ih sadrže odobreni od nadležnog organa. Opći uvjeti za isporuku električne energije se, međutim, zasnivaju na odredbama člana 50. Zakona o elektroprivredi ("Službeni list RBiH", br. 1/93 i 13/94), koji se i sada primjenjuje u smislu člana IX. 5. (1) Ustava FBiH, a po odredbama člana 55. ovog zakona, javno preduzeće može obustaviti isporuku električne energije potrošaču koji se ne pridržava općih uvjeta za isporuku električne energije, ugovora ili izdate elektroenergetske saglasnosti, ili ne ispunjava propisane tehničke uvjete. Po odredbama člana 57. ovog zakona, obustava isporuke električne energije vrši se na način i po postupku utvrđenom općim uvjetima za isporuku električne energije. Dakle, pravo na prekid isporuke električne energije zasniva se ne samo na općim uvjetima, čija se eventualna primjena može i odbiti pozivom na odredbe člana 143. stav 1. ZOO, već i na zakonskim odredbama koje u odnosu na član 143. stav 1. ZOO predstavljaju lex specialis i lex posteriori, pa imaju

prednost u primjeni. Radi se o zakonskim propisima istog ranga, jer nakon sticanja neovisnosti BiH ne postoji više obaveza usklajivanja ranijih republičkih zakona sa ranijim saveznim zakonom pa i kada se radi o tzv. preuzetim saveznim zakonima.

Pomenuti zakonski propisi i na osnovu njih doneseni Opći uvjeti za isporuku električne energije ne uvjetuju obustavu isporuke električne energije prethodnim donošenjem odluke suda ili nekog drugog državnog organa o postojanju duga potrošača, pa se isporuka može obustaviti i bez obzira na odredbe člana 75. stav 4. Zakona o vlasničko - pravnim odnosima ("Službene novine FBiH", broj 6/98), po kojima posjed prava korištenja tehničkih usluga ima osoba koja te usluge neposredno faktički koristi ili to čini preko druge osobe, jer i u ovom slučaju posjednik ima pravo na zaštitu samo od protupravnog uznemiravanja ili oduzimanja posjeda (član 80. pomenutog zakona), a protupravnosti nema ako je isporučilac električne energije - u ovom parnicu tuženi, postupio po ovlaštenjima iz naprijed spomenutog zakona i Općih uvjeta za isporuku električne energije.

Potrošaču u svakom eventualnom pojedinačnom slučaju obustave isporuke električne energije pozivom na pomenute Opće uvjete, pripada pravo da u posjedovnoj ili petitornoj parnici dokazuje da dug ne postoji i da nije bilo uvjeta za prestanak isporuke električne energije, te da je ili počinjeno smetanje posjeda ili da je prekid isporuke nezakonit (između ostalog, i ako nije bio moguć po odredbama člana 56. Zakona o elektroprivredi - zato što bi prekid rada objekata, postrojenja i uredaja doveo u neposrednu opasnost život i zdravlje živih bića, odnosno izazvao štetne posljedice za imovinu značajnih vrijednosti), pa i da prije ili u toku ovih parnika traži i donošenje privremenih mjera, ali ne može unaprijed, bez postojanja konkretnе opasnosti prekida isporuke električne energije, zahtjevati zabranu prekida isporuke električne energije ma pod kojim uvjetima, jer time zahtjeva od redovnog suda suđenje protivno izričitoj zakonskoj normi, koja nije ocijenjena kao neustanova.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj Pz - 250/99 od 11. 4. 2000. g.)

33.

Član 270. stav 3. i 273. stav 5. Zakona o obligacionim odnosima

UGOVORNA KAZNA SE NE MOŽE UGOVORITI ZBOG ZADOCNJENJA U ISPUNJENJU NOVČANIH OBAVEZA, A NE MOŽE SE ZAHTJEVATI AKO ODMAH PO PRIJEMU ZADOCNJELOG ISPUNJENJA NIJE ZADRŽANO PRAVO NA UGOVORNU KAZNU.

Iz obrazloženja:

Ugovorom o isporuci hidratisanog kreča, zaključenog između tužitelja kao isporučiocu i tuženog kao naručioča, dana 14. 5. 1996. godine ugovorne strane su ugovorile (član 5. Ugovora) da u slučaju da isporučilac ne izvrši na vrijeme isporuku ugovorenih (620 tona) količina kreča da će naručilac zaračunati penale u iznosu 20 DEM/t za svaki dan zakašnjenja a u slučaju da naručilac ne izvrši na vrijeme plaćanje da će isporučilac zaračunati penale u iznosu 20 DEM/t za svaki dan zakašnjenja.

Prvostepeni sud utvrđuje da su obje stranke imale zakašnjenja u ispunjenju ugovorom preuzetih obaveza (ispiske kreča i plaćanja cijene), te dosuđuje razliku u visini iznosa koji strankama pripadaju na ime penala.

Ovakav pravni zaključak prvostepenog suda je pogrešan jer na sporni odnos nije pravilno primijenjeno materijalno pravo, a ovaj sud, u smislu odredbe člana 347. stav 2. Zakona o parničnom postupku, pazi po službenoj dužnosti na pravilnu primjenu materijalnog prava.

Prema odredbi člana 270. Zakona o obligacionim odnosima, ugovornom kaznom može se obezbijediti ispunjenje nenovčanih (naturalnih) obaveza, a novčane obaveze ne mogu da budu obezbjeđene ugovornom

kaznom jer je zakašnjenje u ispunjenju novčanih obaveza sankcionisano plaćanjem zakonske zatezne kamate.

U konkretnom slučaju tužitelj zahtjeva isplatu utuženog iznosa na ime ugovorne kazne jer je tuženi zakasnio sa isplatom cijene kreča, dakle, novčanom obavezom, pa kako ugovorna kazna ne može biti ugovorena za novčane obaveze, tužbeni zahtjev nije osnovan.

Iz spisa proizlazi da je tužitelj zadnje zakašnjelo plaćanje cijene kreča primio 5. 8. 1996. godine a da je tužbu podnio sudu 9. 9. 1996. godine, a tuženi da je zadnju isporuku kreča primio 19. 6. 1996. godine a da je tek u toku ovog postupka neizravno zahtjevao ugovornu kaznu. U ovom slučaju, čak da se radilo i o obezbjeđenju ispunjenja nenovčanih obaveza i kod tužitelja, sud je prethodno morao raspraviti pitanje da li su stranke zadrzale pravo na ugovornu kaznu ili ne. Ovo iz razloga što povjerilac može zahtjevati ugovornu kaznu samo ako je odmah po prijemu zakašnjelog ispunjenja glavne obaveze obavjestio dužnika da zadržava pravo na ugovornu kaznu. To znači da povjerilac gubi pravo na ugovornu kaznu u slučaju prijema zakašnjelog ispunjenja bez rezerve, a to je neoboriva zakonska pretpostavka iz koje proizlazi odričanje povjerilaca od prava na ugovornu kaznu.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj Pž - 225/99 od 12. 1. 2000. g.)

34.

Član 325. i 336. Zakona o obligacionim odnosima

POVJERILAC DOLAZI U DOCNJU AKO BEZ OPRAVDANOG RAZLOGA NE PODNESE AKCEPTNI NALOG NA NAPLATU.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je pravilno postupio kada je, nakon provedenih dokaza i njihove ocjene, odlučio da je tuženi obavezan tužitelju isplatiti utuženi iznos od 6. 300 DEM na ime prodajne cijene, ali je pogriješio kada je odlučio da zatezne kamate na dosuđeni iznos teku od 19. 8. 1996. godine (valute računa) a ne od 9. 7. 1997. godine, kao dana podnošenja tužbe.

Cinjenica da se plaćanje prodajne cijene (utuženog iznosa) trebalo izvršiti putem akceptnog naloga, ne lišava tužitelja prava da isplatu cijene zahtjeva i sudskim putem. Plaćanje akceptnim nalogom smatra se izvršenim tek kada je akceptni nalog realizovan, a to je onog trenutka kada se za

utuženi iznos odobri račun tužitelja.

Tuženi tokom postupka, a ni u žalbi (iako je na njemu teret dokaza) nije iznio činjenice niti predložio dokaze kojima bi se utvrdila okolnost daje ispunio svoju ugovornu obavezu i cijenu platio tužitelju bilo akceptnim nalogom ili na drugi način, pa je pravilna odluka prvostepenog suda o glavnom tužbenom zahtjevu.

Prvostepeni sud je, međutim, pogrešno odlučio o zateznim kamatama.

Ne može se smatrati da je sa danom 19. 8. 1996. godine tuženi pao u dužničku docnju sa plaćanjem cijene tužitelju, kod okolnosti da tužitelj nije dokazao da je akceptni nalog

podnjoj Zavodu za platni promet radi naplate cijene, a to je bio dužan i mogao učiniti. Naprotiv, tužitelj je taj koji je pao u povjerilačku docnju, jer se nepodnošenje akceptnog naloga Zavodu za platni promet radi naplate cijene, u ovom slučaju može uzeti kao da je tužitelj svojim ponašanjem sprječio izvršenje obaveze dužnika. Ovo tim više kada je tuženi tvrdio da je na dan valute plaćanja imao

dovoljno novčanih sredstava na svom računu, a tužitelj takvu tvrdnju nije osporio.

U konkretnom slučaju, tuženi je pao u docnju sa plaćanjem cijene tek prvim pozivom tužitelja da plati cijenu a to je podnošenjem tužbe suda dana 9. 7. 1997. godine, pa je počev od tog dana i obavezan platiti zatezne kamate.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj Pž - 197/99 od 14. 12. 1999. g.)

35.

Član 374. stav 2. i 387. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

POTRAŽIVANJA CIJENE ZA ISPORUČENU ELEKTRIČNU ENERGIJU KOJA SE OBRAČUNAVAJU SVAKOG MJESECA, MEDUSOBNO SU SAMOSTALNA I ZASTARJELOST TEĆE ZA SVAKO OD NJIH, ODVOJENO.

Iz obrazloženja:

Bez pouzdanog utvrđenja kada su pojedina potraživanja dospjela i koja su uplatama izmirena, ne može se pravilno raspraviti prigovor zastare potraživanja koji je istakao tuženi u prvostepenom postupku, a koji prvostepeni sud odbija pozivom na odredbe čl. 387. i 392. ZOO. U ovoj parnici tužitelj zahtijeva plaćanje cijene za isporučenu električnu energiju, dakle utužuje potraživanje koje sukcesivno nastaje, tako što se cijena obračunava svakog mjeseca, a potraživanja cijene po pojedinim mjesecima su medusobno

samoštala, pa zastarjelost teče odvojeno za svaku od njih, u smislu odredaba člana 374. stav 2. ZOO. U takvom slučaju ne može se raditi o posrednom priznavanju duga davanjem oplate, što bi prekidalo zastaru potraživanja u smislu člana 387. stav 2. ZOO, već bi se morala smatrati zastarjelim sva potraživanja nastala i dospjela do 4. 7. 1994. g. (tužba - prijedlog za izvršenje u ovoj parnici podnesena je 4. 7. 1997. g.), ako nisu izmirena uplatom na način određen članom 312. st. 1 ili 2. ZOO.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj Pž - 168/99 od 23. 11. 1999. g.)

OBLIGACIONO PRAVO - NAKNADA ŠTETE

36.

Član 155. Zakona o obligacionim odnosima

OSOBA KOJOJ JE NADLEŽNI ORGAN DODIJELIO NA PRIVREMENO KORIŠTENJE ZEMLJIŠTE PROGLAŠENO NAPUŠTEM AKTIVNO JE LEGITIMISANA NA PODNOŠENJE TUŽBE ZA NAKNADU ŠTETE (IZGUBLJENU KORIST) U VISINI VRIJEDNOSTI TRAVE KOJU JE TREĆE LICE NEOVLAŠTENO POKOSILO.

Iz obrazloženja:

U smislu odredbe člana 155. ZOO šteta je umanjenje necije imovine (obična šteta) i sprečavanje povećanja imovine (izmakla korist). Tužitelj kao ovlašteni korisnik zemljišta ima pravo da zahtijeva naknadu štete (izmaklu korist) u visini vrijednosti trave koju je treće lice neovlašteno pokosilo jer mu je na taj način sprječeno da ostvari korist na koju je imao pravo za vrijeme korištenja zemljišta (isti ne traži naknadu štete zbog uništene stvari u kom slučaju bi se postavilo pitanje njegove aktivne legitimacije).

Stoga je suprotno stavu drugostepenog suda, tužitelj aktivno legitimisan za podnošenje tužbe pa kako drugostepeni sud zbog pogrešno pravnog stava nije cijenio žalbene navode tužitelja kojim je pobijao činjenično utvrđenje prvostepenog suda da tužitelj nije dokazao da je štetu uzrokovao tuženi, počinio je bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 375. stav 1. Ranih Zakona o parničnom postupku.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj Rev - 262/99 od 17. 2. 2000. g.)

37.

Članak 192. i 205. Zakona o obveznim odnosima

ZA POSTOJANJE PODIJELJENE ODGOVORNOSTI VOZAČA I SAPUTNIKA ZA ŠTETU KOJU SAPUTNIK PRETRPI U PROMETNOJ NEZGODI SKRIVLJENOJ OD VOZAČA, NIJE OD BITNOG ZNACENJA DA LI JE SAPUTNIKU POZNATO DA VOZAČ NIJE POLOŽIO VOZAČKI ISPIT, VEĆ KAKVO JE NJEGOV SAZNANJE O OSPOSOBLJENOSTI VOZAČA ZA UPRAVLJANJE VOZILOM U JAVNOM PROMETU.

Iz obrazloženja:

Revizija bez osnova prigovara podjeljenoj odgovornosti, a nalazi je samo u činjenici da vozač koji je u momentu nezgode upravljao vozilom i skrio je, nije bila izdata vozačka dozvola, te nije bio sposobljen za vožnju što je poginulom bilo poznato, a ipak je pristao na vožnju pod takvim okolnostima. Međutim, ovaj sud smatra da nije od bitnog značaja za pravilno rješenje toga pitanja, da li je vozač polagao vozački ispit i dobio valjanu vozačku dozvolu, već da li je uistinu bio sposobljen za vožnju, odnosno da li je obvladao vozačkom vještinom u mjeri koja je potrebna za sigurno sudjelovanje u prometu na javnim cestama, te kakvo je saznanje o tome imao poginuli. Sudovi nižeg stupnja utvrđili su da se radi o vozaču sa

duljim vozačkim iskustvom, koji je još prije rata upravljao motornim vozilima na javnim cestama, a za vrijeme rata čak bio zadužen kao vozač vojnim vozilom. Što je poginulom bilo poznato. Radi se o činjeničnom utvrđenju za koje je vezan ovaj sud u revizijskom postupku, a iz njega ne proističe podjeljena odgovornost ni u najmanjem omjeru. Uostalom do prometne nezgode nije ni došlo zbog neznanja ili nesposobnosti vozača za vožnju, već zbog objesne vožnje i ocitim kršenjem prometnih propisa takvom vožnjom, kakovom u praktičnom životu inače pribjegavaju samo vozači koji su previše uvjereni u svoje sposobnosti u vožnji, a to je nešto sasvim drugo i protivno onomu što revizija tvrdi.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj Rev - 149/99 od 18. 1. 2000. g.)

38.

Član 200. i 201. Zakona o obligacionim odnosima

KRVNO SRODSTVO UMRLOGA I BLISKIH SRODNIKA (OTAC I SINOV U KONKRETNOM SLUČAJU) OSNOV JE PRAVA ZA NAKNADU ZA PRETRPLJENE DUŠEVNE BOLOVE ZBOG GUBITKA BLISKOG SRODNIKA, A STEPEN UZAJAMNIH EMOCIJA, BRIGE I PAŽNJE UTIČE NA VISINU NAKNADE A U PRAVILU NE I NA PRAVO NA NAKNADU.

Iz obrazloženja:

Cinjenica srodstva (otac i sinovi u kokretnom slučaju) je osnov prava na naknadu za pretrpljene duševne bolove zbog gubitka bliskog srodnika (član 201. stav 1. ZOO). Međutim, na visinu naknade za ovaj vid nematerijalne štete utiču okolnosti u kakvim odnosima su bili umrli i srodnici, koji ostvaruju pravo na naknadu, a posebno da li se radi o odnosima u kojima su bile izražene emocije, briga i pažnja koje se prepostavljaju za određeni stepen krvnog srodstva. Podrazumijeva se veći intenzitet duševnih bolova zbog gubitka bliskog srodnika, u koliko se radi o takvim odnosima.

Okolnosti koje sudovi utvrđuju, a naime, da

ni jedan od tužitelja, neovisno od udaljenosti nije došao na sahranu oцу niti su zahtijevali prolongiranje sahrane, te da njegov grob nisu posjetili ni u sljedećih 14 mjeseci, a ne upuštajući se u ocjenu navoda žalbe i revizije da tužitelji nisu ni ranije posjećivali oca (ove činjenice nizestupanske odluke ne sadrže), ne isključuju njihova prava na naknadu nego ukazuju da tužitelji nisu pretrpjeli duševne bolove takvog intenziteta koji bi prema kriterijima iz člana 200. ZOO i kriterijima sudske prakse opravdavali dosudjenje naknade svakom od njih po 5. 000 DM, i da bi adekvatna naknada bila svakom od njih u iznosu od po 3. 000 DM.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj Rev - 272/99 od 24. 2. 2000. g.)

39.

Članak 201. stavak 2. Zakona o obveznim odnosima

SESTRA SMRTNO STRADALOG BRATA, KOJA SE RANIJE UDALA, IMA PRAVO NA NADOKNADU NEMATERIJALNE ŠTETE ZA PRETRPLJENE DUŠEVNE BOLOVE, AKO JE I POSLIJE UDAJE SVE DO MOMENTA BRATOVE SMRTI SA NJIM ŽIVJELA U OBITELJSKOJ ZAJEDNICI.

Iz obrazloženja:

Trećetužiteljica je sestra poginulog, a sudovi nižeg stupnja utvrdili su da se prije bratove smrti udala, ali ostala živjeti u zajednici sa bratom i roditeljima u koju zajednicu je došao i njezin suprug, tako da zajednica života udajom nije prekinuta. Stoga su ti sudovi, suprotno stajalištu revizije, pravilno zaključili da i trećetužiteljici pripada pravo na nadoknadu nematerijalne štete kao satisfakcije za pretrpljene duševne bolove. Određivanje ove nadoknade spada u domen primjene materijalnog prava, pri čemu se mora imati u vidu da se ovom vrstom nadoknade, po prirodi stvari ne postiže uspostava ranijeg stanja (duševnog), kako je bilo prije prouzročenja štete kod svakog oštećenika, ali se prilikom odmjeravanja mora voditi računa i težiti da satisfakcija koja se daje u obliku novčanog iznosa po svome obujmu bude adekvatan obujam štete koju je svako od oštećenika individualno pretrpio gubitkom bliskog

srodnika kao nematerijalnog dobra. Imajući to u vidu, posebno da se utvrđenom nadoknadom treba postići zadovoljenje oštećenih koje će im pojedinačno i ukupno kompenzirati gubitak sina, odnosno brata, kojeg su stetnim događajem izgubili, ovaj sud nalazi nepravilnim određivanje nadoknade u dosudjenim iznosima i svima oštećenicima u jednakim iznosima, koji prelaze okvire ustaljene sudske prakse, pa je u tom dijelu preinacijo nižestupanske presude po članku 395. stavak 1. ranijeg Zakona o parničnom postupku, koji se u ovom slučaju primjenjuje kao važeći u vrijeme pokretanja parnice, te prvo i drugotužitelju kao roditeljima dosudio nadoknadu po 6.000 DEM, a trećetužiteljici kao sestrji 3.500 DEM, cijeneći da iako je živjela u zajednici, udala se, zasnovala dakle svoju obitelj i u toj mjeri je njezina šteta manja od štete koju su pretrpjeli roditelji.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj Rev - 149/99 od 18. 1. 2000. g.)

OBLIGACIONO PRAVO - ZAKONSKE OBAVEZE

40.

Član 137. i 214. Zakona o obligacionim odnosima

KAD JE UGOVOR PRESTAO ZBOG NEMOGUĆNOSTI ISPUNJENJA ZA KOJU NE ODGOVARA NI JEDNA STRANA, UGOVORNA STRANKA KOJA VRAĆA PRIMLJENI NOVAC DUŽNA JE PLATITI ZATEZNE KAMATE I KADA JE BILA SAVJESNA U VRIJEME PRIJEMA, OD DANA KADA JE OBJEKTIVNOM OCJENOM KONKRETNIH OKOLNOSTI MORALA ZNATI DA JE ISPUNJENJE NJENE OBAVEZE POSTALO NEMOGUĆE.

Iz obrazloženja:

Kada se vraća novac zbog prestanka ugovora po članu 137. ZOO, plaća se zatezna kamata od dana sticanja, ako je sticalac nesavjestan, a inače od dana podnošenja zahtjeva (član 214. ZOO). Samo kada je ugovor raskinut zbog neispunjerenja koje je inače bilo moguće, plaća se zatezna kamata od dana prijema novca (član 132. stav 5. ZOO). Pravilo iz člana 214. ZOO, s ozbirom na smisao i cilj toga propisa, treba shvatiti tako da osoba koja je novac stekla bez osnova (posebno kada je osnov sticanja naknadno otpao bez njene

krivice, a bila je savjesna u momentu prijema novca), duguje zateznu kamatu od dana kada je postala nesavjesna (kada je objektivnom ocjenom svih konkretnih okolnosti znala, odnosno morala znati da je ispunjenje njene obaveze postalo nemoguće, te da je stoga ugovor prestao, pa da novac drži bez osnova), a najkasnije od dana kada je druga ugovorna stranka od nje zahtjevala vraćanje.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj Pž - 165/99 od 28. 4. 2000. g.)

OBLIGACIONO PRAVO - UGOVORI

41.

Član 454. , 458. stav 3. , 479. i 488. Zakona o obligacionim odnosima

Član 224. Zakona o izvršnom postupku

UGOVOR O UDRIJUŽIVANJU SREDSTAVA ZA USMJERENU STAMBENU IZGRADNJU IMA KARAKTER UGOVORA O PRODAJI.

STICALAC PO TAKVOM UGOVORU MOŽE OD DRUGE UGOVORNE STRANE ZAHTJEVATI OTKLANJANJE NEDOSTATAKA NA STANU ILI ISPLATU NAKNADE U VISINI CIJENE OTKLANJANJA NEDOSTATAKA.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je utvrdio da su parnične stranke zaključile ugovor o udruživanju sredstava za usmjereni stambeni izgradnju kojim se tužitelj obavezao da će kao udružilac sredstava radi organizovanja, finansiranja i kupovine stanova za svoje potrebe udružiti kod tuženoga namjenska sredstva koja izdvaja po samoupravnom sporazumu o izdvajajući i usmjeravanju sredstava za stambene potrebe, a tuženi da će kao organizator usmjerene stambene izgradnje obaviti određene poslove između ostalih i "poslove tehničkog prijema stanova i poslove garantnog roka", te da je tužitelj blagovremeno od tuženoga zahtjevao otklanjanje nedostataka u garantnom roku za predmetne stanove koji su nastali kao rezultat nekvalitetne gradnje i da je putem stručne komisije utvrđeno da postoje određeni nedostaci nekvalitetne gradnje stanova a što je potvrđeno i nalazom i mišljenjem vještaka građevinske struke.

Na osnovu ovako utvrđenog činjeničnog stanja (a kako je tužitelj precizirao tužbeni zahtjev tako što je tražio otklanjanje utvrđenih nedostataka a u suprotnom isplatu iznosa od 22.000 DEM kao anticipiranu vrijednost radnji otklanjanja tih nedostataka), prвostepeni sud je pravilno zaključio da tužitelj ima pravo da u ispunjenju ugovorenih obaveza od tuženog zahtjeva otklanjanje nedostataka koji su rezultat nekvalitetne gradnje, a ukoliko tuženi u

paricionom roku ne otkloni te nedostatke isplati mu iznos od 22.000 DEM, pa je i odlučio kao u izreci pobijane presude.

Nisu osnovani žalbeni navodi tuženoga da iz zaključenog ugovora ne proizlazi i obaveza tuženoga u pogledu otklanjanja utvrđenih nedostataka nastalih nekvalitetnom gradnjom.

Zaključeni ugovor, u smislu odredbe člana 454. a u vezi članom 458. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima, ima karakter ugovora o prodaji stanova i ne može mu se u ovom slučaju davati i značenje ugovora o građenju u smislu odredbi člana 630. navedenog zakona. Stranke su ugovorom za predmetne stanove odredili orijentaciju cijenu stanova i rokove ispunjenja međusobnih prava i obaveza, pa tužitelj u smislu odredbe člana 479. a u vezi sa članom 488. istog zakona, osnovano zahtjeva od tuženoga da nedostatke otkloni, a ako u paricionom roku činidbu ne izvrši, analognom primjenom odredbe člana 224. Zakona o izvršnom postupku, opravdan je zahtjev tužitelja istaknut u parnici da mu se dosudi ekvivalent te činidbe u visini od 22.000 DEM koji bi kao trošak nastao njenim izvršenjem od strane tužitelja ili drugog lica (prema odredbi čl. 224. Zakona o izvršnom postupku izvršenje bi se sprovodilo tako što bi sud ovlastio povjerioča tužitelja da na trošak dužnika tuženog povjeri drugom licu da učini tu radnju ili daje učini sam povjerilac).

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj Pž - 239/99 od 27. 3. 2000. g.)

42.

Član 640. Zakona o obligacionim odnosima

IZVOĐAČ MOŽE ZAHTJEVATI CIJENU NAKNADNIH RADOVA ČIE JE IZVOĐENJE PISMENO NALOŽIO NARUČILAC I KADA JE CIJENA U UGOVORU O GRAĐENJU ODREĐENA KAO FIKSNA, UZ KLAUZULU "KLJUĆ U RUKE".

Iz obrazloženja:

Prema odredbama čl. 2. i 3. zaključenog ugovora proizlazi da se radovi izvode u skladu sa tenderom po sistemu "ključ u ruke" uz fiksnu cijenu.

Iz pismenih nalogi tužitelja za izvođenje naknadnih radova ne proizlazi da se izvedeni

naknadni radovi mogu poistovjetiti sa radovima navedenim u odredbama iz ugovora, a niti tako nešto tvrdi tuženi. Tuženi ne spori da su u pitanju naknadni radovi, ali smatra da su oni uključeni u ugovor samim time što je ugovor zaključen po sistemu "ključ u ruke" i da zbog toga i fiksno

ugovorene cijene, tužitelj nema pravo na naplatu cijene izvedenih naknadnih radova.

Tužitelju bi se morali uzeti u obzir i priznati takvi naknadni radovi i kada je ugovorena opravka kuća po sistemu "ključ u ruke" za fiksno ugovorenu cijenu, pa nisu osnovani žalbeni prigovori tuženoga da tužitelj nema pravo na naplatu cijene izvedenih naknadnih radova.

Odredbama člana 640. Zakona o obligacionim odnosima (sistem "ključ u ruke") ne isključuje se mogućnost izmjene cijene u pogledu naknadnih radova, već se njom isključuje izmjena ugovorene cijene po osnovu nepredviđenih radova, viškova radova i manjkova radova.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj Pž - 238/99 od 29. 2. 2000. g.)

43.

Član 24. i 599. Zakona o obligacionim odnosima

Član 28. do 41. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija

KAKO U ZAKONU O ZAKUPU POSLOVNIIH ZGRADA I PROSTORIJA NIJE PROPISANO DA ZAKUPNI ODNOŠ PRESTAJE SMRĆU ZAKUPCA, NITI TAJ ZAKON KAO SPECIJALNI PROPIS REGULIŠE SITUACIJU KOJA NASTAJE POVODOM SMRTI ZAKUPCA, TO SE U SMISLU ČLANA 24. ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOOSIMA PRIMJENJUJU OPŠTE ODREDBE O ZAKUPU SADRŽANE U ČLANU 599. ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOOSIMA KOJIM JE PROPISANO DA SE U SLUČAU SMRTI ZAKUPCA ZAKUP NASTAVLJA SA NJEGOVIM NASLJEDNICIMA, IZUEV AKO JE DRUGAČIJE UGOVORENO.

Iz obrazloženja:

Ugovorom o zakupu poslovnih prostorija koji je zaključen između prednika tužitelja kao zakupoprímcu i tuženog kao zakupodavca nije ugovoreno kakva situacija nastaje smrću ugovorne strane a ni Zakonom o zakupu poslovnih zgrada i prostorija nije propisano da zakupni odnos prestaje smrću zakupca niti taj zakon kao specijalni propis reguliše situaciju koja nastaje povodom smrti zakupca. Stoga

se, u smislu odredbe člana 24. ZOO, primjenjuju opšte odredbe o zakupu sadržane u članu 599. istog zakona kojim je propisano da se u slučaju smrti zakupca, zakup nastavlja sa njegovim nasljednicima izuzev ako je drukčije ugovoreno.

S obzirom na izloženo, smrću zakupoprímcu zakup se nastavlja sa njegovim nasljednikom - tužiteljem.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj Rev - 263/99 od 26. 2. 2000. g.)

44.

Članak 148. stavak 1. Zakona o obveznim odnosima

ZAKUPAC NE MOŽE ODBITI ISPUNJENJE SVOJIH OBVEZA IZ UGOVORA O ZAKUPU POSLOVNOG PROSTORA I PRIGOVARATI PRAVNOJ VALJANOSTI UGOVORA, SAMO ZATO ŠTO ZAKUPODAVATELJ NIJE VLASNIK POSLOVNOG PROSTORA.

Iz obrazloženja:

Tuženik i u reviziji ponavlja prigovor nedostatka aktivne legitimacije na strani tužitelja i na tome prigovoru bitno temelji svoju reviziju, ukazujući da tužitelj nije vlasnik spornog poslovnog prostora, pa da stoga nije ni mogao sklopiti ugovor o zakupu, niti na temelju otkaza tražiti predaju u posjed.

Ovakvo pravno stajalište revizije nije pravilno.

Naime, revizija gubi izvida da se ugovorom o

zakupu ne zasniva stvarno pravni, već obvezno-pravni odnos, pa je tužitelj i kao nevlasnik mogao sa tuženikom sklopiti ugovor o zakupu poslovnog prostora, kojeg mu je vlasnik ustupio na korištenje, pogotovo kada vlasnik izdavanje u zakup ne samo što nije isključio, već tužitelju to izrijekom dopustio. Stoga je tužitelj ovlašten u ispunjenju ugovorenih prava i obveza, otkazati ugovor o zakupu, te tražiti od tuženika ispräžnjenje, odnosno predaju u posjed zakupljenog poslovnog prostora.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj Rev - 283/99 od 19. 1. 2000. g.)

PRAVO OSIGURANJA

45.

Članak 91. i 99. Zakona o osnovama sustava osiguranja imovine i osoba - raniji

OSIGURAVAJUĆE DRUŠTVO NIJE DUŽNO NADOKNADITI ŠTETU PROUZROČENU U PROMETU NA JAVNOJ CESTI UPORABOM TRAKTORA SA REGISTARSKIM PLOČICAMA ZELENE BOJE.

Iz obrazloženja:

Tužitelj u ovoj parnici zahtijeva od tužene plaćanje nadoknade štete koju je u prometnoj nezgodi na javnoj cesti, kao štetom događaju, pretprije dana 3. 7. 1993. godine.

Nije među strankama sporno da je tu prometnu nezgodu skrивao vozač (koji je ujedno vlasnik i korisnik) traktora, koji nije osigurao autoodgovornost. Sporno je da li se u takvoj prigodi traktor smatra neosiguranim vozilom u smislu članka 99. Zakona o osnovama sustava osiguranja imovine i osoba ("Službeni list SFRJ", br. 17/90 i 82/90) koji se u to vrijeme na teritoriju tadašnje HZH - B primjenjivao po članku 1. Uredbe o uvjetima organiziranja organizacija za osiguranje za vrijeme ratnog stanja ili neposredne ratne opasnosti na teritoriju Hrvatske zajednice Herceg - Bosna (N. list HZH - B broj 4/92, sa kasnijim izmjenama i dopunama), odnosno da li je on neosigurano vozilo u smislu članka 9. te Uredbe.

Ovo sporno i bitno pitanje sudovi nižeg stupnja pravilno su rješili i za svoje rješenje dali valjane razloge, koje u cjelini prihvata i ovaj sud. Naime, traktor se smatra motornim vozilom u smislu pomenutog saveznog zakona (članak 91. Zakona o osnovama sustava osiguranja imovine i osoba - ZOSOIO) samo kada mu je namjena korištenja za prijevoz osoba, za prijevoz stvari i za vuču ili kao radno vozilo, koje prema propisima o registraciji cestovnih vozila mora imati prometnu dozvolu koja se produžuje u rokovima ne duljim od 12 mjeseci uz prethodni tehnički pregled. Traktor koji se ne koristi u navedene namjene (ne koristi se izvan poljoprivrede) mora biti

registriran (članak 148. Zakona o sigurnosti prometa na cestama - "Službeni list SRBiH", broj 3/90), ali se tada za njegovu registraciju ne izdaje prometna dozvola koja bi podlijegala produljenju istekom određenog roka, već samo potvrda o registraciji (članak 148. stavak 1. togak Zakona) sa registarskim pločicama zelene boje (članak 153. stavak 2. Zakona), a ponovnoj registraciji podliježe samo prilikom promjene vlasnika ili promjene njegova prebivališta (članak 151. stavak 1. istog Zakona).

Traktori koji su na ovaj način registrirani (dakle i kada nose zelene registarske pločice), mogu sudjelovati u prometu na cestama, jer to izrijekom dopušta odredba članka 148. stavak 1. Zakona o sigurnosti prometa na cestama, ali se ne smatraju motornim vozilima u smislu članka 91. stavak 1. ZOSOIO, pa ni neosiguranim vozilom od autoodgovornosti u smislu članka 99. stavak 1. ZOSOIO i članka 9. Uredbe HZH - B, tako da za štetu koja uporabom tako registriranih traktora nastane trećim osobama, odgovaraju samo njihovi vlasnici, odnosno korisnici, a ne osiguravajuća društva po članku 99. stavak 1. i 2. ZOSOIO i članka 9. Uredbe HZH - B.

Utvrdivši da je sporni traktor bio namijenjen za korištenje u poljoprivredne svrhe (pri čemu se svakako uzima trajnija, a ne trenutna namjena), te da se stoga ne smatra motornim vozilom u smislu naprijed navedenih propisa, sudovi nižeg stupnja pravilno su odbili tužbeni zahtjev.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj Rev - 277/99 od 18. 1. 2000. g.)

PORODIČNO PRAVO

46.

Pravna pravila imovinskog prava

KADA BRAĆNI DRUGOVI ŽIVE I STIČU U PORODIČNOJ ZAJEDNICI SA OCEM ODNOSENKO SVEKROM ILI DRUGIM LICIMA U TAKO STEČENOJ IMOVINI MOGU TRAŽITI STVARNO PRAVNI UDIO SRAZMJERAN VELIČINI NJIHOVOG DOPRINOSA U STICANJU.

Iz obrazloženja:

Suprotno navodima revizije, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo

kada su cijenili da tužiteljica zahtijeva utvrđenje prava svojine po osnovu sticanja sa

prvotuženim kao bračnim supružnikom u okviru porodične zajednice sa ocem prvotuženoga, te kada su imajući u vidu oblike doprinosa u sticanju oca tuženoga sada umrlog I. i oblike doprinosa prvotuženoga i tužiteljice kao

bračnih drugova, ocijenili da u ovoj imovini ocu prvotuženog pripada dio od 2/3 a tužiteljici i prvotuženom po 1/6 dijela.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj Rev - 7/00 od 23. 3. 2000. g.)

NASLJEDNO PRAVO

47.

Članak 139. stavak 3. Zakona o nasljeđivanju

TUŽBA ZA POBIJANJE NASLJEDNIČKE IZJAVE DATE POD PRINUĐOM ILI PRIJETNjom ILI USLJED PREVARE ILI ZABLUDU, MORA SE PODNIJETI U ROKU ODREĐENOM OPĆIM PRAVILIMA O POBOJNOSTI PRAVNih POSLOVA.

Iz obrazloženja:

Pravilno je odbijen tužbeni zahtjev u dijelu koji se odnosi na pobijanje nasljeđničke izjave. Sadašnji Zakon o nasljeđivanju, koji u članku 139. stavak 3. isto kao tadašnji savezni Zakon o nasljeđivanju u članku 141. stavak 2. propisuje mogućnost pobijanja nasljeđničke izjave ako je data pod prinudom ili prijetnjom ili uslijed prevare ili zablude, ne određuje rok u kojem se to može učiniti, pa se u pogledu toga

trebaju primijeniti opća pravila o pobojnosti pravnih poslova iz članka 117. Zakona o obveznim odnosima. Računajući od dana stupanja na snagu toga zakona, davno je istekao i objektivni rok od tri godine, pa je i po toj osnovi tužbeni zahtjev u dijelu koji se odnosi na pobijanje nasljeđničke izjave, pravilno odbijen kao neosnovan.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj Rev - 251/99 od 10. 2. 2000. g.)

48.

Članak 233. stavak 3. Zakona o nasljeđivanju

RJEŠENJE O NASLJEĐIVANJU U KOJE JE SPORAZUM NASLJEDNIKA O DIOBI ZAOSTAVŠTINE NEPRAVILNO UNIJET, IMA SAMO DEKLATORNO ZNAČENJE, PA JE SVAKO OD NASLJEDNIKA POSTAO VLASNIK ONOGA DIJELA ZAOSTAVŠTINE KOJI MU JE PRIPAO SPORAZUMOM O DIOBI.

Iz obrazloženja:

Sudovi nižeg stupnja utvrdili su da su parnične stranke zakonski nasljeđnici umrlog A. S. i to tužitelji kao njegova djeca, a tužena kao njegova supruga. Svi oni su rješenjem o nasljeđivanju proglašeni zakonskim nasljeđnicima zasebno onog dijela zaostavštine, kako su se u postupku njezina raspravljanja dijonom međusobno sporazumjeli i sudovi su nadalje utvrdili da od postizanja sporazuma, odnosno od završetka ostavinske rasprave, svako od nasljeđnika drži u posjedu i uživa dio koji je dijonom dobio. U tome nije među strankama ni sporno da su tuženoj D. priplate u njezin dio i da ona od tada drži u posjedu nekretnine koje su navedene u dijelu izreke pravstupanjske presude kojim je usvojen protutužbeni zahtjev. To znači da faktično stanje posjeda odgovara postignutom sporazumu o diobi zaostavštine, a ujedno i da je tužena kvalificirani posjednik spornih nekretnina, te da taj i takav posjed do podnošenja tužbe traje više od deset godina iz

čega slijedi da ih je i dosjela.

Stoga za pravilno rješenje ovog spora nije od bitnog značenja, na čemu revizija insistira, da li je u rješenju o nasljeđivanju pravilno i potpuno unijet sporazum nasljeđnika o diobi zaostavštine, već kako su se uistinu nasljeđnici o diobi sporazumjeli, faktički je odmah sproveli i kako dakle voljom svih nasljeđnika od tada svako drži u posjedu dio zaostavštine kao svoje isključivo vlasništvo. U takvoj situaciji rješenje o nasljeđivanju nema konstitutivno značenje u odnosu na veličinu nasljeđnog dijela, ono ga dakle ne konstituirira, već samo deklarira postojanje sporazuma o diobi kojim je voljom nasljeđnika konstituiran obujam nasljeđnog dijela i konkretno određen. Prema tome sudovi nižeg stupnja nisu ni mogli učiniti bitnu povredu odredaba parničnog postupka, ako su uvažavajući volju nasljeđnika i njihovo pravo na diobu, bilo da je dioba

izvršena u tijeku ili po završetku ostavinske rasprave, u svojim presudama izjesno odstupili od rješenja o naslijedivanju, kada u

njemu unijeta dioba ne odgovara stvarnoj.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj Rev - 143/99 od 3. 9. 1999. g.)

STAMBENO PRAVO

49.

Član 30. Zakona o stambenim odnosima

U SITUACIJI KADA NEKO LICE USELI U STAN NA OSNOVU RJEŠENJA O DODJELI STANA I UJEDNO ZAKLJUČI UGOVOR O KORIŠTENJU STANA PA NAKON TOGA USLIJEDI POSTUPAK PRED NADLEŽNIM ORGANOM U KOJEM SE POBIJA ZAKONITOST RJEŠENJA O DODJELI STANA, NE SMATRA SE DA NEZAKONITO KORISTI STAN SVE DOK SE U POSTUPKU KOJI JE USLIJEDIO PRAVOMOĆNOM ODLUKOM NE UTVRDI DA JE TO RJEŠENJE NEZAKONITO I NAKON TOGA SE STAN DODIJELI DRUGOM LICU.

Iz obrazloženja:

Kako je tužitelj nakon što je drugostepeni sud potvrdio prvočestveno presudu kojom je usvojen zahtjev umješača i poništo rang listu na osnovu koje je tuženom dodijeljen stan, predmetni stan dana 30. 1. 1990. godine dodijelio H. A., od toga datuma se ima smatrati da ga tuženi bespravno koristi (bitan je datum dodjele stana drugom licu jer se zbog u međuvremenu izmijenjenih okolnosti moglo

desiti da se stan, iako je ranije poništena lista prioriteta, ponovno dodijeli na korištenje istom licu - u konkretnom slučaju tuženom), pa obzirom daje tužitelj podnio tužbu 3. 12. 1997. godine nije protekao rok nezakonitog korištenja stana od 8 godina (3+5), u smislu odredbe člana 30. stav 2. i 7. Zakona o stambenim odnosima, kako to pogrešno ocjenjuju nižestepeni sudovi.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj Rev - 16/00 od 23. 3. 2000. g.)

50.

Članak 73. stavak 7. Zakona o stambenim odnosima

NASLJEDNICI KOJI SU TEMELJEM UGOVORA O DAROVANJU POSTALI VLASTNICI STANA POSLJUE 1. 1. 1959. G. U KOJEM STANUJU DRUGE OSOBE KAO SUSTANARI, IMAJU PRAVO USELITI SE U PROSTORIJE KOJE SU OSTALE NEUSELJENE ISELJENJEM JEDNOG ILI VIŠE SUSTANARA.

Iz obrazloženja:

Sudovi nižeg stupnja utvrdili su da je vlasnik stana od prije 1. 1. 1959. godine bio otac tužitelja koji je ugovorom o darovanju sklopiljenim dana 26. 12. 1962. godine to pravo prenio na tužitelje. Dakle, tužitelji nisu vlasnici od prije 1. 1. 1959. godine već su vlasništvo poslike stekli od oca, čiji su oni ujedno i nasljednici. Kako ugovor o darovanju nije teretni pravnim posao i kako se raspolaganje ostavitelja takvim pravnim poslom u korist pojedinih ili svih nasljednika uračunava u naslijedni dio na način propisan Zakonom o naslijedivanju, odnosno kako predmet

darovanja ulazi i u predmet naslijedivanja, a daroprimateљi su ujedno i nasljednici, ne mogu nikako samo zbog toga doći u nepovoljniju pravnu situaciju, te izgubiti pravo iz članka 73. stavka 7. Zakona o stambenim odnosima koje bi inače kao nasljednici stekli i bez ugovora o darovanju. Stoga su sudovi nižeg stupnja pravilno primijenili odredbu članka 73. stavak 7. Zakona o naslijedivanju, kada su udovoljili tužbenom zahtjevu.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj Rev - 252/99 od 14. 2. 2000. g.)

RADNO PRAVO

51.

Članak 19. i 20. točka 19. Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima

NA RADNE ODNOSE UPOSLENIKA U POSLOVNIM JEDINICAMA ČIJE JE SJEDIŠTE U NAŠOJ DRŽAVI, PRIMJENJUJE SE PRAVO DRŽAVE SJEDIŠTA PRAVNE OSOBE U ČIJEM SASTAVU SE NALAZI POSLOVNA JEDINICA, AKO UGOVOROM O RADU NJEGOVA PRIMJENA NIJE ISKLJUČENA.

Iz obrazloženja:

Nije u ovoj parnici sporno među strankama da je sjedište tužene stranke u Republici Hrvatskoj, a njezine poslovne jedinice u kojoj je tužitelj radio na radnom mjestu vozača, u općini Livno, dakle u našoj zemlji. Sporno je međutim, da li se na radni odnos tužitelja treba primijeniti pravo Republike Hrvatske kao pravo sjedišta tužene ili domaće prave, kao pravo sjedišta njezine poslovne jedinice u kojoj je tužitelj radio.

Ovo sporno pitanje nižestupanjske presude pravilno su riješile, opredjelivši se za primjenu prava Republike Hrvatske. Naiče, parnične stranke su u tijeku 1996. g., na temelju članka 8. Zakona o radu Republike Hrvatske, sklopile ugovor o radu na neodređeno vrijeme i na taj način bez dvojbe po članku 19. Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima izabrale pravo

Republike Hrvatske kao mjerodavno pravo za sve odnose (prava i obveze) koji nastanu za vrijeme trajanja ugovora o radu, kao i u pogledu njegova prestanka.

Primjena prava Republike Hrvatske došla bi u obzir sve i kada iz ugovora o radu ne bi proizilazilo postojanje sporazuma stranaka o tome pitanju, a nemogućnost primjene postojala bi samo kada bi ugovorom bila izričito isključena, odnosno kada bi bilo ugovorenog neko drugo mjerodavno pravo. Ovo stoga što se u ovoj parnici radi o statusnom sporu, odnosno o sporu da li je na zakonit način tužitelju prestalo svojstvo uposlenika kod tužene, a ne o imovinskom sporu iz ugovora o radu na kojeg bi se po članku 20. točka 19. Kolizionog zakona, moralo primijeniti domaće pravo, budući je tužitelj rad obavljao u poslovnoj jedinici koja se nalazi u našoj zemlji.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj Rev - 11/00 od 30. 3. 2000. g.)

52.

Član 155. i 185. Zakona o obligacionim odnosima

U NAKNADU ŠTETE ZBOG NEZAKONITOG PRESTANKA RADNOG ODNOŠA NE URAČUNAVA SE NAKNADA ZA TOPLI OBROK.

Iz obrazloženja:

Prema utvrđenju nižestepenih sudova pravomoćnom presudom prvostepenog suda poništено je rješenje tužene o prestanku radnog odnosa tužitelju, isti je vraćen na posao dana 1. 7. 1998. godine, ali mu nije isplaćen lični dohodak za vrijeme koje nije radio (od 1. 7. 1996. do 1. 7. 1998. godine) kao i naknada za topli obrok. Visinu naknade ličnog dohotka i naknade za topli obrok prvostepeni sud je utvrdio na osnovu nalaza i mišljenja vještaka finansijske struke, i na osnovu toga pravilno izveo zaključak, da je tuženi kao donosilac nezakonitog rješenja o prestanku radnog odnosa dužan nadoknaditi štetu. Međutim, pri odlučivanju o tome šta je, u konkretnom slučaju, naknada kojom će se tužiteljeva

materijalna situacija dovesti u ono stanje u kome bi se nalazila da nije donešeno nezakonito rješenje o prestanku radnog odnosa, nižestepeni sudovi su pogrešno postupili kad su kao zaradu smatrali i naknadu za topli obrok. Naknada za topli obrok nije "zarada" i pripada radniku samo za vrijeme rada, (isplaćuje se iz sredstava poslovanja za poboljšanje uvjeta rada), a kad radnik ne radi (godišnji odmor, privremena sprječenost za rad i sl.) nema pravo na bilo koju naknadu za poboljšanje uvjeta rada, pa tako ni na naknadu za topli obrok, jer nije bio izložen uvjetima rada i nije nastupila promjena u njegovoj materijalnoj situaciji.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj Rev - 186/99 od 14. 10. 1999. g.)

53.

suprotno AP-311/04 od 22.4.05.
Sl. gl. BiH 60/05 sk. 4945

čl. 101/2 ZP10

lv. B 2/00-13
čl. 102

Članak 4. i 5. Zakona o doprinosima

RADNIK NIJE OVLAŠTEN DA U PARNICI ZAHTIJEVA UPLATU DOPRINOSA IZ RADNOG ODNOSA U KORIST FONDA MIROVINSKOG OSIGURANJA.

Iz obrazloženja:

Pravilno su sudovi postupili kada su odbili tužbeni zahtjev za uplatu doprinosa iz radnog odnosa, ne samo za razdoblje iza prestanka radnog odnosa, već i za vrijeme njegova trajanja za koje je tužitelju isplaćena naknada, jer u sustavu obveznog osiguranja to nije obavezno pravni odnos između tužitelja i tuženika, već između tuženika kao poslodavca i nadležnog zavoda, odnosno fonda mirovinškog osigu-

ranja, koji je uredjen posebnim zakonom i sa posebnim izvansudskim postupkom naplate. Doprinosi za mirovinsko osiguranje prihod su navedenog fonda kao pravne osobe, a tuženik kao poslodavac je obveznik uplate doprinosa, pa tužitelj nije ni aktivno legitimiran zahtijevati plaćanje novčane obveze u korist fonda kao treće osobe.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj Rev - 154/99 od 23. 12. 2000. g.)

54.

Članak 73. stavak 1. Zakona o osnovnim pravima iz radnog odnosa - raniji

Članak 154. stavak 1. Zakona o obveznim odnosima

PRAVO NA NAKNADU ZA VRIJEME TZV. ČEKANJA, VEZANO JE ZA TRAJANJE RADNOG ODNOSA I PRESTAJE SA NJEGOVIM PRESTANKOM.

Iz obrazloženja:

Prestankom radnog odnosa prestala je tuženikova obaveza plaćanja naknade umjesto plaće po rješenju od 31. 5. 1993. g., budući se radi o pravu tužitelja koje je isključivo vezano za radni odnos i iz njega proistječe, pa kako se radi o zahtjevu tužitelja za plaćanje naknade za

razdoblje nakon prestanka radnog odnosa, sudovi nižeg stupnja pravilno su primijenili materijalno pravo kada su u tome dijelu odbili tužbeni zahtjev. Nije pri tome od značaja da li je i kada nakon prestanka radnog odnosa tužitelj ostvario pravo na mirovinu.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj Rev - 154/99)

UPRAVNO PRAVO

55.

Članovi 1. stav 1., 238. stav 1. i 264. stav 1. Zakona o upravnom postupku

Član 56. Statuta Društvenog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje BiH

Članovi 1. i 2. Pravilnika o ocjenjivanju radne sposobnosti u penzijskom i invalidskom osiguranju

U POSTUPKU RJEŠAVANJA O PRAVIMA IZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA DRUGOSTEPENI ORGAN JE PRAVILNOM PRIMJENOM ZAKONA OGLASIO NIŠTAVIM RJEŠENJE PRVOSTEPENOG ORGANA KOJIM JE KOD TUŽIOLA - OSIGURANIKU, U SKLADU SA NJEGOVIM ZAHTJEVOM, UTVRDENA SAMO ČINJENICA POSTOJANJA TJELESNOG OŠTEĆENJA U ODREDENOM PROCENTU (BEZ UTVRDIVANJA NJEGOVOG PRAVA NA NOVČANU NAKNUADU ZA TO OŠTEĆENJE) OBZIROM DA ORGANI UPRAVE MOGU ODLUČIVATI SAMO O SUBJEKTIVnim PRAVIMA I OBAVEZAMA STRANAKA I DA UTVRDIVANJE ČINJENICA NE MOŽE BITI UPRAVNA STVAR O KOJOJ SE DISPOZITIVOM RJEŠENJA SAMOSTALNO ODLUČUJE U UPRAVNOM POSTUPKU.

Iz obrazloženja:

Po zahtjevu tužioca od 31. 5. 1999. godine prвostepenim rješenjem je u skladu sa postavljenim zahtjevom utvrđeno da kod njega postoji tjelesno oštećenje u visini od 40% zbog povrede iz 1988. godine, počev od 6. 7. 1998. godine. Osporenim rješenjem tuženog je pravilnom primjenom procesnog prava takvo prвostepeno rješenje oglašeno niшtavim. Odredbama člana 264. tačka 1. Zakona o upravnom postupku, propisano je da će se niшtavim oglasiti rješenje koje je u upravnom postupku doneseno u stvari iz sudske nadležnosti ili u stvari o kojoj se uposte ne može rješavati u upravnom postupku. Pravilan je pravni stav tuženog izražen u obrazloženju osporenog rješenja da je prвostepenim rješenjem utvrđena samo činjenica postojanja tjelesnog oštećenja kod tužioca u visini od 40% i da se utvrđivanje postojanja ili nepostojanja odlučnih činjenica ne može rješavati u upravnom postupku.

Prema odredbama člana 1. stav 1. Zakona o upravnom postupku, organi u upravnom postupku rješavaju o pravima, obavezama ili pravnim interesima građana, pravnih lica ili drugih stranaka, pa je niшtavim rješenje kojim se ne odlučuje o subjektivnim pravima ili obavezama navedenih stranaka, već se samo utvrđuju odlučne činjenice, jer je njihovo

utvrđivanje stvar o kojoj se ne može dispozitivom samostalno odlučivati u upravnom postupku. Tuženi i njegovi organi u upravnom postupku rješavaju o pravima osiguranika iz penzijskog i invalidskog osiguranja, pa i o pravu na novčanu naknadu za tjelesno oštećenje koje spada u navedenu kategoriju prava, što prizilazi iz odredaba člana 56. Statuta tuženog ("Službeni list SRBiH", broj 25/91), na koje se tuženi pozvao u obrazloženju osporenog rješenja (te odredaba člana 16. sada važećeg Statuta tuženog "Službene novine Federacije BiH", broj 2/99), koje su u saglasnosti s odredbama člana 1. stav 1. Zakona o upravnom postupku. Iz odredaba čl. 1. i 2. Pravilnika o ocjenjivanju radne sposobnosti u PIO ("Službeni list SRBiH", broj 6/92), kao i drugih odredaba tog pravilnika (te odredaba čl. 1. i 3. sada važećeg Pravilnika o ocjenjivanju radne sposobnosti u PIO "Službeni novine Federacije BiH", broj 26/99), proizilazi da se tim pravilnikom određuju stručni organi vještačenja za davanje nalaza, ocjene i mišljenja o invalidnosti osiguranika, o tjelesnom oštećenju i drugim osnovama za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, te postupak za utvrđivanje ovih činjenica koje služe kao osnov za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja. Obzirom na ovakve odredbe

pravilnika donesenih u izvršenju Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju nema nikakve sumnje da utvrđivanje postojanja tjelesnog oštećenja predstavlja činjenicu odlučnu za ostvarivanje prava na novčanu naknadu za tjelesno oštećenje, koju u skladu s odredbama citiranih pravilnika utvrđuju stručni organi vještačenja svojim nalazom, ocjenom i mišljenjem, koji predstavlja dokaz o navedenoj činjenici, a ne upravni organi, kako to tužilac pogrešno smatra, iz ranije iznesenih razloga.

Osporeno rješenje je doneseno pravilnom primjenom člana 238. stav 1. Zakona o

upravnom postupku, pošto su se stekli uslovi propisani članom 264. tačka 1. istog zakona, pa se radi o rješenju procesno pravne prirode, zbog čega su neosnovani tužbeni navodi o pogrešnoj primjeni materijalnog prava, kao i tužbeni navodi o pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju za pravilnu primjenu materijalnog prava, kod nesporne činjenice da je prvostepenim rješenjem utvrđena samo činjenica o procentu tjelesnog oštećenja tužioca bez njegovog zahtjeva za utvrđivanje prava koje bi mu eventualno na osnovu te činjenice pripadalo.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 1804/99 od 9. 2. 2000. godine)

56.

Članovi 24. stav 1., 222. st. 1. i 4. i 224. stav 6. Zakona o upravnom postupku

Član 13. tačka 2. Zakona o upravnim sporovima

ZA ODLUČIVANJE O ŽALBAMA IZJAVLJENIM PROTIV RJEŠENJA ODJELJENJA ZA ODBRANU U OPŠTINAMA POSLJE STUPANJA NA SNAGU FEDERALNOG ZAKONA O UPRAVNOM POSTUPKU 28. 1. 1998. GODINE NISU STVARNO NADLEŽNE DA ODLUČUJU UPRAVE ZA ODBRANU U KANTONIMA, NEGO FEDERALNO MINISTARSTVO ODBRANE SARAJEVO, U ČIJEM SE SASTAVU NAVEDENA ODJELJENJA I UPRAVE NALAZE KAO NJEGOVE OSNOVNE ORGANIZACIONE JEDINICE, PA SE OSPORENO RJEŠENJE UPRAVE ZA ODBRANU U UPRAVNOM SPORU MORA PONIŠТИTI I PREDMET USTUPITI NA RJEŠAVANJE NADLEŽNOM MINISTARSTVU.

Iz obrazloženja:

Odredbama člana 222. St. 1. i 4. Zakona o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/98) propisano je, da se pravo žalbe protiv prvostepenih rješenja federalnih organa uprave i federalnih ustanova uređuje federalnim zakonom iz odgovarajuće oblasti i da se tim zakonom određuje i organ koji će rješavati o žalbi. Istim zakonom je u članu 224. stav 6. određen federalni organ uprave, odnosno federalna ustanova da rješava o žalbi protiv prvostepenih rješenja organizacionih jedinica tih organa odnosno ustanova kojima pripadaju te organizacione jedinice koje su osnovane van njihovog sjedišta sa zadatkom da obavljaju određene upravne poslove iz nadležnosti federalnog organa uprave i federalne ustanove.

Suprotno ovakvim zakonskim odredbama, u konkretnoj upravnoj stvari tuženi, koji je organizaciona jedinica Federalnog ministarstva odbrane Sarajevo, osporenim rješenjem odlučivao je o žalbi tužioca izjavljenoj protiv rješenja prvostepenog organa, koji kao i tuženi ima pravni status organizacione jedinice navedenog federalnog ministarstva, koje je kao federalni organ uprave bilo stvarno nadležno da odlučuje o žalbi tužioca izjavljenoj protiv prvostepenog rješenja u smislu citiranih zakonskih odredaba. Prema tome, tuženi odlučujući osporenim rješenjem o žalbi tužioca

nije vodio računa o svojoj stvarnoj nadležnosti za odlučivanje o istoj, radi čega je osporeno rješenje doneseno uz povredu odredaba člana 24. stav 1. Zakona o upravnom postupku, koje obavezuju svaki organ da u toku cijelog postupka pazi na svoju stvarnu i mjesnu nadležnost.

Osporeno rješenje je doneseno od strane stvarno nenađeljnog organa, čime je ostvaren osnov njegovog pobijanja u upravnom sporu iz člana 13. tačka 2. Zakona o upravnim sporovima, bez obzira što tužilac u tužbi nije posebno istakao taj osnov pobijanja ali je izrazio nezadovoljstvo osporenim aktom i tražio njegov poništaj, što uključuje mogućnost svih osnova pobijanja iz citiranog člana obzirom da propisom unije 36. stav 1. Zakona o upravnim sporovima sud pri ispitivanju zakonitosti osporenog upravnog akta nije vezan razlozima tužbe nego samo zahtjevom u pogledu obima poništaja osporenog akta, a iz tužbe proizilazi da zahtjeva poništaj akta u cijelini, što je u skladu i sa njegovim pravnim interesom.

Radi izloženog sud je tužbu uvažio i primjenom člana 38. stav 3. Zakona o upravnim sporovima odlučio kao u izreci presude, ne ulazeći u ispitivanje pravilnosti utvrđenog činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava u osporenom upravnom aktu.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 158/99 od 11. 8. 1999. godine)

57.

Članovi 80. do 97. i 231. stav 2. Zakona o upravnom postupku

ŠPEDITER PO ODREDBAMA UPRAVNOG POSTUPKA NIJE U POSTUPKU CARINJENJA ROBE UVODNIKA NJEGOV PUNOMOĆNIK, NITI PUNOMOĆNIK ZA PRIJEM PISMENA, TE JE PRVOSTEPENI CARINSKI ORGAN DOSTAVLJAJUĆI SVOJE RJEŠENJE, KOJIM JE OBAVEZAO UVODNIKA NA PLAĆANJE CARINE I DRUGIH UVODNIH DAŽBINA, ŠPEDITERU UMJESTO UVODNIKU, IZVRŠIO NEPROPISNO DOSTAVLJANJE, ZBOG ČEGA NIJE MOGAO RAČUNATI POČETAK ROKA ZA ŽALBU TUŽILOCU - UVODNIKU OD DANA DOSTAVLJANJA RJEŠENJA NITI ODBACITI NJEGOVU ŽALBU PROTIV ISTOG KAO NEBLAGOVREMENI.

Iz obrazloženja:

Upravni organi su povrijedili procesni zakon na štetu tužioca, na što on u tužbi opravdano ukazuje. Odredbe o dostavljanju pismena sadržane su u čl. 80. do 97. Zakona o upravnom postupku, pa je u članu 83. stav 1. propisano da se dostavljanje mora izvršiti lično osobni kojoj je pismo namijenjeno kada je takvo dostavljanje određeno tim zakonom ili drugim propisom i od tada počinje teći zakonski rok za preduzimanje određenih radnji, a lično dostavljanje se vrši i kada to odredi organ koji je naredio dostavljanje, s tim da se dostavljanjem pismena zakonskom zastupniku, punomoćniku ili punomoćniku za primanje pismena smatra da je dostavljanje izvršeno samoj stranci (stav 3. člana 83.), a kada se radi o dostavljanju punomoćniku za prijem pismena, stranka koja je dala takvo ovlaštenje određenoj osobi o tome obaveštava organ koji vodi postupak koji je dužan da sva dostavljanja vrši ovom punomoćniku (član 88. stav 1. istog zakona). Prvostepeni organ je svoje rješenje od 21. 5. 1999. godine, umjesto da ga dostavi tužiocu lično, jer nije imao punomoćnika kojeg bi pismeno ili usmeno ovlastio da ga zastupa u ovom postupku (član 56. do 63. ZUP - a), a ni punomoćnika za prijem pismena, što upravni organi nisu ni utvrdili niti to proizilazi iz podataka spisa predmeta, a radi se o pismenu koje se mora lično dostaviti (član 227. stav 2. u vezi sa članom 83. stav 1. ZUP - a), dostavio tužičevom špediteru iako ovaj nije imao punomoć, te iako je sam prvostepeni organ u tom rješenju naredio (član 83. stav 1. ZUP - a) da se dostavljanje ima izvršiti tužiocu (kojem je i naložena obaveza plaćanja posebne pristojbe za uvezenu robu), što se jasno vidi iz naredbe za

dostavljanje na drugoj stranici tog rješenja. Okolnost što je špediter učestvovao u postupku carinjenja utoliko što je popunio UCD i upisao garanciju za tužioca (ovo garanciju carinski organi nisu ni koristili, kao ni zakonsku obavezu špeditera propisanu u članu 835. preuzetog Zakona o obligacionim odnosima, prema kojoj nalog za otpremu stvari preko granice sadrži obavezu za otpremnika (špeditera) da sprovede potrebne carinske radnje i isplati carinske dažbine za račun nalagodavca, nego je obavezao tužioca, kao uvodnika, da plati posebnu pristojbu za uvezenu robu) ne znači da je špediter time po Zakonu o upravnom postupku postao i tužičev punomoćnik u upravnom postupku ili punomoćnik za prijem pismena, koja se u tom postupku donesu, a kojim je tužiocu, a ne špediteru, naloženo plaćanje navedene obaveze.

Zbog svega izloženog sud smatra da se dostavljanje rješenja Carinarnice Z. od 21. 5. 1998. godine tužiocu putem špeditera ne može smatrati urednim, te da se nije mogla odbaciti kao neblagovremena tužičeva žalba izjavljena protiv tog rješenja istekom zakonskog roka od 15 dana od dana neurednog dostavljanja jer procesno - pravni značaj ima samo uredno dostavljanje, izvršeno u skladu sa ZUP - om, pa je oba upravna rješenja ponistiо primjenom člana 38. stav 2. Zakona o upravnim sporovima. Predmet je vraćen tuženom, kao drugostepenom organu, radi meritornog rješavanja tužičeve žalbe izjavljene protiv prvostepenog rješenja od 21. 5. 1998. godine.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 2336/99 od 5. 5. 2000. godine)

58.

Član 142. stav 1. Zakona o upravnom postupku

Član 52. st. 1. i 2. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

Član 58. Zakona o unutrašnjim poslovima Federacije Bosne i Hercegovine

ORGANI PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA U POSTUPKU RJEŠAVANJA O PRAVU NA STAROSNU PENZIJU RADNIKA ORGANA UNUTRAŠNJIH POSLOVA, PO PITANJU DA LI JE RADNIKU KOJI SE PENZIONIŠE RADNI ODНОS PRESTAO SA PRAVOM NA STAROSNU PENZIJU PRIJE ISPUNJENJA OPŠTIH USLOVA ZA STICANJE TE PENZIJE I UZ ISPUNJENJE

MINIMALNIH USLOVA U POGLEDU PENZIJSKOG STAŽA, VEZANI SU PRAVOMOĆNIM RJEŠENJEM NADLEŽNOG ORGANA UNUTRAŠNJIH POSLOVA.

Iz obrazloženja:

Prema daljem obrazloženju prvostepenog rješenja utvrđeno je da je tužiocu prestao radni odnos sa pravom na penziju u smislu Zakona o unutrašnjim poslovima dana 17. 7. 1998. godine, a prvostepeni organ suprotno ovakvom utvrđenju svojim rješenjem odbija njegov zahtjev za sticanje starosne penzije, zbog čega je obrazloženje tog rješenja suprotno njegovom dispozitivu. Navedenu odlučnu činjenicu, da je tužiocu kao radniku u organima unutrašnjih poslova prestao radni odnos bez njegovog pristanka po potrebi službe na dan 17. 7. 1998. godine sa pravom na starosnu penziju prije ispunjenja opštih uslova za sticanje starosne penzije u smislu člana 58. Zakona o unutrašnjim poslovima Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 1/96 i 19/98), jer ima najmanje 20 godina penzijskog staža, od čega najmanje 10 godina efektivno provedenih na poslovima i zadacima na kojima se staž osiguranja računa u uvećanom trajanju, prvostepeni organ je prema stanju spisa mogao utvrditi jedino na osnovu rješenja Federalnog MUP Š. broj 06/2 - 126 - 90 od 16. 7. 1998. godine koje je priloženo spisu. To rješenje nije snabdjeveno klauzulom pravosnažnosti, protiv njega je dozvoljen prigovor ministru unutrašnjih poslova u roku od 15 dana od dana prijema, a dostavljeno je strankama u ovom upravnom sporu. Ni tuženi, kao ni prvostepeni organ, u obrazloženju osporenog rješenja se ne poziva na navedeno rješenje kojim je tužiocu prestao radni odnos sa pravom na starosnu penziju zbog ispunjenja minimalnih zakonskih uslova u pogledu navršenog penzijskog staža, pored ostalih zakonom propisanih uslova za prestanak radnog odnosa, niti cijeni njegov pravni značaj u odnosu na zahtjev tužioca, ali odbijanjem njegove žalbe izjavljene protiv prvostepenog rješenja prihvata činjenično stanje utvrđeno u tom rješenju i poziva se na član 52. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju koji je identičan po sadržaju članu 58. Zakona o unutrašnjim poslovima FBiH, i obzirom da ukupan penzijski staž tužioca ne iznosi najmanje 20 godina, smatra kao i prvostepeni organ daje njegov zahtjev neosnovan.

Ovakav pravni stav organa uprave bio bi pravilan samo pod pretpostavkom da tužiocu nije pravosnažnim rješenjem nadležnog organa prestao radni odnos u organima za unutrašnje poslove sa pravom na starosnu penziju prije

ispunjena opštih uslova za sticanje starosne penzije uz ispunjenje minimalnih uslova po pitanju penzijskog staža i da su organi uprave o tome odlučivali kao o prethodnom pitanju u smislu člana 142. stav 1. Zakona o upravnom postupku, što nije slučaj u konkretnoj upravnoj stvari. Prema stanju spisa, nadležni organ je rješenje od 16. 7. 1998. godine donio primjenom člana 58. Zakona o unutrašnjim poslovima Federacije BiH, kao specijalnog zakona u odnosu na Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju, te u postupak donošenja tog rješenja uključio tuženog kao zainteresovano lice (stranku) dostavljajući mu isto sa poukom o pravnom lijeku, pa ukoliko su stranke propustile da ga pobijaju redovnim pravnim lijekom i ono postalo pravosnažno, ono vezuje stranke u postupku po pitanju prestanka radnog odnosa tužioca sa pravom na starosnu penziju zbog ispunjenja minimalnih uslova u odnosu na navršeni penzijski staž (najmanje 20 godina od čega najmanje 10 godina efektivno provedenih na poslovima i zadacima na kojima se staž računa u uvećanom trajanju), sve dok ne bi bilo stavljeno van snage (poništeno ili preinačeno na štetu tužioca), vanrednim pravnim sredstvima, što upravni organi nisu utvrdili. Pod pretpostavkom da se radi o pravosnažnom rješenju organa unutrašnjih poslova upravni organi nosioca osiguranja nisu mogli raspravljati i odlučivati po pitanju prestanka radnog odnosa tužioca sa pravom na starosnu penziju zbog ispunjenja minimalnih uslova u pogledu navršenog penzijskog staža, jer bi to bilo suprotno odredbama člana 142. stav 1. Zakona o upravnom postupku, nego isto prihvati onako kako je o njemu odlučio nadležni organ pravosnažnim rješenjem. Za suprotan zaključak nema osnova ni u odredbama člana 52. stav 1. Zakona o PIO koje su identične sa odredbama člana 58. Zakona o unutrašnjim poslovima FBiH, jer se radi o odnosu opštег i specijalnog zakona, pa ponavljanje minimalnih uslova po pitanju penzijskog staža koji je potreban za sticanje starosne penzije prije ispunjenja opštih uslova za sticanje te penzije u opštem zakonu ima smisao u tome da se može u daljim odredbama odrediti penzijski osnov i visina tako ostvarene starosne penzije (član 52. st. 2. i 3. Zakona o PIO) obzirom da se na osnovu dužeg penzijskog staža stiče pravo na veći iznos penzije.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 2011/99 od 13. 1. 1999. godine)

59.

Član 144. stav 1. Zakona o upravnom postupku

Član 82. stav 4. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

Član 39. stav 1. tačka 2. Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja

STAŽ OSIGURANJA OSTVAREN KOD RAZLIČITIH NOSILACA OSIGURANJA NA TERITORIJI OBA ENTITETA U BOSNI I HERCEGOVINI PO ZAKONU SE PRIZNAJE ALI U SKLADU SA UGOVOROM KOJI ZAKLJUČE NAVEDENI SUBJEKTI, TE NJIHOV PROPUST DA ZAKLJUČE UGOVOR NE MOŽE IMATI ZA POSLJEDICU ODBIJANJE ZAHTJEVA OSIGURANIIKA ZA OSTVARENJE PRAVA IZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA PO TOM OSNOVU, NEGO SAMO PREKID UPRAVNOG POSTUPKA DO ZAKLJUČENJA UGOVORA SA DRUGIM NOSIOCEM OSIGURANJA.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni organ je, odlučujući o zahtjevu tužitelja za ostvarivanje prava na invalidsku penziju, utvrdio da je na dan, ocjenom i mišljenjem Instituta za ocjenjivanje radne sposobnosti u oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja u prvom stepenu broj ORS - 370/96 od 10. 6. 1996. godine ocijenjeno da kod tužitelja postoji invalidnost - gubitak radne sposobnosti počev od 10. 6. 1996. godine, čiji je uzrok bolest, da na taj dan ima 38 godina života, da ukupan penzijski staž do 10. 6. 1996. godine iznosi 3 godine, te da navršeni penzijski staž nije pokriven 1/3 radnog vijeka, koji iznosi 6 godina, pa je polazeći od ovih činjenica našao da nisu ispunjeni zakonski uslovi za priznavanje prava na invalidsku penziju iz člana 39. stav 1. tačka 2. Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja ("Službeni list SFRJ", broj 23/82 do 44/90), zbog čega mu svojim rješenjem od 13. 8. 1998. godine to pravo nije priznato.

Odlučujući o žalbi tužitelja izjavljenoj na navedeno prvostepeno rješenje, a u kojoj tužitelj navodi da je njegov radni staž mnogo duži nego što je utvrdio prvostepeni organ, pa da ispunjava uslove za priznavanje prava na invalidsku penziju, tuženi organ je u osporenom rješenju naveo da je tužitelj u toku rata odnosno u periodu od 6. 4. 1992. godine do 23. 6. 1995. godine radio u Zavodu distrofikare u Banjoj Luci na teritoriji koju pokriva Javni fond penzijskog i invalidskog osiguranja Republike Srpske, pa kako je odredbom člana 82. stav 4. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni novine Federacije BiH", broj 29/98) propisano da će se staž osiguranja kod različitih nosilaca penzijskog i invalidskog osiguranja u Federaciji i Republici Srpskoj priznavati u skladu sa ugovorom zaključenim između navedenih subjekata, a kako do danas nije zaključen ugovor sa nosiocem osiguranja u Republici Srpskoj, da je pravilno prvostepeni organ postupio kada tužitelju u penzijski staž nije učarano u vrijeme provedeno na radu u Republici Srpskoj odnosno na teritoriji koju pokriva Javni fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske. Stoga je žalbu tužitelja odbio i osnažio na taj način prvostepeno rješenje.

Dakle, organi uprave nisu tužitelju u penzijski staž uračunali vrijeme provedeno na radu u Republici Srpskoj od 30. 4. 1992. godine do 23. 6. 1995. godine iz razloga što nije još zaključen ugovor sa nosiocem osiguranja u Republici Srpskoj.

Ovakav pravni stav organa uprave ne može se prihvati kao pravilan kod činjenice da je tužitelj radio u Zavodu za distrofikare Banja Luka od 1. 7. 1989. godine do 23. 6. 1995. godine (što se vidi iz njegove radne knjižice) tj. 5. godina, 11 mjeseci i 22 dana, što sa uvećanim stažom po osnovu tjelesnog oštećenja od 8 mjeseci i 15 dana iznosi 6 godina, 8 mjeseci i 7 dana, odnosno navršeni penzijski staž mu iznosi više od 6 godina, što pokriva 1/3 njegovog radnog vijeka koji kod njega iznosi 18 godina, koje činjenice organi uprave nisu utvrđivali.

Obzirom na citirane odredbe člana 82. stav 4. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, prema kojima se staž osiguranja kod različitih nosilaca osiguranja priznaje u skladu sa ugovorom koji zaključe ti nosioci osiguranja, proizilazi da se bez zaključenog ugovora između nosioca penzijskog i invalidskog osiguranja u Federaciji i Republici Srpskoj ne može rješiti tužičev zahtjev za priznanje prava na invalidsku penziju. Zato se navedeni ugovor ima smatrati prethodnim pitanjem u smislu člana 142. stav 1. Zakona o upravnom postupku, jer čini samostalnu pravnu cjelinu za čije rješenje je nadležan drugi organ, odnosno oba nosioca osiguranja koji imaju suprostavljene interese, a koje pitanje je inače od uticaja na rješenje ove upravne stvari.

Stoga upravni organi nisu mogli odbiti zahtjev tužitelja nego je u smislu citiranih propisa bilo nužno da prvostepeni organ uprave prekine postupak u ovoj upravnoj stvari dok se ne zaključi ugovor između navedenih subjekata iz člana 82. stav 4. Zakona o PIO, u kojem će biti utvrđeno kako će se priznavati staž osiguranja ostvaren kod nosioca osiguranja u Federaciji i Republici Srpskoj i tek nakon zaključenja toga ugovora, odnosno

rješenja prethodnog pitanja u ovoj upravnoj stvari, moći će riješiti o glavnoj stvari tj. da li su ispunjeni zakonski uslovi za priznavanje

tužitelju prava na invalidsku penziju.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 1777/98 od 5. 4. 2000. godine)

60.

Članovi 162. stav 1. i 169. stav 1. Zakona o upravnom postupku

Član 36. Zakona o radnim odnosima

Član 133. Zakona o radu

Članovi 52. i 142. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

RADNA KNIŽICA I UVJERENJE KOJE JE IZDAO ORGAN U GRANICAMA SVOJE NADLEŽNOSTI SU JAVNE ISPRAVE KOJE IMAJU DOKAZNU SNAGU ONOGA ŠTO SE U NJIMA POTVRĐUJE ILI ODREĐUJE, TE KADA SU NOSIOCI OSIGURANJA VRIJEME OSIGURANJA KOJE SE RAČUNA U PENZIJSKI STAŽ UTVRDILI SAMO NA OSNOVU PODATAKA IZ MATIČNE EVIDENCIJE KOJE NIJE IDENTIČNO SA PODACIMA IZ NAVEDENIH JAVNIH ISPRAVA, ISTE NESUMNIVO UKAZUJU DA JE ČINJENIČNO STANJE U ODNOSU NA POMENUTU ODLUČNU ČINJENICU DRUKČIJE OD ONOG UTVRĐENOG U UPRAVNOM POSTUPKU, ĆIME JE OSTVAREN POBOJNI RAZLOG UPRAVNIH RJEŠENJA IZ ČLANA 13. TAČKA 3. ZAKONA O UPRAVNIM SPOROVIMA.

Iz obrazloženja:

Osporenim i prvostepenim rješenjem utvrđeno je da je tužilac invalid I kategorije invalidnosti počev od 25. 5. 1999. godine i 19. 9. 1991. godine, da je na dan kada mu je utvrđena ta kategorija invalidnosti imao 40 godina života, te da mu radni vijek u smislu člana 52. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", broj 29/98) iznosi 20 godina, a jedna trećina radnog vijeka 6 godina i 8 mjeseci, pa kako se prema podacima iz matične evidencije osiguranika nalazio u osiguranju od 28. 7. 1987. do 18. 12. 1990. godine, što ukupno iznosi 3 godine, 4 mjeseca i 21 dan, ne ispunjava zakonski uslov pokrivenosti navršenim penzijskim stažom 1/3 radnog vijeka.

Prema tome nije sporna činjenica da je tužilac osiguranik kod koga je utvrđena I kategorija invalidnosti, a odlučnu činjenicu pokrivenosti navršenim penzijskim stažom 1/3 radnog vijeka utvrđenu prvostepenim i osporenim rješenjem na osnovu podataka registrovanih u matičnoj evidenciji, tužilac je isticanjem novih činjenica i novih dokaza uz dopunu žalbe na prvostepeno rješenje i tužbu doveo u očiglednu sumnju. Uvjerenje ZZ "Glasinac" S. broj 701-40/99 od 19. 8. 1999. godine u fotokopiji ovjerenje kod Opštine N. S. pod brojem: Ov - 32419 dana 20. 8. 1999. godine a radna knjižica SO - e S. g. S. reg. broj 496/78 izdata 13. 1. 1978. godine na ime tužioca priložena je u originalu, dok iz ovih dokaza proizilazi, kako to i tužilac navodi u tužbi, da je imao staža osiguranja koji mu se

može uračunati u penzijski staž mnogo više nego što je potrebno po zakonu za pokrivenost 1/3 radnog vijeka od 6 godina. Samo prema konstatovanim podacima u radnoj knjižici tužilac je bio u radnom odnosu 13 godina i 28 dana, a radna knjižica je javna isprava u smislu odredaba člana 36. Zakona o radnim odnosima ("Službeni list SRBiH", broj 20/90) i odedbama člana 133. Zakona o radu ("Službene novine Federacije BiH", broj 43/99 - stupio na snagu 5. 11. 1999. godine), te u smislu člana 162. stav 1. Zakona o upravnom postupku ima dokaznu snagu onog što se u njoj potvrđuje ili određuje, što se odnosi i na uvjerenje koje je izdao organ u granicama svoje nadležnosti. Upravni organi su vrijeme osiguranja koje se računa u penzijski staž utvrdili samo na osnovu podataka iz matične evidencije, čime su propustili da primijene odredbe člana 142. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju i penzijski staž utvrde na osnovu radne knjižice i drugih odgovarajućih dokumenata (ovjerene fotokopije uvjerenja), te drugih dokaza u skladu sa navedenim članom. Kako se radi o pravno relevantnim činjenicama i dokazima koji su postojali u vrijeme rješavanja u upravnom postupku, a kojima se nesumnivo ukazuje da je činjenično stanje očigledno drugačije od onog utvrđenog u upravnom postupku pred prvostepenim i drugostepenim organom, ovaj sud je našao da je ispunjen pobojni razlog iz člana 13. tačka 3. Zakona o upravnim sporovima u odnosu na oba rješenja upravnih organa, pa je tužbu uvažio i primjenom člana 38. stav 3. istog zakona odlučio kao u dispozitivu.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 1920/99 od 6. 1. 2000. godine)

61.

Član 169. st. 1., 3. i 4. Zakona o upravnom postupku

Članovi 9., 21. i 31. Zakona o matičnoj evidenciji o osiguranicima i uživaocima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja

Član 21. stav 2. Zakona o privatizaciji preduzeća

Članovi 2. i 14. Zakona o utvrđivanju i realizaciji potraživanja građana i postupku privatizacije

NOSIOCI PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA DUŽNI SU OSIGURANIKU IZDATI UVJERENJE O STAŽU OSIGURANJA, NA OSNOVU KOJEG SE REALIZUJE UVEĆANI BROJ POENA ZA CERTIFIKAT PO OSNOVU OPŠTEG POTRAŽIVANJA, SAMO U SKLADU SA PODACIMA SVOJE MATIČNE EVIDENCIJE, PA AKO TAKVIH PODATAKA NEMA U NJIHOVOJ EVIDENCIJI NISU U OBAVEZI IZDATI MU TAKVO UVJERENJE NITI OSIGURANIK MOŽE SA USPJEHOM OD NJIH ZAHTJEVATI ISPRAVKU IZNOSA POTRAŽIVANJA PO TOM OSNOVU U IZVODU SA JEDINSTVENOG RAČUNA ZAVODA ZA PLATNI PROMET.

Iz obrazloženja:

Odredbama člana 169. stav 1. i 3. Zakona o upravnom postupku propisano je da su organi dužni izdavati uvjerenja, odnosno druge isprave o činjenicama o kojim vode službenu evidenciju, koje moraju biti saglasne podacima te evidencije, a pod službenom evidencijom, u skladu sa stavom 4. tog člana, podrazumijevaju se evidencije koje su ustanovljene zakonom ili drugim propisima ili općim aktom institucije koja ima javne ovlasti, odnosno druge pravne osobe i institucije. Preuzetim Zakonom o matičnoj evidenciji o osiguranicima i uživaocima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ("Službeni list SFRJ" broj 34/79 i 68/88) ustanovljena je matična evidencija o osiguranicima i uživaocima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja sa podacima propisanim u tom zakonu, koju vodi nosilac penzijskog i invalidskog osiguranja. U matičnu evidenciju, između ostalih podataka, u skladu sa odredbama čl. 9. i 21. Zakona o matičnoj evidenciji, unose se i podaci o stažu osiguranja, a nosilac osiguranja je dužan da osiguraniku na njegov zahtjev izda uvjerenje o tim podacima unesenim u matičnu evidenciju (član 31. istog zakona).

Iz svih ovih zakonskih odredaba slijedi da je tuženi za tužioca mogao izdati samo onakvo uvjerenje o njegovom stažu osiguranja koje je u skladu sa podacima matične evidencije odnosno dati samo takve podatke. U postupku koji je prethodio donošenju osporenog rješenja, uvidom u matičnu evidenciju koju vodi tuženi utvrđeno je da u toj evidenciji nema uopće podataka o tužičevom stažu osiguranja ni o penzijskom stažu, odnosno daje taj staž 00 (prema odredbama člana 21. stav 2. Zakona o privatizaciji preduzeća - "Službeni novine Federacije BiH", broj 27/97 u vezi sa članom 2.

Zakona o utvrđivanju i ostvarivanju tražbina građana u postupku privatizacije - "Službeni novine Federacije BiH", broj 27/97, broj bodova za certifikat na temelju općeg potraživanja zavisi od godina staža osiguranja), pa se tužiocu nije ni moglo izdati uvjerenje o visini staža osiguranja koji on navodi da ima niti izvršiti ispravku iznosa tražbine po tom osnovu na način kako to propisuju odredbe člana 14. Zakona o utvrđivanju i ostvarivanju tražbina građana u postupku privatizacije. Tužilac u tužbi i sam navodi da je cijelokupan njegov staž osiguranja i penzijski staž evidentiran kod bivšeg SSNO u B., a ne kod tuženog, samo smatra da mu i pored toga pripada pravo da mu se u opća potraživanja prizna i taj staž iz razloga koje u tužbi navodi, posebno zbog toga što mu je u R BiH u marta 1992. godine priznato pravo na penziju, što, međutim, nije, niti može biti osnov za usvajanje zahtjeva za utvrđivanje staža osiguranja kao potraživanja građana u postupku privatizacije. Ovo iz razloga što je propisima donesenim u toku rata i nakon toga, a sada u Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju (čl. 139. do 141.) vojnim osiguranicima pripadnicima bivše JNA, državljanima Bosne i Hercegovine, samo priznato pravo na isplatu penzije koja im je ranije priznata po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika i kojim je ograničena visina tim propisima određene penzije, ali to nema nikakvog značaja za pitanje koje je predmet ovog sporu niti se u odnosu na tužioca zbog toga mogu izmijeniti podaci u tuženikovoj matičnoj evidenciji na osnovu koje je on dao Zavodu za platni promet i tužiocu podatke o tužičevom stažu osiguranja.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 2219/99 od 13. 1. 2000. godine)

62.

Članovi 204. do 212, 217. st. 1. i 2. i 242. stav 1. Zakona o upravnom postupku

Član 27. Zakona o upravnim sporovima

OČIGLEDNE GREŠKE U PISMENOM RJEŠENJU UPRAVNOG ORGANA NIJE OVLAŠTEN DA ISPRAVI PRVOSTEPENI SUD U UPRAVNOM SPORU NEGO TO MOŽE UCINITI U SVAKO DOBA DONOSILAC RJEŠENJA.

POGREŠNO OZNAČENI ILI NEOZNAČENI DATUM U DRUGOSTEPENOM RJEŠENJU NE PREDSTAVLJA NEDOSTATAK U OBLIKU I SASTAVNIM DIJELOVIMA PISMENOG RJEŠENJA KOJI SPREČAVA UTVRDJIVANJE IDENTITETA RJEŠENJA I OCJENU NJEGOVE ZAKONITOSTI SA ASPEKTA MERITORNOG RJEŠAVANJA PREDMETNE UPRAVNE STVARI, PA TAKAV NEDOSTATAK NEMA KARAKTER BITNE POVREDE POSTUPKA I NE MOŽE IMATI ZA POSLJEDICU PONIŠTENJE RJEŠENJA.

Iz obrazloženja:

Po zahtjevu tužioca za vanredno preispitivanje prvostepene presude ovaj sud je na osnovu člana 50. u vezi sa članom 85. Zakona o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/98) ispitao zakonitost te presude u granicama postavljenog zahtjeva i odlucično kada u dispozitivu ove presude, iz sljedećih razloga:

Neosnovani su navodi tužioca iz zahtjeva za vanredno preispitivanje prvostepene presude da je prvostepeni sud bio u obavezi da otkloni očiglednu grešku tuženog organa, koja se sastoji u pogrešno navedenom datumu donošenja osporenog rješenja i da je ta okolnost imala uticaja na zakonitost tog rješenja. Očigledne greške u imenima ili brojevima, pisanju ili računjanju, kao i druge očigledne netačnosti u rješenju, može u svakom vrijeme da ispravi posebnim zaključkom organ koji je donio rješenje, odnosno osoba koja je potpisala ili izdala rješenje, kako je to propisano članom 217. st. 1. i 2. Zakona o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/98 i 48/99), a ne prvostepeni sud u upravnom sporu. Taj sud nije povrijedio ni pravila upravnog postupka kada osporeno rješenje tuženog organa nije ocijenio nezakonitim zbog očigledne greške u označavanju datuma njegovog donošenja. Odredbama člana 204. stav 3. Zakona o upravnom postupku propisana je struktura pismenog rješenja i nabrojani dijelovi iz kojih se ono sastoji, a među koje spada i naziv organa-donosioca rješenja sa brojem i datumom rješenja. Ove odredbe primjenjuju se u smislu člana 242. stav 1. istog zakona i na rješenja

koja se donose po žalbi, odnosno i na osporeno rješenje. Zato kod nesporne činjenice da osporeno drugostepeno rješenje sadrži sve sastavne dijelove koje takvo rješenje mora sadržavati po zakonu, pa i datum koji je očigledno pogrešno označen, ne može se izvesti zaključak da se zbog te okolnosti radi o bitnom nedostatku koji sprečava ocjenu njegove zakonitosti sa aspekta meritornog rješavanja upravnog spora zbog navedenog formalnog nedostatka koji se može otkloniti u svakoj dobi.

Takav nedostatak ne dovodi u pitanje naziv organa koji je donosilac osporenog rješenja i identitet tog rješenja kojim je odlučeno o zahtjevu tužioca za dobijanje urbanističke saglasnosti, pa obzirom da sadrži sve ostale dijelove koje po zakonu mora imati pismeno rješenje, nije bilo smetnje da prvostepeni sud izvrši ocjenu njegove zakonitosti sa aspekta da li je njime konačno meritorno rješena na zakonit način predmetna upravna stvar. Prema odredbama člana 27. Zakona o upravnim sporovima nadležni sud će samo ako osporeni akt sadrži bitne nedostatke u obliku i sastavnim dijelovima pismenog rješenja (čl. 204. do 212. Zakona o upravnom postupku) koji sprečavaju ocjenu njegove zakonitosti u odnosu na meritorno rješavanje upravne stvari, zbog takvih nedostataka presudom ponijeti upravni akt ne ulazeći u meritorno rješavanje upravnog spora i bez dostavljanja tužbe na odgovor, što u konkretnom predmetu nije slučaj, pa prigovor podnosioca zahtjeva u tom pravcu nije osnovan.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Uvl. 19/97 od 13. 1. 2000. godine)

63.

Članovi 260. stav 2. i 261. stav 1. Zakona o upravnom postupku

KONAČNO RJEŠENJE U UPRAVNOM POSTUPKU NE MOŽE SE UKINUTI PO PRAVU NADZORA ZBOG NEPRAVILNO I NEPOTPUNO UTVRĐENOG ČINJENIČNOG STANJA U TOM RJEŠENJU, NEGO SAMO AKO JE POLAZECI OD ČINJENIČNOG STANJA UTVRĐENOG U ISTOM NJIME

OČIGLEDNO POVRIJEDEN MATERIJALNI ZAKON.

Iz obrazloženja:

Tuženi, kao drugostepeni organ, ukinuo je po pravu nadzora konačno prvostepeno rješenje pozivom na odredbe člana 260. stav 2. i 261. stav 1. Zakona o upravnom postupku nalazeći da je tim rješenjem očigledno povrijeđen materijalni zakon i to odredbe člana 8. tačka 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, prema kojoj samo zaposleni na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine mogu ostvariti prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, a uvidom u dokumentaciju spisa predmeta tuženi je utvrdio da je tužiteljica zadnje zaposlenje imala na teritoriji R. C. G. period od 5. 5. do 5. 11. 1997. godine.

Sud nalazi da je osporenim rješenjem tuženog povrijeđen zakon - odredbe člana 260. stav 2. Zakona o upravnom postupku, na štetu tužiteljice. Ovim zakonskim odedbama propisano je da se rješenje koje je konačno u upravnom postupku može ukinuti po pravu nadzora ako je njima očigledno povrijeđen materijalni zakon, (s tim da se u stvarima u kojima sudjeluju dvije ili više stranaka sa suprotnim interesima rješenje može ukinuti samo po pristanku zainteresovanih stranaka). Postojanje takve povrede materijalnog zakona (ili drugog materijalno pravnog propisa) bit će onda kada se utvrdi da je na utvrđeno činjenično stanje nepravilno primijenjen materijalni propis, a ne i kada se radi o pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju u konačnom prvostepenom rješenju, pa ga drugostepeni organ dopuni i utvrdi drugačije. Pogrešna primjena materijalnog prava, koja može biti razlog za ukidanje rješenja po pravu nadzora, naime, cijeni se polazeći od postojećeg činjeničnog stanja utvrđenog u prvostepenom rješenju, a prema tome da li je na tako utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenjeno materijalno pravo. To znači da drugostepeni organ kod odlučivanja o

postojanju razloga za ukidanje konačnog rješenja po pravu nadzora, nije ovlašten niti može da provjerava i mijenja činjenično stanje koje je utvrdio prvostepeni organ u svom rješenju, već samo da cijeni kako je na to činjenično stanje primijenjen materijalni propis na osnovu kojeg je rješavana upravna stvar.

U konkretnom slučaju tuženi kao drugostepeni organ, ocjenjujući konačno rješenje prvostepenog organa od 22. 6. 1999. godine po pravu nadzora - da li postoji očigledna povreda materijalnog zakona, prekoračio je svoja ovlašćenja iz člana 260. stav 2. ZUP-a, jer postojanje takve povrede materijalnog propisa nije ispitivao prema činjeničnom stanju koje je utvrdio prvostepeni organ u postupku donošenja svog rješenja, a koje je u tom rješenju i naveo, nego je sam utvrdio činjenično stanje drugačije od onog koje je utvrdio prvostepeni organ, pa postojanje razloga za ukidanje konačnog (u ovom slučaju prvostepenog) rješenja po pravu nadzora cijeno s obzirom na činjenično stanje koje je sam utvrdio, a koje se odnosi na činjenicu da je tužiteljica zadnje zaposlenje imala na teritoriji R. C. G. Sud se nije upuštao u ispitivanje pravilnosti tumačenja člana 8. tačka 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju koje je dao tuženiu osporenom rješenju, jer pogrešno i nepravilno utvrđeno činjenično stanje ne može biti razlog za ukidanje konačnog rješenja po pravu nadzora bez obzira na to da li je eventualno zbog tako utvrđenog činjeničnog stanja povrijeden i materijalni zakon.

Kako je tuženi na naprijed opisani način i iz navedenih razloga povrijedio zakon na štetu tužiteljice, sud je tužbu uvažio i, primjenom člana 38. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, osporeno rješenje poništio (čime je prvostepeno rješenje od 22. 6. 1999. godine ostalo na snazi).

(Presude Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 2441/99 od 22. 3. 2000. godine i U. 751/99 od 5. 4. 2000. godine)

64.

Članovi 2. st. 1. i 2., 15. i 26. stav 1. tačka 1. Zakona o upravnim sporovima

Članovi 216. stav 3. i 243. stav 2. Zakona o upravnom postupku

Članovi 124. stav 1. tačka g, 131. stav 1., 134. stav 1. i 135. stav 1. Zakona o prostornom uređenju

OPĆINSKI NAČELNIK NIJE NADLEŽAN DA U PRVOM STEPENU RJEŠAVA O ZAHTJEVU INVESTITORA ZA IZDAVANJE URBANISTIČKE SAGLASNOSTI ZA IZGRADNJU SPOMEN OBILJEŽJA NEGO OPĆINSKI ORGAN UPRAVE ZA POSLOVE URBANIZMA, PA KAKO SE U TOM POSTUPKU NE RJEŠAVA NI O NJEGOVIM PRAVIMA I OBAVEZAMA KAO UPRAVNOG ORGANA, NEDOSTAJE MU AKTIVNA STRANAČKA LEGITIMACIJA ZA PODNOŠENJE TUŽBE KOJOM SE POKREĆE UPRAVNI SPOR PROTIV RJEŠENJA NADLEŽNOG KANTONALNOG MINISTARSTVA ZA URBANIZAM, KOJIM JE OVO MINISTARSTVO ZBOG ČUTANJA PRVOSTEPENOG ORGANA,

INVESTITORU IZDALO URBANISTIČKU SAGLASNOST, RADI ČEGA JE PRVOSTEPENI SUD PRAVILNOM PRIMJENOM PROCESNOG PRAVA NJEGOVU TUŽBU KAO PODNESENУ OD NEOvlaštenе OSOBE ODBACIO.

Iz obrazloženja:

Tuženi upravni organ je donio osporenje konačno rješenje po zahtjevu Organizacije porodica šehida i poginulih boraca V. K., nakon što Služba prostornog uređenja i resursa - Odjeljenje za urbanizam općine V. K. kao prvostepeni nadležni upravni organ nije odlučila o tom zahtjevu i dostavila podnosiocu zahtjeva u zakonskom roku rješenje pa on izjavio žalbu u kojoj je zahtijevao da o njegovom zahtjevu odluči tuženi, a na osnovu ovlaštenja iz odredaba člana 243. stav 2. Zakona o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/98).

Pobijanim rješenjem prvostepenog suda pravilnom primjenom procesnog prava je odbačena tužba tužioca kojom se u upravnom sporu pobjija zakonitost osporenog upravnog akta tuženog zbog nedostatka aktivne legitimacije tužioca za podnošenje tužbe u predmetnoj upravnoj stvari, ali zbog drugih razloga, a ne zbog onih koji su u pobijanom rješenju suda navedeni.

Prvostepeni sud je u pobijanom rješenju zauzeo pravilan pravni stav da prvostepeni upravni organ kao donosilac prvostepenog rješenja ne može biti tužilačka stranka u upravnom sporu, osim u slučaju kada može biti nosilac prava i obaveza o kojima se rješavalo u upravnom postupku (izuzetak propisan članom 2. stav 2. Zakona o upravnim sporovima), ali je izveo pogrešan zaključak iz stanja spisa da je tužilac nadležni prvostepeni organ koji je nepostupanjem u zakonskom roku po zahtjevu investitora doveo do zakonske pretpostavke donošenja negativnog rješenja o zahtjevu za izdavanje urbanističke saglasnosti u smislu člana 216. stav 3. Zakona o upravnom postupku. Iz stanja cijelokupnog upravnog spisa (podnesenog zahtjeva, žalbe i drugih podnesaka) proizilazi da je prvostepeni organ koji nije odlučio o zahtjevu Služba prostornog uređenja i resursa - Odjeljenje za urbanizam općine V. K., a tužilac i žalilac (prema tužbi i žalbi) u upravnom sporu Općinski načelnik općine V. K. Prema tome, prvostepeni upravni organ nije tužbom pokrenuo upravni spor protiv konačnog rješenja tuženog organa nego sasvim drugi upravni organ - općinski načelnik.

Pravilno se u žalbi protiv rješenja prvostepenog suda tumači odredba člana 4. Zakona o upravnim sporovima, da se pod organom uprave u smislu tog zakona smatra općinski načelnik, ali se ispušta da takvo svojstvo imaju i općinske službe za upravu, kao i ostali subjekti navedeni u tom članu, te da svi u okviru svojih ovlaštenja mogu rješavati upravne stvari i biti stranke u upravnom sporu pod zakonom propisanim uslovima.

Postupak za izdavanje urbanističke saglasnosti pokreće se po zahtjevu investitora

za izdavanje te saglasnosti koji se podnosi općinskom organu uprave nadležnom za poslove urbanizma koji je nadležan da doneše rješenje o izdavanju urbanističke saglasnosti, kako je propisano odredbama člana 131. st. 1. i 134. st. 1. Zakona o prostornom uređenju ("Službeni list SRBiH", br. 9/87 do 14/91 i "Službeni list RBiH", br. 25/94 i 33/94). U upravnom postupku izdavanja urbanističke saglasnosti primjenjuje se Zakon o upravnom postupku (ZUP), ukoliko odredbama Zakona o prostornom uređenju (ZPU) nije drukčije utvrđeno (član 135. stav 1. ZPU). Svojstvo stranke u tom postupku imaju podnositac zahtjeva - investitor, te njegovi susjedi i druga lica (pravna i fizička) ukoliko investitor ima obaveze u odnosu na njih i njihova prava (član 124. stav 1. tačka g/ ZPU), što utvrđuje organ uprave koji izdaje urbanističku saglasnost u postupku izdavanja te saglasnosti.

Odredbama člana 15. Zakona o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/98) propisano je da tužilac u upravnom sporu može biti građanin, pravno lice i druge osobe iz člana 2. ovog zakona pod uslovima utvrđenim u toj odredbi. Kao tužilac u predmetnom upravnom sporu pojavljuje se Općinski načelnik općine Velika Kladuša, koji nije nadležan da odlučuje ni u prvostepenom ni u drugostepenom postupku po zahtjevu za izdavanje urbanističke saglasnosti te se ne može smatrati donosiocem prepostavljenog negativnog prvostepenog rješenja. Osporenim upravnim aktom tuženog podnosiocu zahtjeva - investitoru izdata je urbanistička saglasnost za izgradnju spomen obilježja na određenoj lokaciji, a u tom postupku nije utvrđeno postojanje eventualnih obaveza investitora u odnosu na susjede i prava drugih lica, niti se ta lica pojavljuju kao tužilac, nego se u tom svojstvu pojavljuje općinski načelnik kao organ uprave o čijim pravima i obvezama nije uopšte rješavano u tom postupku niti je on donosilac prvostepenog ili drugostepenog osporenog upravnog akta.

Kako je odredbama člana 2. st. 1. i 2. Zakona o upravnim sporovima propisano da pravo pokretanja upravnog spora ima građanin ili pravno lice ako smatra da mu je upravnim aktom povrijeđeno neko pravo ili neposredni lični interes zasnovan na zakonu, kao i organ uprave iako nema svojstvo pravnog lica ako može biti nosilac prava i obaveza o kojima se rješavalo u upravnom postupku, a u predmetnom upravnom postupku se uopšte nije rješavalo o pravima i obvezama načelnika općine kao upravnog organa koji se pojavljuje kao tužilac u upravnom sporu pred prvostepenim sudom, taj sud je pravilnom primjenom člana 2. st. 1. i 2. u vezi sa članom

15. Zakona o upravnim sporovima izveo zaključak da mu nedostaje aktivna stranačka legitimacija za podnošenje tužbe i pokretanje upravnog spora protiv rješenja drugostepenog organa, te pobijanim rješenjem pravilnom primjenom člana 26. stav 1. tačka 1. istog zakona njegovu tužbu odbacio kao podnesenu od neovlaštene osobe.

Sa iznesenih razloga pobijano rješenje prvostepenog suda doneseno je uz pravilnu primjenu procesno - pravnih zakonskih odredaba, pa se žalbom neosnovano pobjila po tom

pravnom osnovu kao nezakonito, a žalbeni navodi koji se odnose na nepravilnosti u odnosu na meritorno rješavanje predmetne upravne stvari nisu od uticaja na zakonitost pobijanog rješenja prvostepenog suda jer se radi o rješenju procesno pravne prirode a ne o rješenju kojim je meritorno odlučeno o stvari. Zbog toga je ovaj sud primjenom člana 43. stav 3. Zakona o upravnim sporovima odlučio kao u dispozitivu.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Už. 165/99 od 3. 11. 1999. godine)

65.

Članovi 20. stav 2. i 26. stav 1. tačka 1. Zakona o upravnim sporovima

ROK OD 30 DANA ZA PODNOŠENJE TUŽBE KOJOM SE POKREĆE UPRAVNI SPOR, KADA NEMA DOKAZA DA JE KONAČNI UPRAVNI AKT LIČNO DOSTAVLJEN STRANCI, POČINJE DA TEČE OD DANA KADA JE STRANKA OČIGLEDNO SAZNALA ZA DONESENI AKT I NJEGOVU SADRŽINU, ŠTO JE FAKTIČKO PITANJE KOJE TREBA U POSTUPKU UTVRDITI I TAKO UTVRĐENI DATUM IZJEDNAČITI SA DATUMOM LIČNO IZVRŠENE DOSTAVE.

Iz obrazloženja:

Ovaj sud nalazi da se pobijano rješenje prvostepenog suda zasniva na pogrešnom i nepotpunom utvrđenju činjenica koje su odlučne za ocjenu blagovremenosti tužbe. Naime, rok za tužbu, propisan u članu 20. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, računa se od dana kada je osporen akt dostavljen stranci koja tužbu podnosi bez obzira da li je stranka učestvovala u postupku u kome je osporen akt donesen. Pravilan je stav prvostepenog suda da se pravna situacija kada je donesen upravni akt, a nema dokaza da je lično dostavljen stranci koja podnosi tužbu uz očiglednu okolnost da je stranka saznala za donesen akt i njegovu sadržinu, mora upodobiti lično izvršenoj dostavi akta danom takvog saznanja. Pošto tužiocima osporen akt nije dostavljen, što je utvrđio i prvostepeni sud, a što nije ni dovedeno u pitanje, to bi značilo da bi se i u odnosu na tužioce smatralo da im je osporeni upravni akt dostavljen onog dana kada su oni saznali za donošenje tog akta i njegovu sadržinu, jer je očigledno da su za te okolnosti saznali (uz tužbu) priložili osporeno rješenje).

Prvostepeni sud, međutim, nije sa sigurnošću utvrdio dan kada su tužiocci saznali za donošenje osporenog rješenja i njegovu sadržinu, na šta se u žalbi opravdano ukazuje. To ne mora biti dan objavljanja osporenog rješenja u "Službenom glasniku Općine T. broj 1 od 23. 2. 1998. godine, kako to pogrešno smatra prvostepeni sud, a ovo pogotovo što se ne radi o takvom glasilu, koje je redovno i blagovremeno dostupno svim građanima, nego je takva dostupnost omogućena samo određenom, ograničenom krugu osoba (radi se o službenom glasilu). Okolnost da su tužiocci uz tužbu priložili osporeno rješenje samo znači da su oni u vrijeme podnošenja tužbe bili u posjedu tog rješenja, a ne i da su to bili duže od 30 dana koliko iznosi zakonski rok za podnošenje tužbe. Prvostepeni sud nije utvrđivao kada su tužiocci došli u posjed glasila u kojem je osporeno rješenje objavljeno i kada su i na koji način došli u posjed osporenog rješenja, te da li o tome postoje dokazi kod tuženog organa.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Už. 61/98 od 16. 9. 1999. godine)

66.

Članovi 20. stav 2., 26. stav 1. tačka 1. i 60. Zakona o upravnim sporovima

Član 106. stav 1. Zakona o parničnom postupku

TUŽBENE NAVODE ZASTUPNIKA TUŽIOCA DA JE PROPUSTIO ROK OD 30 DANA ZA PODNOŠENJE TUŽBE ZBOG BOLESTI I PRIJEDLOG DA SE TUŽBA SMATRA BLAGOVREMENO PODNESENOM, TREBA TRETIRATI KAO PRIJEDLOG ZA POVRAĆAJ U PREDAŠNJE STANJE ZBOG PROPUŠTENOG ROKA ZA PODNOŠENJE TUŽBE, ODLUČITI O NJEGOVOM

OSNOVANOSTI PREMA STANJU U SPISU, NAVODIMA PRIJEDLOGA I PRILOŽENIM DOKAZIMA UZ PRIJEDLOG, TE U SLUČAJU ODBIJANJA KAO NEOSNOVANOG, TUŽBU ODBACITI KAO NEBLAGOVRMENO PODNESENУ.

Iz obrazloženja:

Zakonski zastupnik tužioca kao pravnog lica je u tužbi istakao da je propustio rok za podnošenje tužbe zbog bolesti i predložio da se iz tog razloga njegova tužba uzme u razmatranje kao da je blagovremeno podnesena. Taj dio tužbe sud je prihvatio kao prijedlog za povraćaj u predašnje stanje zbog propuštenog roka, iako to stranka u tužbi nije izričito navela. Osnovanost tog prijedloga zastupnika tužioca sud je ocijenio na osnovu stanja u upravnim spisima, na osnovu navoda u samom prijedlogu i isprava na koje se pozvao i koje je priložio sam zakonski zastupnik tužioca uz tužbu.

Prema stanju u upravnim spisima (pričetu po povratnicu) zastupnik tužioca je osporen drugostepeno rješenje od 20. 10. 1998. godine primio lično 4. 11. 1998. godine, pa mu je zakonski rok za podnošenje tužbe iz člana 20. stav 2. Zakona o upravnim sporovima protiv tog rješenja od 30 dana istekao u petak, 4. 12. 1998. godine, a tužbu je predao neposredno sudu po proteku tog roka 18. 12. 1998. godine (što se vidi iz prezentata stambila na tužbi).

Kao dokaze da u vremenskom roku od 4. 11. do 4. 12. 1998. godine nije mogao iz opravdanih razloga podnijeti tužbu sudi uslijed bolesti zakonski zastupnik tužioca je priložio uz tužbu medicinsku dokumentaciju iz koje proizilazi da je u periodu od 4. 11. do 4. 12. 1998. godine bio na lječarskim pregledima 11. 11. i 1. 12. 1998. godine, pa kad se imaju u vidu da je osporen akt primio 4. 11. 1998. godine sa pravnom poukom da protiv istog može pokrenuti upravni spor tužbom kod ovog suda u roku od 30 dana od dana dostavljanja, po ocjeni ovog suda, ne postoje opravdani razlozi na strani tužioca za propuštanje citiranog zakonskog roka za podnošenje tužbe u ovom upravnom sporu ni pod pretpostavkom da je jedino zakonski zastupnik zaposleni radnik kod tužioca kao pravnog lica. Iz stanja spisa se vidi da tužilac kao pravno lice ima i drugih radnika -

fizičkih lica, pa sve i da je zakonski zastupnik tužioca priložio valjanu medicinsku dokumentaciju o bolovanju za čitav period od 4. 11. do 4. 12. 1998. godine, ta okolnost ne bi predstavljala opravdani razlog da u tom roku ne podnese tužbu, jer bi kao pravno lice mogao tužbu podnijeti u roku po drugom fizičkom lici - radniku koji je registrovan za zastupanje tužioca ili koga bi zakonski zastupnik ovlastio na podnošenje tužbe. Ovlaštenje za podnošenje tužbe zakonski zastupnik tužioca je mogao dati i fizičkom licu koje nije zaposleno kod tužioca obzirom da je osporeno rješenje primio 4. 11. 1998. godine i znao da do 4. 12. 1998. godine mora podnijeti tužbu, što je također neosnovano propustio da učini.

Zakon o upravnim sporovima ne sadrži odredbe o povraćaju u predašnje stanje pa u smislu člana 60. istog zakona za primjenu ovog pravnog instituta važe shodno odgovarajuće odredbe Zakona o parničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj 42/98). Odredbama člana 106. stav 1. ZPP propisano je da, ako stranka propusti rok ili ročište za preduzimanje kakve radnje u postupku, i zbog toga izgubi pravo na preduzimanje te radnje, sud će joj na njezin prijedlog dopustiti da naknadno obavi tu radnju ako ocijeni da postoje opravdani razlozi za propuštanje. Po ocjeni ovog suda, na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja, kako je to naprijed izloženo i obrazloženo, na strani tužioca ne postoje opravdani razlozi za propuštanje zakonskog roka iz člana 20. stav 2. ZUS, pa je sud shodnom primjenom člana 106. stav 1. ZPP prijedlog tužioca za povraćaj u predašnje stanje odbio kao neosnovan.

Kako je tužilac u ovom upravnom sporu podnio tužbu po proteku zakonskog roka, a njegov prijedlog za povraćaj u predašnje stanje zbog propuštanja tog roka odbijen kao neosnovan, valjalo je njegovu tužbu primjenom člana 26. stav 1. tačka 1.) Zakona o upravnim sporovima odbaciti kao neblagovremenu.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 1808/98 od 3. 2. 1999. godine)

67.

Članovi 41. i 60. Zakona o upravnim sporovima

Članovi 1. i 17. stav 3. Zakona o parničnom postupku

NEMA SHODNE PRIMJENE ODGOVARAJUĆIH ODREDABA ZAKONA KOJIM JE UREĐEN PARNIČNI POSTUPAK (ZPP) U ODNOSU NA PRAVO STRANKE U UPRAVNOM SPORU DA IZJAVI ŽALBU PROTIV ODLUKE KANTONALNOG SUDA.

Iz obrazloženja:

Tužiteljica je podnijela zahtjev za vanredno preispitivanje rješenja prvostepenog suda, a ne

žalbu, jer je taj sud u pravnoj pouci na rješenje naveo da žalba protiv tog rješenja nije

dopuštena. Takva pouka nije bila pravilna, jer se, kada je u pitanju pravo na žalbu protiv odluka prvostepenog suda donesenih u upravnom sporu, (najvišeg suda kantona - županije) nije mogla shodno primijeniti odredba člana 17. stav 3. Zakona o parničnom postupku ("Službeni novine Federacije BiH", br. 42/98 i 3/99), kojom je propisano da protiv rješenja višeg suda prvog stepena kojim se oglasio stvarno nadležnim i protiv rješenja kojim se taj sud oglasio stvarno nadležnim i predmet ustupio nižem судu prvog stepena nije dopuštena žalba. Ovo iz razloga što je odredbama člana 60. Zakona o upravnim sporovima propisano da će se, ukoliko taj zakon ne sadrži odredbe o postupku u upravnim sporovima, shodno primjenjivati odgovarajuće odredbe zakona kojim je uređen parnični postupak (Zakona o parničnom postupku), iz čega slijedi da će se shodno primjenjivati samo odredbe o postupku iz Zakona o parničnom postupku ako Zakon o upravnim sporovima ne sadrži takve odredbe (o postupku). Kada se radi o pravu stranke da koristi pravna sredstva protiv odluka donesenih u upravnom sporu moraju se primjeniti odredbe Zakona o upravnim sporovima. Taj zakon je u članu 41. propisao da

se protiv odluke najvišeg suda kantona - županije donesene u upravnom sporu može izjaviti žalba Vrhovnom suds Federacije BiH iz razloga navedenih u tom članu. Zato je tužiteljica imala pravo da izjavi žalbu i protiv rješenja kantonalnog suda kao prvostepenog suda, kojim se taj sud oglasio stvarno nadležnim, te odlučio da predmet ustupi na rješavanje nižem судu kojeg smatra stvarno i mjesno nadležnim za rješavanje u prvom stepenu. Stoga je ovaj sud njen zahtjev za vanredno preispitivanje rješenja prvostepenog suda tretirao kao žalbu i o njemu odlučivao kao o žalbi, te ocijenio da je ista neosnovana, jer se radi o radnom sporu za koji je, prema članu 32. Zakona o sudovima Hercegovačko - neretvanskog kantona - županije, koji se u rješenju prvostepenog suda citira, na šta ukazuju i odredbe člana 1. Zakona o parničnom postupku, stvarno (i mjesno) nadležan Osnovni (sada Općinski) sud u M., kako je to pravilno odlučio i prvostepeni sud. Stoga je ovaj sud žalbu tužiteljice odbio kao neosnovanu primjenom člana 43. stav 3. Zakona o upravnim sporovima.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Už. 37/99 od 13. 1. 2000. godine)

68.

Članovi 23. st. 1. i 3. i 27. stav 1. Zakona o udruživanju građana

ROK ZA PODNOŠENJE ZAHTJEVA UDRUŽENJA GRADANA ZA UPIS U REGISTAR UDRUŽENJA, KOJI VODI NADLEŽNO MINISTARSTVO PRAVDE, JE PREKLUIZIVNI ZAKONSKI ROK, ČIJIM PROPUSTANJEM UDRUŽENJE GUBI PRAVO NA PODNOŠENJE ZAHTJEVA I UPIS U REGISTAR UDRUŽENJA, RADI ČEGA PODNESENI ZAHTJEV PO PROTEKU ROKA TREBA ODBITI.

Iz obrazloženja:

Odredbama člana 23. stav 1. Zakona o udruživanju građana ("Službeni novine Federacije BiH", broj 6/95) propisano je da se udruženje građana upisuje u registar, koji, u skladu sa odredbama stava 3. tog člana, vodi Ministarstvo pravde ako se statutom udruženja predviđa da će udruženje djelovati na području dva ili više kantona, a ako se statutom udruženja predviđa da će udruženje djelovati na području jednog kantona - registar tog udruženja vodi nadležno ministarstvo kantona. Prema odredbama člana 27. stav 1. istog zakona, zahtjev za upis u registar mora se podnijeti u roku od 15 dana od dana održavanja osnivačke skupštine. Ovom zakonskom odredbom je, dakle, propisan rok u kojem se zahtjev za upis u registar mora podnijeti određeno vrijeme nakon održavanja osnivačke skupštine, što znači da se radi o zakonskom, prekluzivnom roku, čijim protekom stranka gubi pravo na preduzimanje procesne radnje, koju je

u okviru takvog roka trebalo da izvrši, što ima za posljedicu (kao u konkretnom slučaju) gubitak nekog prava (u ovom slučaju prava na upis u registar na osnovu održane osnivačke skupštine).

U postupku koji je prethodio donošenju osporenog rješenja pravilno je utvrđeno, jer to proizlazi i iz podataka spisa upravnog predmeta, da je tužilac održao osnivačku skupštinu dana 16. 5. 1998. godine, a da je zahtjev za upis u registar podnio, tuženom kao nadležnom organu, dana 23. 6. 1998. godine, dakle nakon isteka zakonskog roka od 15 dana u okviru kojeg je morao takav zahtjev podnijeti, pa je tuženi, utvrđujući ujedno da je udruženje, čija registracija je predmet ovog spora, osnovano protivno odredbama člana 2. stav 3. Zakona o udruživanju građana, odbio tužiočev zahtjev za upis u registar udruženja građana.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 1238/98 od 22. 3. 2000. godine)

69.

Član 27. stav 1. tačka 15. Carinskog zakona

Član 29. stav 1. tačka 13. Zakona o carinskoj politici Bosne i Hercegovine

ODREDBE ČLANA 27. STAV 1. TAČKA 15. FEDERALNOG CARINSKOG ZAKONA NISU U SUPROTNOSTI SA ODREDBAMA ČLANA 29. STAV 1. TAČKA 13. ZAKONA O CARINSKOJ POLITICI BiH PO PITANJU PRAVA PORODICA POGINULIH BRANIOLA - BORACA DA BEZ PLAĆANJA CARINE UVEZU MATERIJALE NAMIJENJENE ZA IZGRADNJU I POPRAVAK STAMBENOG PROSTORA, ALI SU U SUPROTNOSTI PO PITANJU NJIHOVOG PRAVA DA BEZ PLAĆANJA CARINE UVEZU PREDMETE KUĆANSTVA, ZBOG ČEGA SE POSLJE STUPANJA NA SNAGU POMENUTOG DRŽAVNOG ZAKONA 13. 11. 1997. GODINE ODREDBE FEDERALNOG CARINSKOG ZAKONA U TOM DIJELU NE MOGU PRIMJENJIVATI, ŠTO IMA ZA POSLJEDICU DA PORODICE POGINULIH BORACA NISU OSLOBOĐENE OD PLAĆANJA CARINE NA UVOD PREDMETA KUĆANSTVA POSLJE TOG DATUMA.

Iz obrazloženja:

Organj uprave su utvrdili da je tužiteljica po UCD broj 317. od 16. 3. 1998. godine uvezla selidbene stvari (stvari kućanstva), za koje nije predviđena mogućnost oslobođanja od plaćanja carine po članu 29. stav 1. tačka 13. Zakona o carinskoj politici BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 1/97), koji da je stupio na snagu 13. 3. 1998. godine, pa su odbili njen zahtjev za oslobođanje od plaćanja carine po navedenoj UCD. Ovakva odluka upravnih organa zasniva se na pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju zbog čega je pogrešno primijenjeno i materijalno pravo. Navedeni Zakon o carinskoj politici BiH stupio je na snagu dana 13. 11. 1997. godine a ne 13. 3. 1998. godine, (član 127. stav 1. tog zakona) i u članu 128. odredio da sa danom njegovog stupanja na snagu prestaju da važe odredbe svih carinskih zakona i podzakonskih akata na području BiH koje su u suprotnosti sa tim zakonom, što znači da će se i nakon stupanja na snagu tog zakona na teritoriji Federacije BiH i dalje primjenjivati odredbe federalnih carinskih zakona i podzakonskih akata koje nisu u suprotnosti sa odredbama Zakona o carinskoj politici BiH, a neće samo one koje su u suprotnosti sa tim zakonom. Odredbama člana 27. stav 1. tačka 15. Carinskog zakona ("Službeni novine Federacije BiH", br. 2/95, 9/96, 18/96 i 25/97) propisano je da su porodice pobjilog braniola oslobođene od plaćanja carine na uvezene materijale

namijenjene, između ostalog, i za izgradnju ili popravak stambenog prostora, a identične odredbe sadrži i član 29. stav 1. tačka 13. navedenog Zakona o carinskoj politici BiH, što znači da navedene odredbe federalnog Carinskog zakona nisu u suprotnosti sa državnim carinskim zakonom i da se mogu i trebaju primijeniti. Suprotno utvrđenju upravnih organa, da je tužiteljica po navedenoj UCD uvezla samo stvari kućanstva, (u pogledu ovih stvari odredbe člana 27. stav 1. tačka 15. Carinskog zakona jesu u suprotnosti sa odredbama člana 29. stav 1. tačka 13. Zakona o carinskoj politici BiH i zato se ne mogu primijeniti) ona u tužbi tvrdi da je, osim stvari kućanstva, uvezla i materijal namijenjen za popravak u ratu oštećene porodične stambene zgrade (pod "materijalom" sud smatra i podne pločice, vrata i prozore), a što bi izgledalo vjerovatno s obzirom na spisak stvari kojih je ona priložila uz zahtjev i UCD, čime je utvrđenje upravnih organa da su po navedenoj UCD uvezene samo stvari kućanstva, dovedeno u osnovanu sumnju. Zato se ukazuje za potrebno da se ove činjenice ponovno provjere i preispitaju, te nakon toga donese nova odluka o tužiteljičinom zahtjevu. Zbog toga je sud uvažio tužbu i, primjenom člana 38. stav 3. u vezi sa članom 35. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, odlučio kao u dispozitivu ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 1190/98 od 16. 2. 2000. godine)

70.

Članovi 127. i 128. Zakona o carinskoj politici Bosne i Hercegovine

Članovi 1., 2. i 13. stav 1. Zakona o carinskoj tarifi Bosne i Hercegovine

Član 249. stav 1. tačka 1. Carinskog zakona

POSLJE STUPANJA NA SNAGU ZAKONA O CARINSKOJ TARIFI BiH 13. 3. 1998. GODINE SA CARINSKOM TARIFOM KAO SASTAVNIM DIJELOM ZAKONA, KOJOM SU ZA POJEDINE TARIFNE BROJEVE ODREĐENE CARINSKE STOPE U VEĆEM PROCENTU OD ONOG KOJI JE BIO ODREĐEN FEDERALNOM CARINSKOM TARIFOM KAO SASTAVNIM DIJELOM FEDERALNOG ZAKONA O CARINSKOJ TARIFI, CARINA I DRUGE UVозNE DAŽBINE NA ROBU UVEZENU POSLJE NAVEDENOГ DATUMA NE MOGU SE UTVRДIVATI PRIMJENOM FEDERALNOG ZAKONA NEGO PRIMJENOM DRŽAVNOГ ZAKONA O CARINSKOJ TARIFI BiH, KAO ZAKONA DONESENOG U SPROVOĐENJU ZAKONA O CARINSKOJ POLITICI BiH.

AKO SU CARINSKI ORGANI U TAKVOM SLUČAJU PROPUSTILI DA PRIMIJENE DRŽAVNE ZAKONE I CARINU I DRUGE UVозNE DAŽBINE NAPLATILI PRIMJENOM FEDERALNIХ ZAKONA U MANJEM IZNOSU, NEMA ZAKONSKE SMETNJE DA SE PRIMJENOM ODREDBA ČLANA 249. STAV 1. TAČKA 1. FEDERALNOГ CARINSKOG ZAKONA OBRAČUNA I NAPLATI RAZLIKA KOЈU JE PRI UVОZУ TREBALO NAPLATITI PO DRŽAVNIХ ZAKONIMA, JER NJIHOVIM ODREDBAMA PITANJE NAKNADNOГ OBRAČUNA I NAPLATE CARINE NIJE RIJEŠENO DRUGAČIJE.

Iz obrazloženja:

Iz odredba člana 127. i 128. Zakona o carinskoj politici BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 1/97), suprotno shvatanju tuženog, jasno i određeno slijedi da su stupanjem na snagu tog zakona (13. 11. 1997. godine) prestale da važe odredbe carinskih zakona i podzakonskih akata u oba entiteta koje su u suprotnosti sa tim zakonom. U konkretnom slučaju tužilac je uvezao robu po UCD broj 1054 od 17. 3. 1998. godine, (tog dana je za njega nastala carinska obaveza) za koju je platio carinu i druge uvозne dažbine primjenom Zakona o carinskoj tarifi ("Službeni novine Federacije BiH", broj 2/95), iako je u to vrijeme već bio na snazi Zakon o carinskoj tarifi Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 1/98), čiji je sastavni dio Carinska tarifa, (stupio na snagu 13. 3. 1998. g.) kojim su za pojedine tarifne brojeve određene carinske stope u većem procentu od onog koji je bio određen Carinskom tarifom, kao sastavnim dijelom navedenog federalnog Zakona o carinskoj tarifi, po kojoj je tužiocu bila obračunata i uplaćena carina, pa su upravlji organi pravilno odlučili kada su tužiocu naložili plaćanje razlike carine primjenom Zakona o carinskoj tarifi BiH, kao zakona donešenog od države BiH za sprovođenje Zakona o carinskoj politici BiH i Carinske tarife tog zakona pa kako tužilac ne osporava pravilnost obračuna carine

po tom zakonu, nego samo mogućnost njegove primjene, što sud smatra neosnovanim, to je njegov prigovor u tom pogledu sud odbio.

Tužitelj neosnovano smatra da se, kod primjene navedenih državnih zakona, nisu mogle primijeniti odredbe člana 249. stav 1. tačka 1. federalnog Carinskog zakona ("Službeni novine Federacije BiH", br. 2/95 do 25/97) jer da su stupanjem na snagu tog zakona prestale da važe. Ovo zbog toga što i nakon stupanja na snagu Zakona o carinskoj politici BiH, i dalje ostaju u primjeni odredbe dotadašnjih carinskih zakona i podzakonskih akata na području Bosne i Hercegovine, dakle i Federacije, koje nisu u suprotnosti sa navedenim zakonom sve dok entiteti ne donesu zakone o primjeni Zakona o carinskoj politici Bosne Hercegovine i doneseni zakoni ne stupe na snagu, kako to proizlazi iz odredba člana 128. Zakona o carinskoj politici BiH. Odredbe člana 249. stav 1. tačka 1. federalnog Carinskog zakona, koje regulišu pitanja naknadnog obračuna i naplate carine nisu u suprotnosti sa Zakonom o carinskoj politici BiH, jer odredbama ovog zakona navedena pitanja nisu rjesena drugačije, pa su upravlji organi mogli i morali primijeniti navedene odredbe federalnog Carinskog zakona.

(*Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 1131/99 od 13. 1. 2000. godine*)

71.

Član 1. Zakona o posebnoj pristojbi na uvezenu robu

31/97
Odluka o određivanju proizvoda za koje se pri njihovom uvozu u 1998. godini plaća posebna pristojba i o visini te pristojbe

31 : 32/97
Odluka o plaćanju posebne pristojbe na robu uvezenu u 1997. i 1998. godini

Član 31. Zakona o vanjskotrgovinskoj politici Bosne i Hercegovine

PODZAKONSKI PROPIS DONESEN U IZVRŠENJU FEDERALNOG ZAKONA, OD STRANE NENADEŽNOG FEDERALNOG ORGANA UPRAVE ILI BEZ OVLAŠTENJA U ZAKONU ODNOSNO SUPROTNO TOM OVLAŠTENJU, NEMA KARAKTER PRAVNOG PROPISA I NE MOŽE PROZVODITI PRAVNO DJEJSTVO, PA NI POSLUŽITI U UPRAVNOM POSTUPKU KAO PRAVNI OSNOV ZA UTVRDJIVANJE OBAVEZA KOJE SU PREDMET NJEGOVE REGULATIVE ZA NEODREĐEN BROJ OSOBA.

Iz obrazloženja:

Osporenim i prvostepenim rješenjem upravni organi su konačno obavezali tužioca da plati posebnu pristojbu na uvezene proizvode u toku 1998. godine primjenom odredaba Odluke o određivanju proizvoda za koje se pri njihovom uvozu u 1998. godini plaća posebna pristojba i o visini te pristojbe ("Službeni novine Federacije BiH", br. 31/97 i 9/98), koju je donijela Vlada Federacije BiH na osnovu ovlaštenja iz člana 1. stav 2. Zakona o posebnoj pristojbi na uvezenu robu ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/95). Po tom ovlaštenju Vlada može donijeti odluku kojom određuje robu, grupu roba za koje se pri uvozu plaća posebna pristojba na uvezenu robu, visinu pristojbe i vrijeme za koje će se pristojba naplaćivati, ali samo radi ostvarivanja uskladišenih odnosa u platnoj bilansi sa inostranstvom, kako je to propisano stavom 1. člana 1. navedenog zakona, a ne i iz nekih drugih razloga. To zakonsko ovlaštenje Vlada Federacije BiH je iskoristila donošenjem Odluke o plaćanju posebne pristojbe na robu uvezenu 1997. i 1998. godini ("Službeni novine Federacije BiH", br. 31/97 i 32/97 - ispravka), a takvo ovlaštenje nije imala za donošenje. Odluke o određivanju proizvoda za koje se pri njihovom uvozu u 1998. godini plaća posebna pristojba i o visini te pristojbe (dalje: Odluka o određivanju proizvoda).

Odluka o određivanju proizvoda donesena je na osnovu istog propisa kao i Odluka o plaćanju posebne pristojbe na robu uvezenu 1997. i 1998. godine, ali za donošenje prve Odluke Vlada Federacije BiH u citiranom propisu nije imala ovlaštenje jer je istu donijela isključivo radi zaštite domaće proizvodnje, mada je navela da je donosi i radi ostvarivanja uskladišenih odnosa u platnoj bilansi sa inostranstvom (tačka I Odluke). Da ovaj razlog nije bio osnov za donošenje Odluke o određivanju proizvoda proizilazi iz odredaba tačke II ove odluke, prema kojima se sva sredstva ostvarena naplatom posebne

pristojbe na uvezene proizvode koriste samo za unapređivanje domaće proizvodnje prema Programu Vlade Federacije BiH, a ne i u druge svrhe. Stoga navođenje ova razloga za donošenje navedene odluke, obzirom da je onaj iz zakona nepostojeći, ne može biti valjan osnov za izvođenje zaključka da je Odluka o određivanju proizvoda donesena na osnovu zakonskog ovlaštenja.

Kako za donošenje Odluke o određivanju proizvoda za koje se pri njihovom uvozu u 1998. godini plaća posebna pristojba i o visini te pristojbe, Vlada Federacije nije imala zakonsko ovlaštenje, ta odluka ne proizvodi pravno djejstvo, pa se upravni organi u svojim rješenjima nisu mogli pozivati na istu kao na pravni osnov za utvrđivanje obaveze tužitelja da plati posebnu pristojbu, na koji način su u svojim rješenjima pogrešno primijenili materijalno pravo. Pored toga, Vlada Federacije BiH nije bila nadležna da donosi odluku kojom se stite domaći proizvodi u odnosu na proizvode koji se uvoze u BiH, jer to spada u domen pravne regulative Vijeća ministara BiH prema odredbama člana 31. Zakona o vanjskotrgovinskoj politici BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 7/98), na što se osnovano tužitelj poziva u tužbi ukazujući na nenadležnost organa za donošenje odluke na osnovu koje su ga upravni organi obavezali da naknadno plati posebnu pristojbu na uvezene proizvode. Podzakonski propis donesen od nadležnog organa kao i propis donesen bez ovlaštenja u zakonu ne može proizvoditi pravno djejstvo, pa i da je Odluka o određivanju proizvoda donesena u skladu sa zakonskim ciljem i svrhom iz člana 1. stava 1. Zakona o posebnoj pristojbi na uvezenu robu, odnosno samo radi ostvarivanja uskladišenih odnosa u platnoj bilansi sa inostranstvom, ni tada ne bi mogla proizvoditi pravno djejstvo obzirom da je donesena od stvarno nadležnog organa, niti poslužiti kao pravni osnov za obavezivanje tužioca na plaćanje posebne pristojbe.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 199/00 od 17. 5. 2000. godine)

72.

Član 1. st. 1. i 2. i član 3. Zakona o posebnoj pristojbi na uvezenu robu

Članovi 19. stav 1. tačka 1. i 22. stav 1. tačka 1. Carinskog zakona

U POGLEDU OBRAČUNA, NAPLATE I POVRATA POSEBNE PRISTOJBE NA UVEZENU ROBU PRIMJENJUJU SE ODGOVARAJUĆE ODREDBE CARINSKOG ZAKONA, PREMA KOJIMA OBAVEZA PLAĆANJA TE PRISTOJBE ZA ROBU KOJA SE UVOZI, UNOSI I PRIMA, NASTAJE NA DAN KADA PREDE PREKO CARINSKE LINIJE A NJENA SE VISINA UTVRDUJE PO VAŽEĆIM PROSIPIMA NA DAN PODNOŠENJA CARINSKE DEKLARACIJE, PA AKO U TO VRIJEME NIJE POSTOJALA ODLUKA VLADE FEDERACIJE BiH O PLAĆANJU POSEBNE PRISTOJBE NA UVEZENU ROBU, CARINSKI ORGANI SU ISTU NAPLATILI OD UVOZNIKA ROBE POGREŠNOM PRIMJENOM MATERIJALNOG PRAVA, ZBOG ČEGA IM PRIPADA PRAVO DA ZAHTIJEVaju POVRAT NEZAKONITO NAPLAĆENE POSEBNE PRISTOJBE.

Iz obrazloženja:

Osporenim i prvostepenim rješenjem konačno je odbijen zahtjev tužioca za povrat uplaćene posebne pristojbe za robu ocarinjenu po naprijed navedenoj UCD. Prema obrazloženju prvostepenog rješenja posebna pristojba je naplaćena u skladu sa članom 1. Zakona o posebnoj pristojbi na uvezenu robu ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/95) i tačkom I Odluke Vlade Federacije BiH o plaćanju uvozne tarife (posebne pristojbe) na robu uvezenu 1996. godine ("Službene novine Federacije BiH", br. 5/96 i 18/96), te tačkom I Odluke vlade Federacije BiH o plaćanju posebne pristojbe na robu uvezenu 1997. i 1998. godine ("Službene novine Federacije BiH", br. 31/97 i 32/97), pa je zbog tog neosnovan zahtjev tužioca za povrat uplaćene posebne pristojbe. Tuženi je osporenim rješenjem prihvatio pravni stav prvostepenog rješenja i dopunio ga pozivajući se u obrazloženju tog rješenja na sopstveni akt broj D- 49/2 od 10. 1. 1997. godine i obavještenje Federalnog ministarstva finansija broj 06 - 482 - 123/97 od 9. 1. 1997. godine da se do donošenja Odluke o plaćanju uvozne pristojbe na robu uvezenu u 1997. godini primjenjuje odluka iz 1996. godine, a obzirom na sve to i činjenicu da je obaveza plaćanja posebne pristojbe za robu uvezenu u 1997. godini i naknadno regulisana Odlukom o plaćanju posebne pristojbe za robu uvezenu 1997. i 1998. godine, smatra da je pravilnom primjenom zakona tužilac platio posebnu pristojbu i odbija njegovu žalbu izjavljenu protiv prvostepenog rješenja kao neosnovanu.

Osnovani su tužbeni navodi da su oba rješenja upravnih organa donesena uz pogrešnu primjenu materijalnog prava. Odredbama člana 1. st. 1. i 2. Zakona o posebnoj pristojbi na uvezenu robu, propisana je samo mogućnost da se iz određenih razloga može uvesti posebna pristojba na robu koja se uvozi i ovlaštena Vlada Federacije da može donijeti odluku kojom će odrediti robu, odnosno grupe roba na koje se pri uvozu plaća posebna pristojba, visinu pristojbe i vremenski period za koji će se pristojba naplaćivati. To zakonsko ovlaštenje Vlada Federacije je

iskoristila i donijela Odluku o plaćanju uvozne tarife (posebne pristojbe) na robu uvezenu 1996. godine ("SNF Federacije BiH", br. 5/96 i 18/96), čija važnost je prestala sa 31. 12. 1996. godine, kada je prema notornoj činjenici završena ta kalendarska godina. Zato se odluka iz 1996. godine poslije navedenog datuma nije mogla primjenjivati bez obzira na obavljanje ministarstva finansija od 9. 1. 1997. godine da se ta odluka kao nevažeća primjenjuje i na uvezenu robu u 1997. godini sve do donošenja odgovarajuće odluke za tu godinu. Takvo obavljanje ministarstva finansija nema pravni karakter propisa koji bi obavezivao upravne organe, niti je navedeno ministarstvo imalo zakonsko ovlaštenje da takvu obavezu svojim aktom nametne carinskim organima, pa su oni bili dužni da postupaju po važećim propisima zanemarujući primljeno obavljanje ministarstva. Primjenjujući pravno nevažeću odluku i pomenuto obavljanje pri utvrđivanju obaveze uplate posebne pristojbe na robu uvezenu u 1997. godini organi uprave su pogrešno primijenili materijalno pravo u odnosu na predmetnu upravnu stvar.

Ni Odluka o plaćanju posebne pristojbe na robu uvezenu 1997. i 1998. godine ("SNF BiH", br. 31/97 i 32/97) nije se mogla primijeniti u konkretnoj upravnoj stvar. Ta odluka je stupila na pravnu snagu 31. 12. 1997. godine (tačka V odluke) i u odnosu na 1997. godinu njenja pravna važnost je prestala istekom te kalendarske godine sa 31. 12. 1997. godine, nakon kojeg datuma je počev od 1. 1. 1998. godine nastupila pravna važnost odluke za 1998. godinu, nezavisno od činjenice što je iz razloga ekonomičnosti ili nekih drugih razloga (hitnosti) jednom odlukom obuhvaćen vremenski period iz dvije kalendarske godine. Kako je navedena odluka objavljena 30. 12. 1997. godine i stupila na snagu sljedećeg dana, ona se nije mogla ni faktički ni pravno primijeniti na pravni odnos nastao po UCD datiranom prije 31. 12. 1997. godine, faktički iz razloga što tada za nju nisu mogli znati carinski organi a pravno što tada nije bila na snazi. Pravna nemogućnost primjene navedene

odлуke na predmetni slučaj proizlazi iz odredaba člana 3. Zakona o posebnoj pristojbi, prema kojima se u pogledu obračunavanja, naplate i povrata posebne pristojbe primjenjuju odgovarajuće odredbe Carinskog zakona ("Službeni novine Federacije BiH", broj 2/95, 9/96, 18/96 i 25/97), a odredbama člana 19. stav 1. tačka 1. i 22. stav 1. tačka 1. tog zakona je propisano da obaveza plaćanja carine za robu koja se uvozi, unosi i prima, nastaje na dan kada pređe preko carinske linije (pa i za posebne pristojbu), a visina carine (pa i posebne pristojbe) za tu robu se utvrđuje u skladu sa propisima koji važe na dan kad se podnese carinska deklaracija. Prema tome,

carinski organi su bili dužni da prilikom ocjene osnovanosti zahtjeva tužioca za povrat posebne pristojbe imaju u vidu da obaveza plaćanja posebne pristojbe nastaje u momentu prelaska carinske linije i da se njena visina utvrđuje po važećim propisima na dan podnošenja carinske deklaracije, pa ako po tada važećim propisima za tužioca nije nastala obaveza niti utvrđena njena visina da je od njega bez pravnog osnova naplaćena posebna pristojba i zavisno od tih okolnosti i iznosa plaćene pristojbe donesu zakonitu odluku po zahtjevu tužioca.

(Presude Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 994/98 od 19. 1. 2000. godine i U. 800/98 od 19. 1. 2000. godine)

73.

Član 28. Zakona o prijevozu u unutarnjem cestovnom prijevozu

ZBOG OBUSTAVE OBAVLJANJA JAVNOG PRIJEVOZA NA FEDERALNOJ AUTOBUSKOJ LINIJI DUŽE OD PET DANA UZASTOPNO, NADLEŽNI ORGAN ZAKONOM NIJE Ovlašten DA STAVI VAN SNAGE REGISTROVANI RED VOŽNJE PRIJEVOZNIKA, NEGOT GA MOŽE SAMO BRISATI IZ REGISTRA NAKON ZAKONITO PROVEDENOG POSTUPKA.

Iz obrazloženja:

Osporenim rješenjem tuženog odlučeno je da se stavlja van snage registrovani red vožnje tužioca na federalnoj autobuskoj liniji Breza - Iljaš iz razloga što je na toj liniji obustavio prijevoz u 1998. godini duže od pet dana uzastopno. Odredbama člana 28. Zakona o prijevozu u unutarnjem cestovnom prometu ("Službene novine Federacije BiH", broj 23/98) propisano je da se iz tog razloga, a uz ispunjavanje ostalih uslova u tom članu, može brisati iz registra registrovani red vožnje prijevoznika, dok odredbama navedenog člana ili bilo kojeg drugog člana pomenutog zakona nije propisana mogućnost da se iz istog ili nekog drugog razloga, može stavljanjem snage registrovani red vožnje. Prema tome osnovani su tužbeni navodi da je osporeno rješenje doneseno uz pogrešnu primjenu materijalnog prava odnosno važećeg zakona.

Obrazloženje osporenog rješenja ne sadrži ni razloge u svim odlučnim činjenicama za pravilnu primjenu odredaba člana 28. Zakona o

prijevozu u unutarnjem cestovnom prometu. Za brisanje reda vožnje iz registra prema odredbama citiranog člana bilo je potrebno, poređ utvrđene činjenice da je prijevoznik obustavio obavljanje javnog prijevoza osoba u linjskom cestovnom prometu duže od pet dana uzastopno provesti postupak i utvrditi da li ima zainteresovanih prijevoznika koji ispunjavaju uslove za održavanje linjskog cestovnog prometa, pa ako ima, na njih preregistrovati red vožnje (st. 1. i 2.), a ukoliko zainteresovani prijevoznik ne ispunjava uslove za održavanje reda vožnje i nema zainteresovanog prijevoznika za predmetni red vožnje, onda se isti briše iz registra (st. 3.). O prednjim odlučnim činjenicama obrazloženje osporenog rješenja nema razloga, a prema stanju u spisu tuženi nije proveo postupak niti iste utvrđivao, pa je osporeno rješenje doneseno uz povredu odredaba članova 133. stav 1. i 207. stav 2. Zakona o upravnom postupku, koje su mogle biti od uticaja na zakonito rješenje stvari.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 1439/98 od 14. 10. 1999. godine)

74.

Članovi 1. i 8. stav 2. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca

Član 4. stav 2. Zakona o upravnom postupku

LICA KOJA ISPUNJAVAJU USLOVE ZA PRIZNAVANJE PRAVA NA INVALIDSKU PENZIJU I DRUGA NOVČANA PRIMANJA PO PROPISIMA IZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA I PRAVA NA IZUZETNO MATERIJALNO OBEZBJEĐENJE (ILI ISTOVREMENO OSTVARE TA PRAVA) MOGU PO SVOM IZBORU KORISTITI SAMO JEDNO OD NAVEDENIH PRAVA, A UPRAVNI

ORGANI ZAKONOM ILI NA ZAKONU ZASNOVANOM PROPISU NISU OVLAŠTENI DA O TOME RJEŠAVAJU PO SLOBODNOJ OCJENI, ZBOG ČEGA IM MORAJU OMOGUĆITI U POSTUPKU DA SE IZJASNE O IZBORU PRAVA KOJE ĆE KORISTITI.

Iz obrazloženja:

Odredbama člana 8. stav 2. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca ("Službeni list RBiH", broj 33/95, 37/95 i 17/96) propisano je da ukoliko lice iz člana 1. tog zakona (u ovom članu navedena su lica koja pod određenim uslovima ostvaruju pravo na lično izuzetno materijalno obezbjeđenje), po osnovu ranjavanja ili bolesti ispunjava uslove za priznavanje prava na invalidsku penziju i druga novčana primanja po propisima iz penzijskog i invalidskog osiguranja i izuzetno materijalno obezbjeđenje po ovom zakonu, može po svom izboru koristiti samo jedno od navedenih prava. Iz ove zakonske odredbe slijedi da se ne može istovremeno koristiti i pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje po navedenom zakonu i pravo na invalidsku penziju po osnovu ranjavanja ili bolesti i druga novčana primanja po propisima iz penzijskog i invalidskog osiguranja, te da korisniku koji ispunjava uslove za ta prava, pripada pravo da izabere koje će od navedenih prava koristiti. U postupku koji je prethodio donošenju osporenog rješenja, utvrđeno je da je tužiocu rješenjem tužene broj UP - I - 02/1 - 589 - 835/96 od 6. 5. 1996. godine priznato pravo

na lično izuzetno materijalno obezbjeđenje, te da je on, osim toga, ispunjavao uslove i za priznavanje prava na invalidsku penziju, koju je i ostvario rješenjem Društvenog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje BiH - direktora Filijale u Tuzli broj 0001109332802, broj predmeta 1820 - 0845/96 - 1, od 24. 6. 1996. godine, pa mu je osporenim rješenjem utvrđen prestanak prava na izuzetno materijalno obezbjeđenje sa danom 1. 1. 1996. godine (ispłata invalidske penzije po navedenom rješenju teće od 15. 2. 1996. godine). Sud nalazi da je osporenim rješenjem povrijeđen zakon na štetu tužioca, jer mu nije omogućeno da sam izvrši izbor i da se opredijeli koje će od navedena dva prava koristiti tj. da li pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje (u tužbi tvrdi da želi koristiti to pravo, jer je za njega povoljnije) ili pravo na invalidsku penziju (za koje tvrdi da je za njega nepovoljnije), iako su tuženu odjedbe člana 8. stav 2. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju obavezivale da tako postupi i omogući tužiocu da izvrši izbor, a ne da sama o tome odlučuje, a ovo i bez obzira što je tužilac ne samo ispunio uslove za priznavanje prava na invalidsku penziju, nego ju je i ostvario.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 295/99 od 3. 11. 1999. godine)

75.

Član 11. stav 3. tačka 2. Zakona o prestanku primjene Zakona o privremeno napuštenim nekretninama u svojini građana

U POSTUPKU PO ZAHTJEVU VLASNIKA ZA VRAĆANJE U POSJED NEKRETNINE KOJA JE PROGLAŠENA NAPUŠTENOM ILI DATA NA PRIVREMENO KORIŠTENJE, PODNOSILAC ZAHTJAVA U DOKAZIVANJU VLASNIŠTVA NIJE OGRANIČEN DOKAZnim SREDSTVIMA PROPISANIM OPŠTIM ZAKONIMA (UGOVOR O KUPOPRODAJI, ZEMLJIŠNI ILI KATASTARSKI IZVADAK), NEGO SE MOŽE KORISTITI SVIM RASPOLOŽIVIM DOKAZIMA KOJI UKAZUJU NA ČINJENICU DA JE ON VLASNIK NEKRETNINE, KAKO TO PROIZILAŽI IZ ODREDABA ZAKONA O PRESTANKU PRIMJENE ZAKONA O PRIVREMENO NAPUŠTENIM NEKRETNINAMA U SVOJINI GRAĐANA, KAO SPECIJALNOG ZAKONA.

Iz obrazloženja:

Organ uprave su konačno odbacili tužičevo zahtjev za vraćanje u posjed privremeno napuštenih nekretnina-garaže, jer smatrali da tužilac nije dokazao svoje pravo vlasništva na navedenoj nekretnini prilaganjem pismenog ugovora o kupoprodaji na kojem su potpis ugovarača ovjereni kod nadležnog suda, zemljišni ili katastarski izvadak, pri čemu su se pozvali na odredbe Zakona o prometu nepokretnosti ("Službeni list SRBiH", br. 38/78, 4/89, 29/90, 22/91 i "RBiH", 21/92, 3/93 i 18/94), kao i odredbe člana 11. stav 3. Zakona o prestanku primjene Zakona o privremeno napuštenim nekretninama u svojini

građana ("Službeni novine Federacije BiH", broj 11/98), odbijajući kao dokaz vlasništva potvrdu o kupoprodaji predmetne garaže, koju je tužilac priložio uz zahtjev za njeno vraćanje u posjed.

Ovakva odluka upravnih organa zasniva na pogrešnoj primjeni materijalnog prava - odredaba člana 11. stav 3. Zakona o prestanku primjene Zakona o privremeno napuštenim nekretninama u svojini građana, koje su pogrešno protumačili, a zbog čega nisu utvrdili sve činjenice koje su bitne za pravilnu primjenu tih zakonskih odredaba, na šta se u tužbi opravdano ukazuje. Navedenim zakon-

skim odredbama propisano je da se uz zahtjev za vraćanje u posjed nekretnina u svojinu građana, koje su proglašene privremeno napuštenim ili koje su date na privremeno korišćenje, moraju priložiti dokazi kojim podnositac zahtjeva raspolaže, a koji ukazuju na činjenicu da je on vlasnik nekretnine čije vraćanje u posjed traži. Iz ovih zakonskih odredaba slijedi da, kada se radi o zahtjevu za vraćanje u posjed nekretnina u svojini građana u smislu navedenog zakona, uz zahtjev se mogu priložiti svi raspoloživi dokazi iz kojih bi upravnim organom koji o tome odlučuje, mogao utvrditi da je podnositac zahtjeva vlasnik nekretnine, čije vraćanje u posjed traži, a ne samo i isključivo oni koje propisuje Zakon o prometu nepokretnosti kao valjan pravni osnov za prenos prava svojine na nepokretnosti, odnosno Zakon o vlasničko-pravnim odnosima ("Službeni novine Federacije BiH", broj 6/98) kao način sticanja prava vlasništva na nekretninama pravnim poslom (član 38. tog Zakona). Pogrešan je, stoga, stav upravnih organa izražen u njihovim rješenjima, da pravo tražiti vraćanje u posjed nekretnina koje su

proglašene privremeno napuštenim pripada samo onom podnosiocu zahtjeva koji u dokaz svog vlasništva uz zahtjev priloži zemljišnoknjižni izvadak ili pismeni ugovor o kupoprodaji na kojem su potpisani ugovornih strana ovjereni kod nadležnog suda, jer je takav stav suprotan navedenim odredbama Zakona o prestanku primjene Zakona o privremeno napuštenim nekretninama u svojini građana, pa je stoga pogrešna i nezakonita odluka upravnih organa kojom su odbacili tužiočev zahtjev za vraćanje u posjed predmetne garaže zbog toga što on uz zahtjev nije priložio takve dokaze (prema članu 3. Zakona o privremeno napuštenim nekretninama u svojini građana - "Službeni list RBiH", broj 11/93 i 13/94, kojim je definisan pojam privremeno napuštenih nekretninu u svojini građana, garaže se nisu ni smatrala privremeno napuštenim nekretninama pa se nisu ni mogle staviti pod upravu općina niti privremeno dodijeliti na korišćenje, a ipak je to učinjeno).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 1123/98 od 19. 1. 2000. godine)

76.

Članovi 7., 68. stav 1. i 114. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

Član 80. Statuta Društvenog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje BiH Sarajevo

ODREDBAMA ZAKONA I STATUTA NIJE DATO OVLAŠTENJE SAVJETU DRUŠTVENOG FONDA ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE BOSNE I HERCEGOVINE DA DONOSI OPŠTI AKT KOJIM SE REGULIŠE PRESTANAK STEČENIH PRAVA OSIGURANIIKA IZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA.

KORIŠTENJE STEČENIH PRAVA IZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA MOŽE SE OGRANIČITI ILI UTVRDITI NJEGOV PRESTANAK SAMO NA NAČIN, PO POSTUPKU I POD USLOVIMA KOJI SU UTVRĐENI ZAKONOM.

Iz obrazloženja:

Upravni organi su utvrdili činjenicu da je tužiteljica boravila više od šest mjeseci van područja fonda Filijale tuženog u S. radi liječenja na N. Z. , što tužiteljica i ne osporava, pa su na osnovu te činjenice zaključili da je u tom vremenu imala status izbjeglice na liječenju i da joj na osnovu Odluke Savjeta tuženog fonda broj SF-17/97 od 10. 7. 1997. godine ne pripada pravo na isplatu penzije i drugih novčanih naknada iz penzijskog i invalidskog osiguranja za čitav period liječenja u inostranstvu i odsustvovanja iz S. , osim za jedan mjesec unazad u odnosu na dan povratka u ranije prebivalište, kako je to propisano navedenom odlukom, radi čega su je svojim rješenjima odbili sa zahtjevom za isplatu penzije za period od 1. 4. 1996. godine do dana donošenja prvostepenog rješenja 20. 3. 1998. godine. Iz ove odluke vidi se da je donesena na osnovu člana 80. Statuta tuženog fonda ("Službeni list SRBiH", broj 25/91), dok je u datom obrazloženju prvostepenog rješenja,

koje je prihvatio i tuženi u svom osporenom rješenju, navedeno da se citirana odluka zasniva na odredbi člana 7. stav 2. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list RBiH", br. 16/92, 8/93 i 13/94).

Odredbe člana 7. citiranog zakona upravni organi su pogrešno protumačili jer tim odredbama nije Savjetu fonda tuženog dato ovlaštenje da donosi odluke kao opšte akte kojima će regulisati uslove za prestanak stečenih prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, nego samo regulisana nadležnost stručne službe Fonda RBiH sa organizacionim jedinicama za jednu ili više opština, za vršenje poslova iz penzijskog i invalidskog osiguranja s tim što organizacione jedinice mogu rješavati o pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja i vršiti isplatu penzija za korisnike penzija koji imaju prebivalište odnosno boravište na njihovom području (svakako u skladu sa zakonom), ali samo uz prethodnu saglasnost

Savjeta Fonda, odnosno direktora Fonda. Ako takve saglasnosti nemaju organizacione jedinice ne mogu obavljati navedene poslove nego će za obavljanje istih biti nadležna stručna služba Fonda RBiH. Prema tome, Savjet fonda tuženog nije imao zakonsko ovlaštenje u citiranom članu za donošenje odluke broj SF-17/97 od 10. 7. 1997. godine, kako to pogrešno smatraju upravnji organi. Ovlaštenja Savjeta fonda tuženog propisana su odredbama člana 114. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list SRBiH", br. 38/90, 22/91 i "Službeni list RBiH", broj 24/92) i odredbama člana 80. Statuta tuženog fonda ("Službeni list SRBiH", broj 25/91, koji je donesen na osnovu tog zakona, ali nijeđnom od tih odredaba nije dato ovlaštenje Savjetu fonda da može donositi odluku kao opšti akt kojim reguliše prestanak stečenih prava osiguranika iz penzijskog i invalidskog osiguranja. Odluka Savjeta fonda tuženog broj SF - 17/97 od 10. 7. 1997. godine nije ni objavljena u republičkom ili federalnom glasilu BiH, pa se obzirom na odredbe člana 95. stav 2. alineja 1. Statuta tuženog, ni iz tog formalno pravnog razloga ne može smatrati opštим aktom kojim se propisuju prava i obaveze za neodređen broj lica na koja se odnosi takav akt, nego samo internim aktom tuženog koji se ne smatra propisom. Stoga su osporena rješenja organa donesena uz povredu materijalnog propisa koja se sastoji u tome da su pri rješavanju predmetne upravne stvari primjenili materijalni propis koji nema to svojstvo i koji se kao takav nije mogao primijeniti, a propustili da primijene zakone koji su se u ovom predmetu moralni primijeniti.

O ograničenju korištenja stečenih prava tužiteljice iz penzijskog i invalidskog osiguranja i njihovom prestanku (kao i o njihovom sticanju) upravni organi su morali odlučiti na osnovu odredba preuzetog Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja ("Službeni list SFRJ", br. 23/82 do 44/90) i republičkog Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju. Zakon o osnovnim pravima iz PIO u glavni VII Ostvarivanje i korištenje prava (čl. 75. do 90.), propisuje uslove za sticanje, korištenje, ograničavanje i prestanak stečenih prava izričito određujući da se korištenje stečenih prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja može ograničiti samo na način i po postupku koji je utvrđen zakonom, a prestanak istih može uslijediti samo u slučajevima i pod uslovima koji su utvrđeni zakonom (izmijenjeni član 85. st. 1. i 3.), što znači da se stečena prava korisnika penzije mogu ograničiti ili pak i prestati samo na osnovu zakona a ne i podzakonskih akata. To isto proizlazi i iz

odredaba Zakona o penzijskom i invalidskom, koji u članu 68. stav 1. propisuje da se prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ostvaruju u skladu sa Zakonom o osnovnim pravima i tim zakonom, a u glavi VI - Korištenje i prestanak prava, reguliše način korištenja stečenih prava (koja se ostvaruju po odredbama čl. 68. do 75.) i njihovog prestanka (čl. 76. do 88.), što kada se doveđe u vezu sa odredbama Zakona o osnovnim pravima rezultira zaključkom da ograničenje u korištenju stečenih prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja i njihov prestanak može uslijediti samo na osnovu zakona.

Kako u osporenom i prvostepenom rješenju nije primjenjeno materijalno pravo koje se moralo primijeniti, tuženi i prvostepeni organ su propustili da utvrde odlučne činjenice za pravilnu primjenu zakona u predmetnoj upravnoj stvari i da o tim činjenicama daju razloge u obrazloženju osporenog i prvostepenog rješenja. Oni su donoseći svoja rješenja pošli od činjenice da je tužiteljica boravila određeni vremenski period van područja fonda tuženog, nisu utvrđivali odlučnu činjenicu da li je odjavila svoje prebivalište ili boraviše na njegovom području ili propustila da to učini zbog neposredne ratne opasnosti, ratnog stanja ili iz drugih razloga, a prijavila se na područje drugog fonda za PIO i realizovala svoja stečena prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja. U tom slučaju tužiteljica ne bi imala pravo da kod tuženog realizuje svoja stečena prava po principu da se stečena prava ne mogu istovremeno koristiti kod dva fonda jer se to protivi usvojenom načelu zabrane zloupotrebe korištenja stvarnih i obligacionih prava u našem pravnom sistemu. U svim ostalim slučajevima za rješenje konkretnе upravne stvari koja se pojavi u postupku rješavanja, odlučne su one činjenice na osnovu kojih upravni organi nalaze da po određenoj zakonskoj odredbi treba ograničiti stečeno pravo penzionera ili utvrditi da mu je stečeno pravo prestalo, pa su organi uprave dužni te činjenice utvrditi u postupku koji je propisan Zakonom o upravnom postupku (član 68. stav 1. Zakona o PIO) i o njima dati valjane razloge u obrazloženjima svojih rješenja. Ako takvih činjenica nema ili nema zakonskih odredaba o ograničavanju ili prestanku stečenih prava penzionera, onda ostaje jedini mogući zaključak da im treba omogućiti realizaciju stečenih prava. Iz prednjeg se vidi da su upravni organi donoseći svoja rješenja povrijedili i pravila upravnog postupka po pitanju utvrđivanja činjeničnog stanja koje nije pravilno i potpuno utvrđeno.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 393/98 od 17. 2. 1999. godine i U. 385/98 od 4. 3. 1999. godine)

77.

Članovi 62. stav 1. tačka 3. i stav 2. i 156. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

UPRAVNI ORGANI SU PRAVILNO PRIMIJENILI MATERIJALNO PRAVO KADA SU ODLUČUJUĆI O ZAHTJEVU TUŽITELJICE ZA OSTVARIVANJE PRAVA NA PORODIČNU PENZIJU IZA POGINULOG SUPRUGA PODNESENOM POSLJE STUPANJA NA SNAGU FEDERALNOG ZAKONA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU 31. 7. 1998. GODINE PRIMIJENILI ODREDBE OVOG ZAKONA A NE ODREDBE RANIJE VAŽEĆIH REPUBLIČKIH ZAKONA, A NISU POGREŠNO PRIMIJENILI MATERIJALNO PRAVO NI KADA SU SE OCIGLEDNO POGREŠNO POZVALI U RJEŠENJU NA STAV ČLANA KOJI SU PRIMIJENILI, ALI SU CITIRALI NJEGOVE ODREDBE I PRAVILNO IH PRIMIJENILI NA SPORNI SLUČAJ.

Iz obrazloženja:

Na pravilno utvrđeno činjenično stanje upravni organi su u osporenom i prvostepenom rješenju pravilno primijenili materijalno pravo. Žakon o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni novine Federacije BiH", broj 29/98) stupio je na snagu 31. 7. 1998. godine, a tužiteljica je podnijela zahtjev za ostvarivanje prava na porodičnu penziju dana 10. 6. 1999. godine, pa su upravni organi pravilno postupili kada su o njenom zahtjevu odlučivali primjenom odredaba tog zakona, jer je odredbama člana 156. stav 1. istog propisano da se sa danom njegovog stupanja na snagu prestaju primjenjivati na teritoriji Federacije propisi o penzijskom i invalidskom osiguranju koji su se primjenjivali do dana njegovog stupanja na snagu (31. 7. 1998.), a ne primjenom odredaba Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list SRBiH", br. 38/90, 22/91 i "Službeni list RBiH", broj 24/92) koji je bio na snazi od 18. 12. 1990. do 31. 7. 1998. godine, kako to pogrešno smatra

punomoćnik tužiteljice. Odredbe člana 62. stav 1. tačka 3. i stav 2. Zakona o PIO ("Službeni novine FBiH", broj 29/98) ova upravna organa su citirala u obrazloženjima svojih rješenja i pravilno primijenila na predmetnu upravnu stvar, kada su utvrdili da tužiteljica nije navršila 45 godina života u momentu prestanka prava na porodičnu penziju za dijete - aprila 1997. godine odbili njen zahtjev obzirom da u toku trajanja tog prava nije imala zakonom propisani broj godina, a pored toga je bila i u radnom odnosu sve do 31. 5. 1999. godine. To što su se upravni organi ocigledno pogrešno pozvali na član 62. stav 3. pomenutog zakona umjesto na član 62. stav 1. tačka 3. i stav 2. istog zakona, čije odredbe su citirali, ne predstavlja pogrešnu primjenu odedaba materijalnog zakona, niti povredu odredaba upravnog postupka, pa ne može ni uticati na pravilnost i zakonitost osporenog i prvostepenog rješenja.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 1993/99 od 9. 2. 2000. godine)

78.

Član 71. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

Članovi 33. i 37. Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja

ODLUČNE ČINJENICE NA OSNOVU KOJIH SE STIČU PRAVA IZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA UPRAVNI ORGANI UTVRĐUJU NA OSNOVU NALAZA, OCJENE I MIŠLJENJA DOMAĆE PRVOSTEPENE I DRUGOSTEPENE LJEKARSKE KOMISIJE KAO STRUČNIH ORGANA, KOJI NALAZ, OCJENE I MIŠLJENJE DAJU SLOBODNO I U SKLADU SA NAČELIMA MEDICINSKE NAUKE I PRAVILIMA POSTUPKA, PRI ČEMU CIJENE KAO I OSTALA DOKAZNA SREDSTVA, MEDICINSKU DOKUMENTACIJU I NALAZ, OCJENU I MIŠLJENJE INOSTRANOG ORGANA VJEŠTAČENJA, ALI NISU VEZANI OCJENOM I MIŠLJENJEM INOSTRANOG ORGANA VJEŠTAČENJA I INOSTRANOG NOSIOCA OSIGURANJA.

Iz obrazloženja:

Presudom prvostepenog suda odbijena je tužba tužioca kao neosnovana iz razloga što su upravni organi utvrdili odlučne činjenice u predmetnoj upravnoj stvari na osnovu potpuno saglasnih nalaza i mišljenja nadležnih ljekarskih komisija za ocjenjivanje radne sposobnosti u oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja u prvom i drugom stepenu (broj INO-

4545/97 od 12. 12. 1997. godine i 389/98 od 4. 4. 1998. godine), na osnovu kojih činjenica su upravni organi i bili dužni da donesu rješenja o pravima tužioca, kako je to propisano odredbama člana 71. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list SRBiH", br. 38/90, 22/91 i "R BiH", broj 24/92) u postupku uređenom opštim aktom

tuženog - statutom.

Objektivnost tako utvrđenih odlučnih činjenica da tužilac sa preostalom radnom sposobnošću može sa punim radnim vremenom obavljati poslove koji ne zahtijevaju dizanje i nošenje težeg tereta, te rad u nepovoljnem položaju kičme, ni po ocjeni ovog suda nije dovedena u pitanje zbog činjenice da je njemački nosilac osiguranja utvrdio da kod njega postoji gubitak radne sposobnosti po propisima inostranog nosioca osiguranja. Obje ljekarske komisije imale su na uvid cjelokupnu medicinsku dokumentaciju o bolestima tužioca i njegovom liječenju, pa i onu na koju se tužilac poziva (priložena spisu), te su ovlaštene da svoj nalaz, ocjenu i mišljenje daju slobodno i u skladu sa načelima medicinske nauke poštujući pravila postupka, pri čemu nisu vezane ocjenom i mišljenjem inostrane ljekarske komisije. Pored toga, drugostepena ljekarska komisija, kao kolektivno tijelo, predstavlja najviši stručni organ za davanje

nalaza i mišljenja po pitanju radne sposobnosti u oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja u našoj zemlji, pa se objektivnost njenog nalaza i mišljenja ne bi mogla dovesti u sumju nalazom i mišljenjem sudske vještice medicinske struke kao pojedinca bez obzira na njegov stepen stručnosti, kako to neosnovano smatra podnositelac zahtjeva.

Stoga je prvostepeni sud pobijanu presudu donio na osnovu prvilo i potpuno utvrđenog činjeničnog stanja, kako je to naprijed izloženo, te pravilno primjenio materijalno pravo kada je ocijenio da su upravljeni organi postupili u skladu sa zakonom, kada su primjenom odredaba čl. 33. i 37. preuzetog Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja ("Službeni list SFRJ", br. 23/82 do 44/90) odlučili da tužiocu kao radniku sa preostalom radnom sposobnošću priznaju raspoređivanje odnosno zapošljavanje na odgovarajućim poslovima uz navedena ograničenja.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Uvl. 91/98 od 14. 4. 1999. godine)

79.

Članovi 82. st. 1. i 5. i 142. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

Član 57. Statuta Društvenog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje BiH

Sporazum o ostvarivanju prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja u Federaciji BiH

PENZIJSKI STAŽ SE I PO RANIJEM I PO SADA VAŽEĆEM FEDERALNOM ZAKONU O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU MOGAO UTVRĐIVATI U SLUČAJU NEDOSTATKA PODATAKA U MATIČNOJ EVIDENCIJI NOSIOLA OSIGURANJA I NA OSNOVU SVIH DRUGIH DOKAZNIH SREDSTAVA.

OSIGURANIKU SE U STAŽ OSIGURANJA MOŽE PRIZNATI VRIJEME ZA KOJE JE PLAĆEN DOPIRNOS KOD BILO KOJEG NOSIOLA OSIGURANJA U FEDERACIJI I TO POČEV OD JUNA 1999. GODINE POD ISTIM USLOVIMA KOD OBA NOSIOLA OSIGURANJA - DRUŠTVENOG FONDA ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE BIH SARAJEVO I ZAVODA MIROVINSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA MOSTAR.

Iz obrazloženja:

Pogrešan je i pravni stav tuženog da se penzijski staž utvrđuje samo na osnovu podataka iz njegove matične evidencije i da se tužiocu u staž osiguranja može uračunati samo vrijeme za koje je plaćen doprinos kod njega kao nosioca osiguranja a ne i vrijeme staža osiguranja za koje je plaćen doprinos kod drugog nosioca penzijskog i invalidskog osiguranja u Federaciji. Primjenjujući ovakav stav tuženi se pozvao na odredbe člana 82. st. 1. i 5. Zakona o PIO ("Službene novine Federacije BiH", broj 29/98) koji je stupio na snagu 31. 7. 1998. godine i koji se prema odredbama člana 143. mogao primijeniti samo ako je povoljniji za tužioca, obzirom da je podnio zahtjev prije njegovog stupanja na snagu (24. 7. 1998.), a u suprotnom zakon koji je ranije bio na snazi. Odredbama člana 57. Statuta tuženog ("Službeni list SRBiH", broj 25/91) koji je donesen na osnovu ranije važećeg

Zakona o PIO propisano je, da se rješenja o pravima iz PIO donose na osnovu podataka registrovanih u matičnoj evidenciji i dokaza o činjenicama koje se ne registriraju u matičnoj evidenciji, dok sam zakon nema bližih propisa o tome. Novi Zakon o PIO polazi od istih odredaba ali u člunu 142. propisuje da će se penzijski staž ako o njemu nema podataka registrovanih u matičnoj evidenciji utvrditi na osnovu dokumentacije koju nabrava (radna knjizica, pravosužno rješenje o penzijskom stažu, rješenje o prijeimu u radni odnos i dr.) i drugih odgovarajućih dokumenata. Prema tome, penzijski staž se i po ranijem i po sada važećem Zakonu o PIO mogao utvrđivati u slučaju nedostatka podataka u matičnoj evidenciji na osnovu svakog dokumenta - isprave koji može poslužiti kao valjan dokaz o njegovom postojanju.

Između tuženog i Zavoda MIO Mostar

zaključen je Sporazum o ostvarivanju prava iz PIO u FBiH u junu 1999. godine pod brojem 01-183/99 (objavljen u "Službeni novinama Federacije BiH", broj 39/99) koji je stupio na snagu i primjenjuje se od dana potpisivanja (član 14.), a koji između ostalog propisuje da se staž osiguranja ostvaren kod oba nosioca osiguranja priznaje pod istim uslovima, pa kako je tuženi potpisnik tog sporazuma koji ima karakter ugovora (član 82. stav 4. novog Zakona o PIO) bio je u obavezi da poštuje njegove odredbe bez obzira na datum podnošenja zahtjeva tužioca i na osnovu podataka u spisu (u spisu postoje dokazi o stažu osiguranja tužioca i plaćenim doprinosima u vremenskom trajanju dužem od

20 godina kod oba nosioca osiguranja, a tužilac ih prilaže i uz tužbu) ili pak dopunom postupka u smislu člana 239. stav 1. Zakona o upravnom postupku, utvrdi sve pravno relevantne činjenice za donošenje zakonitog rješenja po njegovom zahtjevu i otkloni sve naprijed izložene nedostatke prvostepenog rješenja, pa kako nije postupio na taj način i osporeno rješenje sadrži iste povrede odredaba upravnog postupka i doneseno je uz pogrešnu primjenu materijalnog prava kao i prvostepeno rješenje. Zato je ovaj sud tužbu uvažio i primjenom člana 38. stav 3. Zakona o upravnim sporovima odlučio kao u dispozitivu.

(*Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 2011/99 od 13. 1. 1999. godine*)

80.

Članovi 98., 108. stav 2. i 112. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

Član 241. stav 2. Zakona o upravnom postupku

NOSILAC PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA PRI RJEŠAVANJU O PRAVU OSIGURANIIKA PO OSNOVU INVALIDNOSTI U DRUGOM STEPENU NIJE NI DJELIMIČNO OGRANIČEN NAČELOM ZABRANE IZMJENE PRVOSTEPENOG RJEŠENJA NA ŠTETU ŽALIOCA - OSIGURANIIKA (REFORMATIO IN PEIUS).

Iz obrazloženja:

Kako prema navedenom nalazu, ocjeni i mišljenju stručnog organa u drugom stepenu za ocjenu radne sposobnosti kod tužiteljice ne postoji invalidnost u smislu odredbe člana 22. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni novine Federacije BiH", broj 29/98), to je tuženi organ pravilno utvrdio da tužiteljica ne ispunjava uslove za ostvarivanje prava po osnovu invalidnosti, te pravilno odlučio da tužiteljici prestaju prava priznata prvostepenim rješenjem. Pri tome se tuženi pravilno pozvao na odredbu člana 108. stav 2. navedenog zakona prema kojoj prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja prestaju ako je naknadno utvrđio da nisu ispunjeni uslovi za sticanje tih prava, a ta prava prestaju prema stavu 3. ovog člana, prvo dana narednog mjeseca od dana donošenja rješenja o prestanku prava.

Neosnovani su navodi tužbe da je osporeno rješenje nezakonito, jer da se nije moglo donijeti na štetu tužiteljice, pošto se u konkretnoj upravnoj stvari primjenjuje postupak propisan u Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju (čl. 98, 108. i 112.), a ne odredbe Zakona o upravnom postupku - član 241. stav 2., kojima nije dopušteno drugostepenom organu da povodom žalbe mijenja prvostepeno rješenje na štetu žalioca

osim iz razloga propisanih u čl. 260, 263. i 264. tog zakona, jer se radi o specijalnom zakonu (lex specialis) u odnosu na Zakon o upravnom postupku.

U vrijeme davanja nalaza, ocjene i mišljenja stručnog organa vještačenja u prvom stepenu i u vrijeme donošenja prvostepenog rješenja kod tužiteljice su bile posljedice zračenja, a kako tužiteljica ne radi od 1996. godine na rentgen aparat, pa sve do dana davanja nalaza, ocjene i mišljenja stručnog organa vještačenja u drugom stepenu te posljedice su nestale jer u tom vremenu nije bila izložena ionizirajućem zračenju. Dakle, kod tužiteljice je utvrđeno naknadno da invalidnost ne postoji, jer su posljedice zračenja nestale, pa je tuženi organ pravilno u osporenom rješenju utvrdio prestanak prava iz invalidskog osiguranja koja su joj priznata prvostepenim rješenjem u skladu sa odredbama člana 108. stav 2. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju.

Iz izloženog se vidi da osporenim rješenjem nije povrijeđen zakon na štetu tužiteljice, pa je stoga tužbu kao neosnovanu valjalo odbiti na osnovu člana 38. stav 2. Zakona o upravnim sporovima.

(*Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 1632/99 od 8. 12. 1999. godine*)

81.

Član 156. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

ZAKONOM NIJE DOZVOLJENA INVERZIJA PRAVNOG PRAVILA DA SPECIJALNI ZAKON DEROGIRA - UKIDA OPŠTI ZAKON, TE SE SAGLASNO TOME ODREDBE ČLANA 156. STAV 1. FEDERALNOG ZAKONA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU MORAJU TUMAĆITI TAKO DA SA DANOM NJEGOVOG STUPANJA NA SNAGU 31. 7. 1998. GODINE NA TERITORIJI FEDERACIJE PRESTAJE PRIMJENA DO TADA VAŽEĆIH OPŠTIH REPUBLIČKIH ZAKONA - ZAKONA O OSNOVNIM PRAVIMA IZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA I ZAKONA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU, ALI NE I PRIMJENA REPUBLIČKIH I FEDERALNIH SPECIJALNIH ZAKONA KOJI NA DRUGAČIJI NAČIN REGULIŠU PRAVA IZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA U ODNOSU NA POMENUTE OPŠTE ZAKONE.

Iz obrazloženja:

Rješenjima prvostepenog i drugostepenog upravnog organa zahtjev tužioca za ostvarivanje prava na starosnu penziju po Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika ("Službeni list SFRJ", br. 7/85, 74/87 i 20/89), koji je preuzet kao republički zakon, konačno je odbijen kao neosnovan, uz obrazloženje ova upravna organa da je tužilac takav zahtjev podnio 12. 10. 1998. godine, odnosno poslije stupanja na snagu federalnog Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine FBiH," broj 29/98 - stupio na snagu 31. 07. 1998. godine) koji je odredbama člana 156. stav 1. propisao da sa danom njegovog stupanja na snagu prestaju da se primjenjuju na teritoriji Federacije propisi o penzijskom i invalidskom osiguranju koji su se primjenjivali do dana njegovog stupanja na snagu (31. 07. 1998. g.), ako istim nije drugačije uređeno. Obzirom na ovakve zakonske odredbe ova upravna organa smatraju da je Zakon o PIO vojnih osiguranika prestao da važi sa 31. 07. 1998. godine i da se ne može primjeniti na podnesene zahtjeve za priznanje prava poslije tog datuma, jer su vojni osiguranici po federalnom zakonu izjednačeni sa ostalim osiguranicima i pravo na starosnu penziju ostvaruju u smislu čl. 30.-36. Zakona o PIO ("Službeni novine Federacije BiH", broj 29/98) pod istim uslovima kao i ostali osiguranici, zbog čega prvostepeni organ zahtjev tužioca podnesen poslije navedenog datuma svojim rješenjem odbija kao neosnovan, a tuženi organ iz istih razloga svojim rješenjem njegovu žalbu izjavljenu protiv prvostepenog rješenja.

Sud nalazi da su ovakve odluke upravnih organa zasnovane na pogrešnom tumačenju i primjeni materijalnog prava, što je imalo za posljedicu da upravni organi nisu utvrđivali odlučne činjenice za pravilno rješenje predmeta spora. Oba upravna organa pravilno su citirali odredbe člana 156. stav 1. federalnog Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, ali su iz istih izveli pogrešnim tumačenjem pravnih zaključaka da je sa danom stupanja na snagu tog zakona 31. 07. 1998. godine prestao da važi Zakon o PIO vojnih osiguranika i da su poslije tog datuma vojni osiguranici po pitanju sticanja prava na starosnu penziju

izjednačeni sa ostalim osiguranicima.

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja prije stupanja na snagu federalnog Zakona o PIO, na teritoriji Federacije bila su regulisana i ostvarivala su se na osnovu Zakona o osnovnim pravima iz PIO ("Službeni list SFRJ", br. 23/82 do 44/90), koji je preuzet kao republički zakon, i Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list SRBiH", br. 38/90, 22/91 i "Službeni list RBiH", broj 24/92), kao opštih zakona, te drugih zakona i propisa koji regulišu na drugačiji način sticanje i ostvarivanje prava iz pojedinih oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja u odnosu na opšte zakone i koji u odnosu na njih imaju karakter specijalnih zakona odnosno propisa, a među koje spada i preuzeti republički Zakon o PIO vojnih osiguranika. Primjena ranijih republičkih zakona, preuzetih republičkih zakona i zakona HR - HB i drugih propisa na teritoriji Federacije omogućena je ustavnim pravilom iz člana IX. 5. (1) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 1/94 i 13/97) o vremenskom i prostornom važenju ranijih zakona i drugih propisa, koji su bili na snazi na dan stupanja na snagu tog Ustava 30. 03. 1994. godine, a prema kojem se raniji zakoni i propisi (SRBiH, RBiH i HR - HB) mogu primjenjivati i poslije stupanja na snagu Ustava ukoliko nisu u suprotnosti sa njim na odnose koji nisu regulisani zakonima i propisima Federacije, sve dok nadležni organi vlasti ne odluče drugačije, odnosno sve do donošenja federalnih zakona i propisa, njihovog stupanja na snagu i početka primjene.

Odnos opštег zakona i specijalnog zakona (lex specialis), kako u pravnom sistemu koji je postojao prije uspostave Federacije tako i u uspostavljenom pravnom sistemu Federacije, mora se prosudjivati prema opštепrihvaćenom pravnom načelu da specijalni zakon derogira (ukida, stavlja van snage) opšti zakon. Inverzija ovog pravnog načela nije moguća izuzev u slučaju ako bi isto zakonodavno tijelo bilo donosilac ova zakona (opšteg i specijalnog) i u opštem zakonu decidno propisalo da isključuje primjenu određenog specijalnog zakona ili pojedinih njegovih članova kojima se na drugačiji način regulišu predmetni pravni

odnosi, a što ustvari ne bi predstavljalo inverziju pomenutog pravnog načela nego izmjenu konkretnog specijalnog zakona ili nekih njegovih odredbi. Kako je u odredbama člana 156. stav 1 federalnog Zakona o PIO samo uopšteno navedeno da se sa danom njegovog stupanja na snagu na teritoriji Federacije prestaju primjenjivati propisi o penzijskom i invalidskom osiguranju koji su se do tada primjenjivali, ako istim zakonom nije drugačije uređeno, u skladu sa naprijed izloženim pravnim odnosom opštег i specijalnog zakona, pravilnim tumačenjem citiranih zakonskih odredaba može se jedino zaključiti da je sa 31. 07. 1998. godine kada je stupio na snagu navedeni federalni zakon prestala primjena samo opštih zakona koji su regulisali sticanje, ostvarivanje i prestanak prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja na teritoriji Federacije, a to su (preuzeti) republički Zakon o osnovnim pravima iz PIO i republički Zakon o PIO, ali ne i primjena specijalnih zakona (republičkih i federalnih) koji na drugačiji način regulišu istu pravnu materiju za pojedine osiguranike. Obzirom na to stupanjem na snagu federalnog Zakona o PIO nije prestala primjena (sada) republičkog Zakona o PIO vojnih osiguranika kao specijalnog zakona, pa ni drugih republičkih ili federalnih specijalnih zakona iz oblasti penzijsko - invalidskog osiguranja (kao napr. član 58. Zakona o unutrašnjim poslovima FBiH "Službeni novine Federacije BiH", br. 1/96 i 19/98, član 219. Zakona o odbrani FBiH "Službeni novine Federacije BiH", broj 15/96) sve dok se odgovarajućim zakonom ne regulišu prava osiguranika koja su predmet specijalnih zakona i propisa. Potvrdu ispravnosti ovakvog

pravnog tumačenja sud nalazi i u odredbi člana 1. Uredbe Vlade FBiH o povoljnijim uslovima za sticanje prava na starosnu penziju vojnih osiguranika Vojske Federacije BiH, kojom se privremeno uređuje pravo vojnih osiguranika na starosnu penziju do donošenja odgovarajućeg zakona, pri čemu se imaju u vidu profesionalna vojna lica (član 2. Uredbe) odnosno vojni osiguranici iz člana 8. tačka 2. federalnog Zakona o PIO, a iz čega proizlazi da prava tih osiguranika nisu regulisana ovim federalnim zakonom nego da ih treba regulisati odgovarajućim zakonom koji će imati karakter specijalnog zakona u odnosu na federalni Zakon o PIO.

Kako se prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja stiču i dospijevaju sa danom ispunjenja uslova propisanih zakonom, a od datuma podnošenja zahtjeva zavisi samo od kada se može podnosiocu zahtjeva priznati pravo na isplatu penzije, osnovani su tužbeni navodi tužioca da bi mu pripadalo pravo na starosnu penziju kao aktivnom vojnom licu (prema stanju u spisu kao poručniku) sa danom razrješenja vojne službe (prema stanju u spisu 1. ili 15. 03. 1998. godine), po Zakonu o PIO vojnih osiguranika ako je sa danom razrješenja i prestanka svojstva vojnog osiguranika ispunjavao uslove za priznanje prava po tom zakonu, što upravni organi zbog pogrešne primjene zakona, iz svih naprijed iznesenih razloga, nisu utvrđivali. Zato je ovaj sud tužbu uvažio i primjenom člana 38. stav 3. Zakona o upravnim sporovima odlučio kao u dispozitivu, kako bi upravni organi u nastavku postupka donijeli zakonitu odluku o zahtjevu tužioca nakon što postupe u skladu sa primjedbama ovog suda.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 2385/99 od 3. 3. 2000. godine)

82.

Članovi 39. stav 1. tačka 2. i 41. stav 2. Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja

NA VISINU INVALIDSKE PENZIJE OSTVARENE ZBOG INVALIDNOSTI KOJA JE PROUZROKOVANA BOLEŠĆU I POVREDOM VAN RADA, NEMA UTICAJA PROCENTUALNI OMJER OVA DVA FAKTORA NA GUBITAK RADNE SPOSOBNOSTI OSIGURANIKA, NEGO SAMO DUŽINA NJEGOVOG PENZIJSKOG STAŽA I NAVRŠENE GODINE ŽIVOTA DO DANA NASTANKA INVALIDNOSTI.

Iz obrazloženja:

Organji uprave su na osnovu saglasnih nalaza, ocjena i mišljenja stručnih organa vještačenja u prvom i drugom stepenu utvrdili da kod tužilaca postoji gubitak radne sposobnosti od 3. 12. 1997. godine, a uslijed invalidnosti zbog bolesti i povrede iz 1981. godine, na šta je bolest uticala sa 50%, a povreda iz 1981. godine 50%. Nadalje su utvrdili da tužilac ima ukupan penzijski staž od 27 godina i pokrivenost radnog vijeka penzijskim stažom od 4/4, pa su mu priznati pravo na invalidsku penziju u skladu sa članom

41. stav 2. tada važećeg preuzetog Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja ("Službeni list SFRJ", broj 23/82 do 44/90), a u iznosu utvrđenom u dispozitivu prvostepenog rješenja.

Ovakva odluka upravnih organa je pravilna i zakonita, jer se zasniva na pravilno i potpuno utvrđenom činjeničnom stanju i pravilnoj primjeni materijalnog prava. Tužilac u tužbi insistira na tome da se utvrdi da je povreda, koju je pretrpio 1981. godine uticala na gubitak

njegove radne sposobnosti sa 80% (kako mu je priznat procenat kod utvrđenja tjelesnog oštećenja od 28. 5. 1983. godine kao rezultat povrede). Međutim, to bi, ne samo bilo u suprotnosti sa navedenim nalazima, ocjenama i mišljenjima oba stručna organa vještačenja, nego je to za tužioca i nebitno, pošto je kod njega utvrđen potpuni gubitak radne sposobnosti (100%) i zbog toga mu priznato pravo na invalidsku penziju, te s obzirom da njegova povreda iz 1981. godine nije povreda na radu, nego van rada (to je utvrđeno i presudom Višeg suda u Tuzli broj U. 35/87 od 14. 12. 1987. godine, koja se nalazi u spisima upravnog predmeta), pa okolnost da li je ta

povreda van rada uticala na njegov gubitak radne sposobnosti za 50%, koliko su upravni organi u ovom postupku utvrdili prema sadašnjem tužiočevom zdravstvenom stanju, ili sa većim procentom, a procenat bolesti eventualno bio manji, ne predstavlja razlog da bi se tužiocu zbog toga mogao priznati veći obim prava nego što mu je priznat ili mu priznati i neko drugačije pravo od onog koje mu je priznato u skladu sa odredbama člana 41. stav 2. naprijed pomenutog zakona, koje su se u ovom slučaju jedino i mogle primijeniti, budući da se ne radi o povredi na radu.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 1120/98 od 19. 1. 2000. godine)

83.

Član 219. stav 2. Zakona o odbrani Federacije BiH

Uputstvo o kriterijima za bliže određivanje vremena koje se računa u penzijski staž kao poseban staž u jednostrukom trajanju

Članovi 135. i 156. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

Članovi 22. stav 1. i 85. tačka 2. Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja

PRIPADNICIMA CIVILNE ZAŠTITE KOJI SU BILI NEZAPOSLENI, VRIJEME PROVEDENO U CIVILNOJ ZAŠTITI U TOKU TRAJANJA RATNOG STANJA OD 20. 6. 1992. GODINE DO 22. 12. 1995. GODINE, MOŽE SE PRIZNATI U POSEBAN STAŽ U JEDNOSTRUKOM TRAJANJU I URAČUNATI U UKUPAN PENZIJSKI STAŽ I POSLIJE STUPANJA NA SNAGU FEDERALNOG ZAKONA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU 31. 7. 1998. GODINE.

Iz obrazloženja:

Prvostepenim rješenjem odbijen je zahtjev tužitelja za ostvarivanje prava na prijevremenu starosnu penziju iz razloga što je utvrđeno da njegov ukupan penzijski staž iznosi 32 godine, a da bi stekao pravo na prijevremenu starosnu penziju prema odredbi člana 22. stav 1. preuzetog Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja ("Službeni list SFRJ", broj 23/82 do 44/99) treba da navrši najmanje 35 godina penzijskog staža i 55 godina života.

Drugostepeni organ je prihvatio prvostepeno rješenje kao pravilno i zakonito, te stoga žalbu odbio kao neosnovanu.

Oba organa uprave u svojim rješenjima nisu tužitelju u penzijski staž uračunali vrijeme provedeno u civilnoj zaštiti kao poseban staž u jednostrukom trajanju. U obrazloženju osporenog rješenja tuženje naveo da je prvostepeni organ pravilno postupio kada tužitelju u ukupan penzijski staž nije uračunao vrijeme koje je proveo u civilnoj zaštiti, jer da se prema važećim zakonskim propisima ne uzima u obzir vrijeme provedeno u civilnoj zaštiti kod utvrđivanja penzijskog staža.

Međutim, navedeni pravni stav organa uprave da se vrijeme provedeno u civilnoj zaštiti ne može priznati u penzijski staž, nije pravilan.

Odredbom člana 219. stav 2. Zakona o odbrani F BiH ("Službeni novine Federacije BiH", broj 15/96) propisano je da za vrijeme ratnog stanja (20. 6. 1992. do 22. 12. 1995. godine) osobama koje su bile nezaposlene, a mobilizirane su u civilnu zaštitu, vrijeme provedeno u civilnoj zaštiti, uračunava se u poseban staž u jednostrukom trajanju.

Dakle, vrijeme provedeno u civilnoj zaštiti uračunava se u poseban staž u jednostrukom trajanju ako je osoba u momentu mobilizacije bila nezaposlena.

Odredbom člana 135. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni novine Federacije BiH", broj 29/98) je propisano da lica koja nemaju svojstvo osiguranika po ovom zakonu, ali su to svojstvo imala po propisima koji su se primjenjivali do dana stupanja na snagu ovog zakona, mogu ostvariti pravo iz penzijskog i invalidskog osiguranja, pod uslovima utvrđenim ovim zakonom, dok je odredbom člana 156. stav 1. istog zakona propisano da se sa danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju primjenjivati na teritoriji Federacije propisi o penzijskom i invalidskom osiguranju koji su se primjenjivali na teritoriji Federacije do dana stupanja na snagu ovog zakona, ako ovim zakonom nije drugačije uređeno.

Iz navedenih zakonskih odredbi proizilazi da lica koja su imala svojstvo osiguranika po ranijim propisima, koji su se primjenjivali prije sticanja na snagu federalnog Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni novine Federacije BiH", broj 29/98), mogu ostvariti prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja pod uslovima propisanim ovim zakonom, te kako novim zakonom nije propisano da se u poseban staž uračunava vrijeme provedeno u civilnoj zaštiti i radnoj obavezi, da se mogu primjenjivati propisi o penzijskom i invalidskom osiguranju koji su se primjenjivali na teritoriji Federacije do dana sticanja na snagu ovog zakona.

Odredbom člana 85. tačka 2. preuzetog Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja propisano je da penzijski

staž obuhvata i periode posebnog staža. Prema tome u penzijski staž se može priznati i period posebnog staža iz odbrambeno - oslobođilačkog rata (20. 6. 1992. do 22. 12. 1995. godine) osobama za koje se utvrdi da ispunjavaju zakonske uslove iz odredaba i sada važećeg Zakona o odbrani Federacije BiH (član 219. stav 2.), kao specijalnog zakona u odnosu na federalni Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju.

Stoga su organi uprave pogriješili što sa aspekta svih navedenih zakonskih odredbi nisu ocijenili da li tužitelj ispunjava ili neispunjava uslove da mu se vrijeme provedeno u civilnoj zaštiti (prema uvjerenju u spisu) prizna kao poseban staž i uračuna u ukupan penzijski staž, pa tek nakon toga odluče i da li je tužitelj stekao uslove za ostvarivanje prava na prijevremenu starosnu penziju.

(*Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 1251/99 od 3. 3. 2000. godine*)

84.

Član 219. stav 2. Zakona o odbrani Federacije BiH

Uputstvo o kriterijima za bliže određivanje vremena koje se računa u penzijski staž kao poseban staž u jednostrukom trajanju

Član 11. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

Član 85. tačka 2. Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja

PRIPADNICIMA JEDINICA RADNE OBAVEZE KOJI SU BILI NEZAPOSLENI, VRIJEME PROVEDENO NA IZVRŠAVANJU RADNE OBAVEZE U TOKU TRAJANJA RATNOG STANJA OD 20. 6. 1992. GODINE DO 22. 12. 1995. GODINE, MOŽE SE PRIZNATI U POSEBAN STAŽ U JEDNOSTRUOKOM TRAJANJU I URAČUNATI U UKUPAN PENZIJSKI STAŽ.

Iz obrazloženja:

Prvostepenim rješenjem od 27. 1. 1998. godine odbijen je zahtjev tužitelja za ostvarivanje prava na prijevremenu starosnu penziju iz razloga što je utvrđeno da njegov ukupan penzijski staž iznosi 34 godine, a da bi stekao pravo na prijevremenu starosnu penziju prema odredbi člana 11. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list SRBiH", br. 38/90, 22/91 i "Službeni list RBiH", broj 24/92) treba da navrši najmanje 35 godina penzijskog staža i 55 godina života. Drugostepeni organ je prihvatio prвostepeno rješenje kao pravilno i zakonito, te stoga žalbu tužitelja odbio kao neosnovanu.

Tužitelj je u žalbi protiv prвostepenog rješenja naveo da je rješenje nezakonito jer cinjenično stanje nije pravilno utvrđeno pošto mu prвostepeni organ nije uračunao u penzijski staž vrijeme provedeno na radu kao pripadnik jedinice radne obaveze formirane od Izvršnog odbora SO-Z. u vremenu od 11. 5. 1994. godine do 20. 5. 1995. godine, a što ponavlja i sad u tužbi.

U članu 242. stav 2. Zakona o upravnom postupku ("Službeni novine Federacije BiH", broj 2/98) propisano je da se u obrazloženju drugostepenog rješenja moraju ocijeniti i svi navodi žalbe. Ako je već prвostepeni organ u

obrazloženju svog rješenja ocijenio navode koji se u žalbi iznose, drugostepeni organ se može pozvati na razloge prвostepenog rješenja.

Osporeno rješenje, kao i rješenje prвostepenog organa, ne sadrže u svom obrazloženju ocjenu žalbenih navoda tužioca o tome zašto mu nije uračunato u penzijski staž vrijeme provedeno u jedinici radne obaveze.

Drugostepeni organ je dužan da ocijeni sve navode žalbe i ako ih ne uvaži u obrazloženju svog rješenja teba da iznese razloge zbog kojih smatra da su neosnovani. U ovom predmetu nije tako urađeno, nisu dati činjenični ni pravni razlozi, niti su navedeni propisi po kojima tužitelj nema pravo da mu se u penzijski staž uračuna vrijeme provedeno u jedinici radne obaveze.

U drugostepenom rješenju se tuženi poziva na Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju navodeći da se vrijeme provedeno u radnoj obavezi po ovom zakonu ne priznaje u penzijski staž.

Pri tome organi uprave nisu imali u vidu odredbu člana 219. stav 2. Zakona o odbrani FBiH ("Službeni novine Federacije BiH", broj 15/96), koja propisuje da za vrijeme ratnog stanja (20. 6. 1992. do 22. 12. 1995. godine),

osobama koje su bile nezaposlene, a mobilizirane su u civilnu zaštitu, kao i obveznicima postrojbi radne obaveze, vrijeme provedeno u civilnoj zaštiti, odnosno na izvršavanju radne obaveze uračunava se u poseban staž u jednostrukom trajanju.

Dakle, vrijeme provedeno na izvršenju radne obaveze uračunava se u poseban staž u jednostrukom trajanju ako je osoba u momentu mobilizacije bila nezaposlena. Odredbama člana 85. tačka 2. preuzetog Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja ("Službeni list SFRJ", broj 23/82 do 44/90) propisano je, da penzijski staž na osnovu koga se u smislu tog zakona stiču i ostvaruju prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja obuhvata i periode posebnog staža. Istina, po ovom propisu podrazumijevaju se periodi posebnog staža iz Drugog svjetskog rata odnosno svi periodi priznatog posebnog staža do 31. 12. 1972. godine po propisima koji su važili do tog dana. Ako se ti periodi posebnog

staža priznaju u penzijski staž, nije jasno zašto se analognom primjenom istog propisa ne bi mogao priznati u penzijski staž i period posebnog staža iz odbrambeno-oslobodilačkog rata (20. 6. 1992. do 22. 12. 1995. godine) osobama za koje se utvrdi da ispunjavaju zakonske uslove iz odredaba i sada važećeg Zakona o odbrani Federacije BiH (član 219. stav 2.), koji se smatra specijalnim zakonom u odnosu na republički Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju kao opšti zakon.

Stoga su organi uprave pogriješili što sa tog aspekta nisu ocijenili da li tužitelj ispunjava ili neispunjava uslove da mu se vrijeme provedeno u Jedinici radne obaveze od 11. 5. 1994. godine do 20. 5. 1995. godine (kako je to navedeno u uvjerenju Odjeljenja odbrane u Opštini Z. od 22. 6. 1998. godine) prizna kao poseban staž i uračuna u ukupan penzijski staž, pa tek nakon toga odluči i da li je tužitelj stekao uslove za ostvarivanje prava na prijevremenu starosnu penziju.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 589/98 od 4. 3. 1999. godine)

85.

Članovi 13. i 14. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika

Članovi 3. stav 2. i 63. Zakona o službi u Armiji Republike BiH

AKTIVNIM VOJNIM LIĆIMA SE U SMISLU ZAKONA SMATRAJU PODOFICIRI, OFICIRI I GENERALI, NJIHOVA PRAVA IZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA SE UREĐUJU PO PROPISIMA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU VOJNIH OSIGURANIKA I TA PRAVA STIČU, PORED OSTALOG, AKO SU U ČASU PRESTANKA SVOJSTVA VOJNOG OSIGURANIKA ISPUNJAVAVALA ZAKONOM PROPISANE USLOVE ZA STICANJE ZAHTIJEVANOG PRAVA PO NAVEDENOM SVOJSTVU I PROPISIMA.

Iz obrazloženja:

Prvostepenim rješenjem tužiocu je priznato pravo na prijevremenu starosnu penziju primjenom odredaba republičkog Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list SRBiH", broj 38/90, 22/91 i "Službeni list RBiH", broj 24/92) i odredaba preuzetog Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja ("Službeni list SFRJ", broj 23/82 do 44/90) počev od 16. 10. 1997. godine, a po njegovom zahtjevu od 6. 3. 1998. godine. U obrazloženju tog rješenja nisu dati bilo kakvi razlozi o tome zašto tužiocu nije priznato zahtijevano pravo na prijevremenu penziju po odredbama preuzetog Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika ("Službeni list SFRJ", broj 7/85, 74/87 i 20/89). Povodom žalbenog prigovora tužioca protiv prvostepenog rješenja, tuzeni je prema obrazloženju osporenog rješenja, izvršio uvid u pravosnožno rješenje Ministarstva odbrane Federacije BiH broj 24/1 - 2531 - 35 od 28. 10. 1997. godine i na osnovu istog utvrdio da je tužilac otpušten iz službe u Armiji RBiH sa 15. 10. 1997. godine i da mu je prestalo svojstvo vojnog lica zbog promjene ratnog rasporeda a ne zbog odlaska u penziju,

te zaključio da nema svojstvo aktivnog vojnog lica u smislu člana 13. preuzetog Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika i da je prvostepeni organ o njegovom zahtjevu za penzionisanje pravilno odlučio primjenom odredaba zakona na koje se pozvao u svom rješenju. Prema tome, upravni organi su prihvatali kao odlučnu činjenicu da tužilac nema svojstvo aktivnog vojnog lica zbog toga što je sa 15. 10. 1997. godine otpušten iz službe u ARBiH zbog promjene ratnog rasporeda, pa mu priznaju pravo na prijevremenu starosnu penziju po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju radnika počev od 16. 10. 1997. godine, a ne po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika.

Tužbom se osnovano prigovora propustima upravnih organa u pogledu utvrđivanja odlučnih činjenica za pravilnu primjenu materijalnog prava i pravilnosti tumačenja odredaba koje su primijenjene prilikom odlučivanja o zahtjevu tužioca od 6. 3. 1998. godine za ostvarenje prijevremene starosne penzije. Upravni organi su utvrdili da je tužiocu prestalo svojstvo vojnog lica sa 15. 10. 1997. godine i priznali mu pravo na

prijevremenu starosnu penziju od sljedećeg dana smatrajući da nema svojstvo vojnog osiguranika jer nije aktivno vojno lice iz razloga što je otpušten iz armije zbog promjene ratnog rasporeda. Ovakvo obratloženje tuženog u osporenom rješenju je potpuno nejasno i suprotno je sadržini rješenja broj 24/1. - 2531. 35 od 28. 10. 1997. godine iz kojeg se vidi da je tužilac do 15. 10. 1997. godine bio pripadnik VJ 5022 Armije RBiH u činu majora. U spisu postoji i odluka o proizvodjenju tužioca u čin majora Armije RBiH VJ 5036 T. Pov. br. 03/360 - 9 od 13. 11. 1995. godine, koju upravni organi nisu cijenili. Prema odredbama člana 63. Zakona o službi u Armiji RBiH ("Službeni list RBiH", broj 11/92 do 20/95), penzijsko i invalidsko osiguranje aktivnih vojnih lica uređuje se propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika, a aktivnim vojnim licima u smislu člana 3. stav 2. istog zakona smatraju se podoficiri, oficiri i generali, pa su nejasni razlozi tuženog, o tome zašto tužilac koji je imao čin majora do 15. 10. 1997. godine ne smatra aktivnim vojnim licem i vojnim osiguranikom. Odredbama člana 14. preuzetog Zakona o PIO vojnih osiguranika

propisano je da, lice kome je prestalo svojstvo vojnog osiguranika a koje je u času prestanka svojstva vojnog osiguranika ispunjavao uslove za sticanje prava po ovom zakonu stiče prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja po tom svojstvu, ako ovim zakonom nije drukčije propisano, pa kada se ima u vidu da je tužilcu prestalo svojstvo vojnog osiguranika 15. 10. 1997. godine (kada je i po ocjeni upravnih organa ispunjavao uslove za sticanje prijevremene starosne penzije po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika). Prema tužbenim navodima tužilac je stupio u Armiju RBiH prije 20. 6. 1992. godine i na dan otpusta iz armije ispunjavao je uslove za ostvarenje traženog prava po osnovu svojstva vojnog osiguranika, što upravni organi nisu provjerili i pouzdano utvrdili.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 205/99 od 16. 6. 1999. godine)

86.

Članovi 13. i 14. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika

Članovi 3. stav 2. i 63. Zakona o službi u Armiji Republike BiH

OFICIRU U ČINU MAJORA, KAO AKTIVNOM VOJNOM LICU, PRIPADA PRAVO NA STAROSNU PENZIJU PO PROPISIMA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU VOJNIH OSIGURANIIKA AKO JE NA DAN PRESTANKA SVOJSTVA VOJNOG OSIGURANIIKA ISPUNJAVAIO ZAKONSKIE USLOVE ZA STICANJE TOG PRAVA. ZATO ČINJENICA DA JE ON POSLJE PRESTANKA SVOJSTVA VOJNOG OSIGURANIIKA BIO U REDOVNOM RADNOM ODНОSU NIJE PRAVNO RELEVANTNA ZA PRIZNANJE NAVEDENOG PRAVA, NEGO SAMO ZA PRIZNANJE PRAVA NA STAROSNU PENZIJU PO OPŠTIM PROPISIMA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU RADNIKA U SLUČAJU DA NE ISPUNJAVA USLOVE ZA PRIZNANJE ISTE PO PROPISIMA O VOJNIM OSIGURANICIMA.

PRAVNI NEDOSTACI RJEŠENJA O PRESTANKU SLUŽBE AKTIVNOG VOJNOG LICA I RAZLOZI PRESTANKA TE SLUŽBE, NE MOGU IMATI ZA POSLJEDICU GUBITAK PRAVA IZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA TOG LICA PO PROPISIMA ZA VOJNE OSIGURANIKE.

Iz obrazloženja:

Prvostepenim rješenjem tužiocu je priznato pravo na starosnu penziju po opštim propisima, pošto je prvostepeni upravni organ utvrdio da ispunjava sve uslove za sticanje tog prava po navedenim propisima, ne upuštajući se u utvrđivanje činjenica koje su pravno relevantne za priznanje prava na starosnu penziju po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika. Tužilac je u žalbi protiv tog rješenja naveo da je bio pripadnik Armije BiH od 13. 5. 1992. godine do 15. 10. 1997. godine, što je utvrđeno i prvostepenim rješenjem, te koje je dužnosti obavljao (komandant bataljona, načelnik štaba brigade, komandant oslobođilačke brigade i komandant KZR 25 d KV), pa da mu je zbog

toga trebalo dati vojnu penziju. Za slučaj potrebe dokaza žalbenih navoda predložio je da bude obavešten kako bi dostavio potrebnu dokumentaciju.

Upravni organi su propustili da po takvim žalbenim navodima postupe u skladu sa zakonom. Prvostepeni organ je povodom žalbe bio dužan da upotpuni postupak u odnosu na pravno relevantne činjenice za priznanje prava tužilcu na starosnu penziju po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika na osnovu odredaba člana 233. st. 1. i 2. i člana 234. Zakona o upravnom postupku, ali je propustio da to učini. Zbog toga je prilikom rješavanja drugostepenog organa o žalbi taj organ bio dužan da otkloni propust

prvostepenog organa i na osnovu odredaba člana 239. istog zakona on upotpuni postupak pozivajući žalioca da priloži dokaze na žalbene navode da je prije razrješenja dužnosti 15. 10. 1997. godine imao status aktivnog vojnog lica odnosno bio vojni osiguranik. Takav status tužioca proizlazio je iz žalbenih navoda, koje ponavlja i u tužbi, s tim što uz tužbu prilaže i dokaze o tim okolnostima, pa su tužbeni navodi tužioca da je osporeno rješenje doneseno uz povredu pravila upravnog postupka osnovani.

Prema obrazloženju osporenog drugostepenog rješenja tužilac nema svojstvo vojnog osiguranika u smislu člana 13. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika i ne pripada mu pravo na penziju po tom zakonu jer to pravo pripada samo licima koja su primljena u aktivnu vojnu službu od strane ministarstva odbrane i kojima je to ministarstvo priznalo status aktivnog vojnog lica, odnosno vojnim osiguranicima kojima u dispozitivu rješenja o prestanku aktivne vojne službe stoji da su aktivna vojna lica u određenom činu, a u obrazloženju da su razriješena dužnosti radi ostvarenja prava na penziju po Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika, na koje okolnosti u spisu predmeta ne upućuje nijedan dokaz, već je tužiocu prestao radni odnos u rudniku radi odlaska u starosnu penziju po rješenju od 31. 12. 1997. godine. Radi toga smatra da je prvostepeni organ pravilno postupio kada mu je priznao pravo na temelju odredaba Zakona o osnovnim pravima iz PIO.

Tužbenim navodima se osnovano prigovara propustima upravnih organa u pogledu utvrđivanja odlučnih činjenica potrebnih za pravilnu primjenu materijalnog prava i pravilnosti primjene materijalnog prava prilikom odlučivanja o pravu tužioca za ostvarenje starosne penzije po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika. U postupku pred prvostepenim organom nije pribavljen nijedan dokaz niti utvrđivane činjenice u tom pravcu, osim činjenice da je tužilac bio pripadnik Armije BiH od 13. 5. 1992. do 15. 10. 1997. godine, a oba upravna organa su povodom žalbe tužioca izjavljene protiv prvostepenog rješenja, iz koje proizilazi da je bio aktivno vojno lice odnosno vojni osiguranik sve do 15. 10. 1997. godine i da na te okolnosti nudi dokaze, propustila da postupe u skladu sa zakonskim odredbama o upravnom postupku, kako je to naprijed navedeno, što je dovelo do nepotpuno i nepavilno utvrđenog činjeničnog stanja na kome su zasnovana rješenja upravnih organa. Tužilac je uz tužbu priložio rješenje Federalnog ministarstva odbrane S. Pov. broj 8/4 - 2202-300 od 7. 10. 1997. godine iz čijeg dispozitiva se vidi da je otpušten iz Armije RBiH sa danom 15. 10. 1997. godine u činu majora i da mu sa tim danom prestaje svojstvo vojnog lica, te rješenje istog organa broj 31-11-03-1-3-38-8/99 od 9. 4. 1999. godine kojim se stavljaju snage prethodno rješenje i tužilac

razrješava vojne službe u činu majora sa 15. 10. 1997. godine sa pravom na penziju po Zakonu o PIO vojnih osiguranika. Ovakvi dokazi potvrđuju žalbene i tužbene navode tužioca i nesumnjivo ukazuju da je činjenično stanje očigledno drugačije od onog utvrđenog u upravnom postupku na podlozi kojeg su donesena oba upravna rješenja, te sud u smislu člana 35. stav 1. Zakona o upravnim sporovima ni iz tog razloga ne može ocijeniti osporeno i prvostepeno rješenje kao zakonito.

Pogrešan je pravni stav tuženog da pravo na penziju po Zakonu o PIO vojnih osiguranika imaju samo vojni osiguranici kojim u dispozitivu rješenja o prestanku aktivne vojne službe stoji da su aktivna vojna lica i u obrazloženju tog rješenja da su razriješeni dužnosti radi ostvarivanja prava po tom zakonu. Prema ovakvom pravnom stavu pravni nedostaci rješenja o prestanku službe aktivnog vojnog lica (ukoliko uopšte postoje, a postoje ako imaju uporište u nekom zakonskom propisu na koji se tuženi nije pozvao) i razlozi prestanka službe imali bi za posljedicu gubitak prava tih lica iz penzijskog i invalidskog osiguranja po propisima za vojne osiguranike i kada ispunjavaju uslove za sticanje prava po tom svojstvu i tim propisima. Prema odredbama člana 63. Zakona o službi u Armiji RBiH ("Službeni list RBiH", broj 11/92 do 20/95), penzijsko i invalidsko osiguranje aktivnih vojnih lica uređuje se propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika, a aktivnim vojnim licima u smislu člana 3. stav 2. istog zakona smatraju se podoficiri, oficiri i generali, a tužilac je prema dokazima priloženim uz tužbu, u času otpuštanja iz Armije RBiH bio oficir u činu majora, pa ostaje za priznavanje njegovog prava na starosnu penziju po propisima za vojne osiguranike da se utvrdi odlučna činjenica da li je u skladu s odredbama člana 14. preuzetog Zakona o PIO vojnih osiguranika ("Službeni list SFRJ", br. 7/85, 74/87 i 20/89) u momentu prestanka svojstva vojnog osiguranika 15. 10. 1997. godine ispunjavao uslove za sticanje prava po tom zakonu i po tom svojstvu (svojstvu vojnog osiguranika). Osporenim rješenjem tuženog to pravo mu nije priznato iz razloga što nije imao svojstvo vojnog osiguranika u smislu člana 13. istog zakona i što nijedan dokaz u spisu nije upućivao na zaključak da ima takav status, i pored toga što je tužilac u žalbi ponudio dokaze u tom pravcu ističući nove činjenice iz kojih nedvosmisleno proizilazi da je vojni osiguranik, koju činjenicu su u žalbenom postupku propustili da utvrde dopunom dokaznog postupka oba upravna organa, čineći time povredu odredaba upravnog postupka na koju je naprijed ukazano. Zbog toga su ostale neutvrđene i pravno relevantne činjenice za pravilnu primjenu odredaba člana 13. pomenutog zakona. Kako sticanje prava na penziju po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju zavisi od ispunjavanja ili neispunjavanja uslova u momentu prestanka

svojstva vojnog osiguranika, činjenica da je tužilac i poslije tog momenta bio u radnom odnosu kod rudarskog preduzeća još oko 2 mjeseca nema nikakvog pravnog značaja u odnosu na priznanje zahtjevanog prava tužioca, pošto na istoj tužilac ne zasniva osnovanost zahtjeva, ali bi mogla eventualno

dobiti pravnu relevantnost u slučaju da se utvrdi da tužilac ne ispunjava zakonske uslove za priznanje prava po propisima o vojnim osiguranicima nego samo po opštim propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju radnika.

(Presude Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 2020/99 od 1. 12. 1999. godine i U. 1073/99 od 13. 1. 2000. godine)

87.

Članovi 13, 14, 37. stav 5, 69. st. 1. i 2. i 75. st. 1. i 2. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika

Članovi 3. stav 2. i 63. Zakona o službi u Armiji Republike BiH

OFICIRU U ČINU NADKAPETANA, KAO AKTIVNOM VOJNOM LICU, PRIPADA PRAVO NA INVALIDSKU PENZIJU PO PROPISIMA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU VOJNIH OSIGURANIIKA AKO JE NA DAN PRESTANKA SVOJSTVA VOJNOG OSIGURANIIKA ISPUNJAVAOD ZAKONKE USLOVE ZA STICANJE TOG PRAVA, NEZAVISNO OD ČINJENICE ŠTO MU U DISPOZITIVU RJEŠENJA O PRESTANKU AKTIVNE VOJNE SLUŽBE NIJE NAVEDENO DA JE AKTIVNO VOJNO LICE I U OBRAZLOŽENJU RJEŠENJA DA JE RAZRIJEŠEN RADI OSTVARIVANJA PRAVA PO TIM PROPISIMA.

STICANJE PRAVA NA INVALIDSKU PENZIJU PO OPŠTIM PROPISIMA NE ISKLJUČUJE MOGUĆNOST STICANJA PRAVA NA ISTU PENZIJU PO PROPISIMA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU VOJNIH OSIGURANIIKA, AKO SU ISPUNJENI USLOVI ZA STICANJE ISTE I PO TIM PROPISIMA, ALI VOJNI OSIGURANIK MOŽE KORISTITI SAMO JEDNU OSTVARENU PENZIJU.

Iz obrazloženja:

Prvostepenim rješenjem filijale tuženog odbijen je zahtjev tužioca od 30. 7. 1998. godine za priznavanje prava na invalidsku penziju po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika, uz obrazloženje da je pripadnik Armije RBiH u vremenu od 15. 11. 1992. do 18. 4. 1996. godine i da mu je rješenjem tuženog matični broj 1061242173 od 1. 7. 1998. godine priznato pravo na invalidsku penziju po opštim propisima počev od 3. 3. 1998. godine, te da imajući u vidu odredbe Zakona o PIO vojnih osiguranika i mišljenje Federalnog ministarstva odbrane broj 06 - 164 - 1/98 od 10. 7. 1998. godine, ne ispunjava uslove za invalidsku penziju po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika.

Drugostepenim osporenim rješenjem tuženog odbijena je žalba tužioca izjavljena protiv prvostepenog rješenja s tim što je tuženi prihvatio činjenično utvrđenje prvostepenog organa i u vezi sa žalbenim navodima dopunio pravno obrazloženje prvostepenog rješenja. Prema obrazloženju osporenog drugostepenog rješenja tužilac nema svojstvo vojnog osiguranika u smislu člana 13. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika i ne pripada mu pravo na penziju po tom zakonu jer to pravo pripada samo vojnim osiguranicima kojima u dispozitivu rješenja o prestanku aktivne vojne službe stoji da su aktívna vojna lica u određenom činu, a u

obrazloženju da su razriješeni dužnosti radi ostvarenja prava na penziju po Zakonu o PIO vojnih osiguranika, dok je tužiocu prestao radni odnos u preduzeću radi odlaska u invalidsku penziju (2. 3. 1998. godine) a ne kao aktivnom vojnom licu u određenom činu radi ostvarivanja prava na penziju po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika.

Tužbom se osnovano prigovara propustima upravnih organa u pogledu utvrđivanja odlučnih čijenica za pravilnu primjenu materijalnog prava i pravilnosti primjene materijalnog prava prilikom odlučivanja o zahtjevu tužioca za ostvarenje invalidske penzije po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika. U postupku pred prvostepenim organom nije proveden dokaz uvidom u rješenje o prestanku službe tužiocu u Armiji RBiH, a u spisu postoje rješenja o tome Pov. broj 06/6 - 2 - 92/96 od 3. 5. 1996. godine i rješenje Vojne pošte 5021 broj 31 - 25-03-03-15/7 - 7/99 od 20. 5. 1999. godine, kojim se prethodno rješenje stavljan snage (tačka 2.) i tužilac u činu nadkapetana otpušta iz Armije RBiH sa 16. 4. 1996. godine po osnovu nesposobnosti za vojnu službu, pa je nejasno obrazloženje drugostepenog rješenja da tužilac nema status vojnog osiguranika u smislu zakona u momentu prestanka aktive vojne službe, kada za takav pravni zaključak nije imao činjenični supstrat u prvostepenom rješenju, niti je povodom žalbe tužioca upotpunio

činjenično utvrđenje iz tog rješenja. Prvostepeno rješenje se ne poziva na konkretnе propise koji su primijenjeni na sporni slučaj, niti utvrđeno činjenično stanje dovodi u vezu sa važećim propisima uz obrazloženje da je primjenom propisa na tako utvrđeno činjenično stanje zahtjev tužioča morao biti odobjen, pa je donesenouz povredou odredaba člana 207. stav 2. Zakona o upravnom postupku. Mišljenje Federalnog ministarsva odbrane Sarajevo na koje se prvostepeni organ poziva u svom rješenju nije priloženo spisu, isto se ne smatra propisom, niti je u prvostepenom rješenju navedena njegova sadržina ili dato obrazloženje na koji način je protumećano i primijenjeno obzirom na utvrđeno činjenično stanje i važeće zakonske propise.

Navedeni propusti iz prvostepenog rješenja nisu otklonjeni dopunom obrazloženja datom u drugostepenom osporenom rješenju, koja predstavlja nepotpuno i pogrešno tumačenje zakonskih odredaba. Osporenio drugostepeno rješenje, kako je to naprijed navedeno, nije imalo činjeničnu podlogu u prvostepenom rješenju da tužiocu isključi svojstvo vojnog osiguranika po sva tri osnova iz člana 13. preuzetog Zakona o PIO vojnih osiguranika ("Službeni list SFRJ", br. 7/85, 74/87 i 20/89), a oba upravna organa su propustila da utvrde činjenice potrebne za pravilnu primjenu člana 14. istog zakona, i da taj član primijene. Istim je propisano, da lice kome je prestalo svojstvo vojnog osiguranika a koje je u času prestanka tog svojstva ispunjavalo uslove za sticanje prava po tom zakonu, stiče prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja po tom svojstvu (svojstvu vojnog osiguranika), ako istim zakonom nije drukčije propisano. U tužbi se tvrdi da je invalidnost kao posljedica ranjavanja tužioča u ratu postojala i na dan prestanka njegovog svojstva vojnog osiguranika 18. 4. 1996. godine, dok se u spisu nalaze priložena rješenja Sekretarijata za boračko invalidsku zaštitu opštine Centar S. od 12. 4. 1995., 17. 4. 1996. i 27. 5. 1998. godine kojima je tužilac proglašen za ratnog vojnog invalida IV grupe sa 80% invaliditeta, odnosno konačno II grupe sa 100% vojnog invaliditeta sa pravom na ličnu invalidinu i ortopedski dodatak prvog stepena po osnovu ranjavanja u svojstvu pripadnika Armije RBiH, iz kojih proizilazi da mu je priznato svojstvo ratnog vojnog invalida prije otpuštanja iz armije.

Pogrešan je pravni stav tuženog da pravo na penziju po Zakonu o PIO vojnih osiguranika imaju samo vojni osiguranici kojima u dispozitivu rješenja o prestanku aktivne vojne službe stoji da su aktívna vojna lica i obrazloženju rješenja da su razriješeni dužnosti radi ostvarivanja prava po tom zakonu. Prema ovakvom pravnom stavu pravni nedostaci rješenja o prestanku službe aktivnog vojnog lica i razlozi prestanka službe imali bi za

posljedicu gubitak prava tih lica iz penzijskog i invalidskog osiguranja po propisima za vojne osiguranike iako ispunjavaju uslove za sticanje prava po tom svojstvu i tim propisima. Prema odredbama člana 63. Zakona o službi u Armiji RBiH ("Službeni list RBiH", broj 11/92 do 20/95), penzijsko i invalidsko osiguranje aktivnih vojnih lica uređuje se propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika, a akativnim vojnim licima u smislu člana 3. stav 2. istog zakona smatraju se podoficiri, oficiri i generali, a tužilac je prema podacima u spisu, u času otpuštanja iz Armije RBiH bio oficir - nadkapetan, pa ostaje za priznanje njegovog prava na invalidsku penziju po propisima za vojne osiguranike da se utvrdi odlučna činjenica da li je u tom času kod njega već postojala invalidnost koja mu daje pravo na invalidsku penziju u skladu s odredbama člana 14. preuzetog Zakona o PIO vojnih osiguranika. Prema odredbama člana 37. stav 5. tog zakona vojnim osiguranicima se smatraju i vojni invalidi I do VI grupe, a prema odredbama člana 75. stav 1. i 2. vojni osiguranik koji ostvari dvije ili više penzija po tom zakonu može koristiti samo jednu penziju, što znači da isti osiguranik može istovremeno ispunjavati uslove za sticanje prava na više penzija. Stoga sticanje prava na invalidsku penziju po opštим propisima ne isključuje mogućnost sticanja prava na invalidsku penziju po odredbama Zakona o PIO vojnih osiguranika, ako su ispunjeni uslovi za sticanje iste i po tom zakonu. Sticanje tog prava zavisi od ispunjavanja zakonskih augusta ne od činjenice da li je u obraženju rješenja o prestanku aktivne vojne službe navedeno da ta služba prestaje radi ostvarivanja prava na penziju. Razlozi za prestanak aktivne vojne službe mogu biti različiti ali se priznanje prava po osnovu svojstva vojnog osiguranika može zahtjevati samo ako ispunjava uslove za priznanje traženog prava. Zahtjev za priznanje prava po osnovu svojstva vojnog osiguranika osiguranik ne mora postaviti u momentu utvrđivanja prestanka aktivne vojne službe, kako to proizilazi iz zauzetog pravnog stava tuženog. Kada se radi o penziji, ona po odredbama člana 69. st. 1. i 2. Zakona o PIO vojnih osiguranika, pripada osiguraniku od dana ispunjenja uslova za sticanje prava na istu ako je osiguranik podnio zahtjev u roku od 6 mjeseci od dana ispunjenja tih uslova, a ako je zahtjev podnio nakon isteka tog roka od prvog dana sljedećeg mjeseca od podnošenja zahtjeva i za 6 mjeseci unatrag. Obzirom na ovakve propise osiguranik nije ograničen rokom za podnošenje zahtjeva, ali ako zahtjev ne podnese u roku od 6 mjeseci u odnosu na datum ispunjenja uslova za sticanje prava na penziju, za određeni vremenski period gubi pravo na penziju.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 1643/99 od 18. 8. 1999. godine)

88.

Članovi 14, 69. st. 1. i 2. i član 75. st. 1. i 2. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika

Članovi 3. stav 2. i 63. Zakona o službi u Armiji Republike BiH

Član 139. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

ODREDBE ČLANA 139. FEDERALNOG ZAKONA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU ODNOSE SE NA VOJNE PENZIONERE BIVŠE JNA KOJI SU PENZIONISANI I OSTVARILI PENZIJU PRIJE IZVRŠENE AGRESIJE NA BOSNU I HERCEGOVINU A NISU SE UKLJUČILI U ARMIJU BiH, A NE I NA VOJNE PENZIONERE KOJI SU SE UKLJUČILI U ARMIJU BiH I U NJOJ STEKLI OFICIRSKI ČIN ODNOSNO SVOJSTVO AKTIVNOG VOJNOG LICA, PO KOJEM SVOJSTVU IM PRIPADA PRAVO NA STAROSNU PENZIJU PO PROPISIMA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU VOJNIH OSIGURANIIKA ARMije BiH, PA NAVEDIĆI ČLAN NE PREDSTAVLJA SMETNJU DA IM SE PRIZNA ZAHTIEVANO PRAVO, AKO SU U ČASU PRESTANKA TOG SVOJSTVA ISPUNJAVAVALI ZAKONSKIE USLOVE ZA NJEGOVO STICANJE, BEZ OBZIRA NA RANIJE OSTVARENU VOJNU INVALIDSKU PENZIJU S TIM ŠTO MOGU KORISTITI SAMO JEDNU OSTVARENU PENZIJU.

Iz obrazloženja:

Prvostepenim rješenjem tuženikove Filijale u T. od 5. 10. 1998. godine odbijen je zahtjev tužioca za priznavanje prava na starosnu penziju po propisima o vojnim osiguranicima a iz osnova službe u Armiji BiH, jer je prvostepeni organ iz provedenih dokaza izveo zaključak da se tužilac ne smatra aktivnim vojnim licem, pošto u tom svojstvu nije razriješen vojne službe u Armiji BiH, nego je otpušten kao branilac države.

Osporenim rješenjem tuženog, kao drugostepenog organa, odbijena je tužiočeva žalba izjavljena protiv prvostepenog rješenja, pri čemu je tuženi usvojio kao pravilno činjenično stanje utvrđeno od prvostepenog organa. Izjašnjavajući se na žalbene navode, tuženi je u osporenom rješenju naveo da je tužiocu dana 5. 4. 1985. godine priznato pravo na vojnu invalidsku penziju kao pripadniku JNA, te da mu, u skladu sa odredbama člana 139. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni novine Federacije BiH", broj 29/98), pripada pravo na isplatu stecene vojne(invalidske) penzije u visini od 50% iznosa penzije određene u skladu sa propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika koji su se primjenjivali do dana stupanja na snagu tog zakona. I po mišljenju tuženog, tužilac nije stekao status aktivnog vojnog lica, a smatra da se Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika primjenjuje i na aktivna vojna lica bivše JNA, ali samo ona koja su uzela aktivno učešće u Armiji BiH u toku rata i lica koja su na osnovu ugovora primljena u profesionalnu vojsku Federacije i su ispunili uslove za ostvarivanja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, te da građanska lica, koja su bila na službi u bivšoj JNA, a uzela aktinu učešće u Armiji BiH, kao i građanska lica koja su mobilisana u Armiji BiH, pravo iz penzijskog i invalidskog osiguranja ostvaruju po opštima propisima neovisno od toga da li su imali od ranije rezervni čin ili su

činovani u jedinicama Armije BiH, jer se oni smatraju licima u rezervnom sastavu, dakle civilnim licima, mobilisanim po osnovu vojne obaveze, a ne aktivnim vojnim licem. Zato se, i po mišljenju tuženog, ni tužilac ne može smatrati aktivnim vojnim licem, pa mu se ni penzija ne može odrediti po Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika.

Sud nalazi da je osporeno rješenje tuženog, kao i prvostepeno rješenje, zasnovano na pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju, zbog čega je i materijalno pravo pogrešno primijenjeno, na šta se u tužbi osnovano ukazuje. U spisima upravnog predmeta se nalazi rješenje Federalnog ministarstva odbrane - Zajedničke komande Vojske Federacije Pov. br. 24/1-2531-155 od 23. 12. 1997. godine, kojim se tužilac, u činu nadkapetan, pripadnik Komande obuke i doktrine, otpušta iz službe u Armiji RBiH sa danom 31. 12. 1997. godine, sa kojim danom mu prestaje svojstvo vojnog lica, a ovo rješenje je doneseno na osnovu člana 19. Odluke o proizvođenju, unapređivanju i nadležnostima za rješavanje o odnosima u službi u Armiji RBiH ("Službeni list Armije RBiH", broj 1/96), pa je nejasno zbog čega upravni organi zaključuju da tužilac nema status aktivnog vojnog lica i vojnog osiguranika u vrijeme prestanka vojne službe. Ovaj zaključak je doveden u osnovanu sumnju i tužbenim navodima i dokazima priloženim uz tužbu, prema kojim je tužilac za vrijeme službe u Armiji BiH ostvario i pravo na plaću i na godišnji odmor.

Ni prvostepeno ni drugostepeno osporeno rješenje ne sadrže ni konkretnie propise koji se odnose na ovaj slučaj (odredbe preuzetog Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika - "Službeni list SFRJ", br. 7/85, 74/87 i 20/89) niti su, iz aspekta konkretnih odredaba tog zakona, rješavali ovaj spor, iako su tako morali postupiti, nego su

tužiočev zahtjev odbili primjenom člana 139. federalnog Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, smatrajući da je on vojni penzioner bivše JNA i da mu pripada pravo na isplatu ranije stećene penzije umanjene za 50% u odnosu na iznos penzije odredene u skladu sa propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika koji su se primjenjivali do dana stupanja na snagu tog zakona. Pri tome su, pogrešno tumačeći sadržaj rješenja o otpuštanju tužioca iz Armije BiH u čin nadkapetana, a smatrajući odlučnim da je tužilac u času stupanja u Armiju BiH bio penzioner JNA, zanemarili da pravo na penziju pod uslovima propisanim u Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika, pored ostalih, imaju i aktivna vojna lica iz bivše JNA, koja su već penzionisana i ostvarila penziju prije izbjivanja agresije na RBiH, ako su se uključili u Armiju RBiH, kao aktivna vojna lica, a ne samo ona koja su navedena u osporenom rješenju, pa je član 139. navedenog zakona pogrešno primijenjen, jer se on odnosi samo na vojne penzionere bivše JNA koji se nisu uključili u Armiju BiH.

Nije pravilan ni stav prvostepenog organa, izražen u rješenju tog organa od 5. 10. 1998. godine koje je tuženi ocijenio kao pravilno i zakonito, da je prema rješenju o otpuštanju iz službe, tužilac otpušten kao branilac, a ne kao aktivno vojno lice, pa da mu zbog toga ne pripada pravo na penziju po propisima o vojnim osiguranicima jer mu nedostaje svojstvo vojnog osiguranika. Takav nedostatak rješenja o otpuštanju iz službe ne može imati za posljedicu gubitak tužiočevog prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja po propisima koji važe za vojne osiguranike ako on ispunjava uslove za sticanje prava po tim

propisima. Prema odredbama člana 63. Zakona o službi u Armiji RBiH ("Službeni list RBiH", broj 11/92 do 20/95), penzijsko i invalidsko osiguranje aktivnih vojnih lica uređuje se propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika, a aktivnim vojnim licima u smislu člana 3. stav 2. tog zakona, smatraju se podoficiri, oficiri i generali, a tužilac je, kako to proizilazi iz podataka spisa predmeta, u momentu otpuštanja iz službe u Armiiju RBiH, bio nadkapetan (oficir). Pri tome nije odlučno iz kojeg razloga je nekom licu prestala aktivna vojna služba, jer njegova prava kao vojnog osiguranika zavise od toga da li je on u času prestanka svojstva vojnog osiguranku ispunjavao ili nije ispunjavao uslove za priznavanje prava po tom osnovu (član 14. Zakona o PIO vojnih osiguranika). Kada se radi o pravu na vojnu penziju, bitno je utvrditi da li lice, koje je postavilo zahtjev za priznavanje tog prava, ispunjava zakonom propisane uslove, pa mu od dana ispunjenja uslova za sticanje tog prava, a u skladu sa odredbama člana 69. stav 1. i 2. Zakona o PIO vojnih osiguranika, to pravo pripada ako je podnio zahtjev u roku od šest mjeseci od dana ispunjenja tih uslova, a ako je takav zahtjev podnijet nakon isteka tog roka, od prvog dana sljedećeg mjeseca od dana podnošenja zahtjeva i za šest mjeseci unazad. Zato nije odlučno ni to što je tužilac već ostvario pravo na invalidsku vojnu penziju kao pripadnik bivše JNA, jer, prema odredbama člana 75. st. 1. i 2. navedenog zakona, vojni osiguranik koji ostvari dvije ili više penzija po tom zakonu, može koristiti samo jednu, pa sticanje prava na invalidsku vojnu penziju ne isključuje mogućnost sticanja prava na starosnu vojnu penziju, ako su za to ispunjeni zakonski uslovi.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 752/99 od 3. 11. 1999. godine)

89.

Članovi 1, 2, 3, 4, 5. i drugi Zakona o porezu na plaću

Članovi 4. i 5. Zakona o doprinosima

Članovi 3. i 13. Zakona o plaćama i drugim ličnim primanjima radnika

POSLODAVCI NISU U ZAKONSKOJ OBAVEZI DA NAJMANJE JEDANPUT MJESEČNO OBRAČUNAJU I ISPLATE PLAĆE LICIMA KOJA NISU PRIMILI U RADNI ODНОS (ZAPOSLILI), A KOJA SU PO PROPISIMA BILI DUŽNI DA ZAPOSLE OBZIROM NA ŠIFRU REGISTROVANE DJELATNOSTI, PA NI DA PLATE POREZ NA PLAĆU ZA NEOSTVARENE PLAĆE TIH LICA SA ODGOVARAJUĆIM DOPRINOSIMA I ZATEZNIM KAMATAMA.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni upravni organ je na osnovu zapisnika o obavljenom inspekcijskom nadzoru od 2. 12. 1998. godine utvrdio da tužilac (upisan u sudski registar 7. 7. 1998. godine) kao pravno lice ne ispunjava uslove u pogledu najmanjeg broja zaposlenih radnika za šifru djelatnosti koju je prijavio federalnom zavodu za statistiku, u skladu sa Uredbom o uslovima

koje je preduzeće odnosno drugo pravno lice dužno da ispunjava u pogledu broja zaposlenih radnika radi obavljanja registrovane djelatnosti ("Službene novine Federacije BiH", br. 15/98-stupila na snagu 28. 4. 1998. godine), pa ga je svojim rješenjem obavezao da plati porez na platu i sve vrste doprinosa sa zateznim kamatama, za nadostajući broj radnika za juli,

august, septembar i oktobar 1998. godine. U obrazloženju prvostepenog rješenja je navedeno da je izvršen obračun poreza na platu i doprinose shodno odredbama člana 3. i 13. Zakona o plaćama i odredbama Zakona o porezu na platu i Zakona o doprinosima, pri čemu nisu protumačene odredbe članova prvog zakona niti navedene i protumačene odredbe dva posljednja zakona, na osnovu kojih bi tužilac bio u obavezi da plati porez na platu i doprinose za lica koja nisu sa njim u radnom odnosu, a u zapisniku o obavljenom inspekcijskom nadzoru koji je sastavni dio prvostepenog rješenja sa aspekta činjenica koje se njime utvrđuju, citirane su odredbe člana 19. stav 1. Zakona o porezu na platu i člana 11. stav 1. Zakona o doprinosima prema kojima obaveza plaćanja navedenog poreza i doprinosa nastaje u momentu isplate plata radnicima. U obrazloženju tog rješenja nisu navedeni propisi na osnovu kojih bi tužilac bio u obavezi da plati porez na platu i doprinose za neposteoče radnike niti su o tim činjenicama dati razlozi. Obzirom na ovakve nedostatke u obrazloženju prvostepenog rješenja isto je donešeno uz povredu pravila upravnog postupka iz člana 207. stav 2. Zakona o upravnom postupku.

Osporenim rješenjem tuženog odbijena je žalba tužioca izjavljena protiv prvostepenog rješenja i to rješenje osnaženo i pored nedostataka koji su naprijed navedeni, pa je i ono donešeno uz istu povredu postupka. Pored toga, tužilac je u žalbi protiv prvostepenog rješenja isticao slične prigovore koje je ponovio i u tužbi, ali mu je tuženi u obrazloženju osporenog rješenja odgovorio samo na okolnost da je bio u zakonskoj obavezi da zaposli određeni broj radnika i daje prvostepeni organ pravilno postupio kada mu je iz tog razloga naložio uplatu obaveza za taj broj radnika, a propustio da ocijeni ostale žalbene navode o nepostojanju pravnog osnova za

plaćanje poreza na platu i doprinosa za radnike koje nije zaposlio i djelatnost koju nije obavljao. Kako na te žalbene navode nije odgovorio ni prvostepeni organ u obrazloženju svog rješenja, osporeno rješenje je zbog navedenog propusta doneseno uz povredu odredaba člana 242. stav 2. Zakona o upravnom postupku.

Rješenja oba upravna organa su donesena i uz pogrešnu primjenu materijalnog prava na predmetnu upravnu stvar. Odredbama čl. 3. i 13. Zakona o platama i drugim ličnim primanjima radnika ("Službeni list RBiH", broj 21/95), propisana je obaveza svih pravnih lica i samostalnih privrednika kao poslodavaca da najmanje jedanput mjesечно obračunaju i isplate plate radnika (fizičkih lica koja su sa njima zasnovala radni odnos) u skladu sa članom 12. Zakona o finansijskom poslovanju, a ne obaveza da obračunaju i isplate plate licima koja nemaju status radnika (nisi sa njima zasnovla radni odnos), kako to pogrešno smatraju upravni organi. Prema odredbama Zakona o porezu na platu ("Službene novine Federacije BiH", broj 26/96, 27/97 i 12/98) - članovi 1., 2., 3., 4., 5. i drugi, taj porez plaćaju fizičke osobe koje ostvare plaću za rad i fizičke osobe koje samostalno obavljaju privrednu i profesionalnu djelatnost kao osnovno zanimanje i to prilikom svake pojedinačne isplate plate, pa ako ne dođe do ostvarenja plate nema ni obaveze plaćanja poreza i doprinosa, jer i doprinosi se obračunavaju i plaćaju iz ličnih primanja i na isplaćena lična primanja, a obveznici doprinosa su fizička lica koja se nalaze u radnom odnosu kod pravnog ili fizičkog lica ili koja samostalno obavljaju privrednu, profesionalnu ili drugu djelatnost kao osnovno zanimanje, kako je to propisano odredbama čl. 4. i 5. Zakona o doprinosima ("Službene novine Federacije BiH", broj 35/98), pa su suprotna tumačenja upravnih organa citiranih zakonskih odredab pogrešna.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 1244/99 od 20. 10. 1999. godine)

90.

Član 16. stav 1. i član 19. stav 1. Zakona o porezu na plaću

Članovi 2, 4. stav 1. i član 16. stav 1. Zakona o plaćama i drugim ličnim primanjima radnika

ISPLATILAC PLAĆE JE DUŽAN DA PLATI POREZ NA PLAĆU I DRUGE ZAKONOM PROPISANE DOPRINOSE NA NOVČANA PRIMANJA KOJA RADNIK OSTVARI PO OSNOVU RADNOG ODNOŠA NA IME TROŠKOVA PREVOZA I TROŠKOVA ISHRANE IZNAD IZNOSA UTVRĐENOG ZAKONOM JER TE ISPLATE IMAJU KARAKTER PLAĆE.

Iz obrazloženja:

Organi uprave su postupili u skladu sa zakonom kada su tužioca obavezali da plati neizmirene zakonske obaveze, pobliže navedene u dispozitivu prvostepenog rješenja, jer su pravilno utvrdili da tužilac ove obaveze nije platio, a bio je dužan da ih plati, pri čemu su

se u svojim rješenjima pozvali na odgovarajuće materijalnopravne propise, pa tužilac tužbom, neosnovano pobija pravilnost i zakonitost rješenja upravnih organa. Obaveze tužioca da plati porez na plaću zasnivaju se na odredbama člana 19. stav 1. Zakona o porezu na plaću

("Službeni list RBiH", br. 5/95, 9/95 i 2/96) za period do 1. 1. 1997. godine, a nakon toga (kontrolisani period je od 1. 1. 1996. do 9. 4. 1997. godine) na odredbama člana 19. stav 1. Zakona o porezu na plaću ("Službeni novine Federacije BiH", broj 26/96), pri čemu su upravni organi, nakon uvida i ocjene sadržaja zapisnika Finansijske policije od 8. 7. 1997. godine i tom zapisniku priložene finansijske dokumentacije, isplate, koje je tužilac izvršio svojim radnicima na ime troškova prijevoza, kao i troškova ishrane iznad iznosa utvrđenog zakonom, pravilno tretirali kao plaće na koje su obračunali odgovarajući porez na plaću i doprinose za socijalno osiguranje, te tužioca obavezali da ih plati. Utvrđujući da i ove isplate imaju karakter plaća, organi uprave su naveli razloge zbog kojih su izveli takav zaključak (ispalte vršene u gotovini putem blagajne, bez bilo kakve dokumentacije ili dokaza da se radi o naknadama za prijevoz radnika, te naveli iznose isplaćenih naknada za topli obrok (ishranu), pozivajući se na odgovarajuće odredbe Zakona o plaćama i drugim ličnim primanjima radnika ("Službeni list RBiH", broj 21/95), koji u odredbama člana 16. stav 1. propisuje da radnik ima pravo na naknadu za ishranu u toku rada u iznosu do najviše plaće iz člana 4. stav 1. tog zakona (koju utvrđuje Vlada FBiH), a koju je tužilac svojim radnicima isplaćivao u većim iznosima, pa se ove isplate

izvršene iznad navedenog iznosa smatraju plaćom u smislu člana 2. Zakona o plaćama i drugim ličnim primanjima radnika. Ovaj zakon, suprotno shvaćanju tužioca, organi uprave su mogli i trebali primijeniti, jer je ustavnim pravilima iz člana IX. 5. (1) Ustava Federacije BiH o vremenskom i prostornom važenju ranijih zakona, drugih propisa i sudske pravila, koji su u Federaciji bili na snazi na dan stupanja na snagu tog Ustava mogu ostati na snazi i primjenjivati se i nakon toga na teritoriji Federacije u onoj mjeri u kojoj nisu u suprotnosti sa tim ustavom, dok nadležni organ vlasti ne odluči drugačije, odnosno do donošenja federalnih zakona, njihovog stupanja na snagu i početka primjene, a nakon toga se više ne mogu primjenjivati ni kada nisu u suprotnosti sa novim federalnim zakonom ili drugim propisom na teritoriji Federacije, nego samo federalni zakoni i drugi federalni propisi. Kako nije donesen federalni zakon o plaćama i drugim ličnim primanjima radnika ili drugi koji bi regulisao istu materiju, to je navedeni republički Zakon o plaćama i sada na snazi, zbog čega nije bilo nužno da ga zakonodavno tijelo Federacije BiH potvrdi ili preuzeme, kako to tužilac neosnovano smatra, jer je to pitanje riješeno naprijed citiranim pravilima Ustava FBiH.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 465/97 od 14. 1. 1999. godine)

91.

Član 21. Zakona o porezu na plaću

Član 13. Zakona o doprinosima za socijalno osiguranje

Članovi 2, 3. i 13. Zakona o plaćama i drugim ličnim primanjima radnika

Član 12. Zakona o finansijskom poslovanju

ZAKONSKA JE OBAVEZA SVIH PRAVNIIH LICA I SAMOSTALNIH PRIVREDNIKA DA NAJMANJE JEDANPUT MJESEČNO OBRAĆUNAJU I ISPLATE PLAĆE RADNIKA, PA KADA TU OBAVEZU NE ISPUNE DO PETNAESTOG U NAREDНОM MJЕSECУ ZA SVAKI PROTEKLI MJЕSEC, PADAJU U KAŠNJENJE - DOCNUJU SA ISPLATOM PLAĆE I DRUGIH ZAKONSKIH OBAVEZA KOJE IZ NJE PROIZILAŽE, RADI ČEGA SU ZA DANE KAŠNJENJA DUŽNI DA PLATE NA NEPLAĆENI IZNOS POREZA NA PLAĆU I NEPLAĆENI IZNOS DOPRINOSA ZA SOCIJALNO OSIGURANJE ZATEZNE KAMATE.

RADNICIMA NA ČEKANJU NE PRIPADA PRAVO NA NAKNADU ZA TOPLI OBROK PA OBZIROM DA SU TO NOVČANA SREDSTVA ISPLAĆENA PO OSNOVU RADNOG ODNOŠA IMAJU KARAKTER PLAĆE RADNIKA, NA KOJU JE ISPLATILAC DUŽAN DA PLATI POREZ NA PLAĆU SA ODGOVARAJUĆIM DOPRINOSIMA I ZATEZNIM KAMATAMA ZA PERIOD KAŠNJENJA UPLETÉ.

Iz obrazloženja:

Tuženi je u osporenjem rješenju pravilnom primjenom materijalnog prava obavezao tužioca na plaćanje poreza na plaću, doprinose za socijalno osiguranje i kamata za neblagovremeno uplaćeni porez i doprinose. Članom 13. Zakona o plaćama i drugim ličnim primanjima radnika ("Službeni list RBiH", broj 21/95), propisana je obaveza svih pravnih lica i

samostalnih privrednika da najmanje jedanput mjesečno obraćunaju i isplate plaće radnika u skladu sa članom 12. Zakona o finansijskom poslovanju ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/95), pa kada ovu obavezu ne ispune do 15. u narednom mjesecu za svaki protekli mjesec padaju u kašnjenje - docnju sa isplatom plaće a samim tim i ostalih zakonskih obaveza,

onako kako je to propisano za pojedine obaveze odgovarajućim zakonom. U situaciji kada se obračun i isplata plaće vrši uredno svakog mjeseca onda se istovremeno vrši naplata poreza na plaću i uplata doprinosa pa nema docnje u isplati plaće ni ostalih zakonskih obaveza jer je isplata uslijedila u skladu sa naprijed citiranim propisima u roku dospjelosti (do 15. dana narednog mjeseca za prethodni mjesec). Kada se obračun i isplata plaće vrši po proteku tog roka pada se u docnju sa tom i drugim zakonskim obavezama koje iz nje proizilaze, te je za dane kašnjenja poreski obveznik dužan po članu 21. Zakona o porezu na plaću ("Službeni novine Federacije BiH", br. 26/96 i 27/97), za neplaćeni iznos poreza na plaću da platи zatezne kamate, a obaveznik doprinosa po članu 13. Zakona o doprinosima za socijalno osiguranje ("Službeni list RBiH", br. 5/95, 9/95 i 2/96), zatezne kamate na iznose doprinosa koji nisu plaćeni u propisanom roku. Pravilno je rezonovanje tužioca da se utvrđivanje i naplata poreza vrši prilikom isplate plaća, a također obračun i uplata doprinosa, jer ako nema isplate plaće ne može doći ni do naplate ovih zakonskih obaveza ali sa ovim pitanjem ne treba izjednačavati rok dospjelosti plaća i zakonskih obaveza koje iz nje proizilaze, kako to čini tužilac tumačeći pogrešno zakonske odredbe koje je tuženi u osporenom rješenju iznesenih

razloga pravilno protumačio i primijenio.

Nesporna je činjenica da je tužilac isplatio naknadu za topli obrok i radnicima koji se nalaze na čekanju iako im pravo na takvu naknadu ne pripada, što tužilac decidno priznaje u tužbi, ali smatra da isplaćeni iznos po tom osnovu tuženi nije mogao tretirati kao plaću i obavezati ga na uplatu poreza i doprinosa nego naložiti povrat neosnovano isplaćenih sredstava na teret radnika koji su ih primili. Ovakav pravni stav tužioca je pogrešan. Upravni organi su utvrdili da je tužilac isplatio svojim radnicima novčana primanja koja se ne mogu tretirati kao topli obrok, a pošto su isplaćena po osnovu radnog odnosa takva novčana primanja imaju karakter plaće radnika u smislu člana 2. Zakona o plaćama i drugim ličnim primanjima radnika, te je na iznos isplaćen po tom osnovu pravilnom primjenom materijalnog prava obavezao tužioca da platи porez na plaću sa odgovarajućim doprinosima i kamatama za period kašnjenja uplate. Tuženi nije ovlašten - aktivno legitimisan da zahtijeva od radnika novčane iznose koji su im isplaćeni po osnovu radnog odnosa sa tužiocem nego takvu legitimaciju ima tužilac pa ako smatra da su radnici odgovorni za takav propust i u obavezi da vrate primljena novčana sredstva može u parnici pred redovnim sudom postaviti i eventualno ostvariti takav zahtjev.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 292/98 od 1. 9. 1999. godine)

92.

Članovi 2., 3. tačka 5., član 4. stav 2., član 6. stav 2. i član 16. Zakona o porezu na promet nepokretnosti

ZAKLJUČENJEM UGOVORA O ZAMJENI NEPOKRETNOSTI NA TERITORIJU RAZLIČITIH ENTITETA U BOSNI I HERCEGOVINI, NASTAJE OBAVEZA PLAĆANJA POREZA NA PROMET NEPOKRETNOSTI NA RAZLIKU PROMETNE VRIJEDNOSTI NEPOKRETNOSTI KOJE SE ZAMJENJUJU (PORESKA OSNOVICA), PRI ČEMU JE PORESKI OBVEZNIK UČESNIK U ZAMJENI KOJI DAJE U ZAMJENU NEPOKRETNOST VEĆE VRIJEDNOSTI, TE KADA SE RADI O NEPOKRETNOSTI VEĆE VRIJEDNOSTI NA PODRUČJU FEDERACIJE, NE POSTOJI ZAKONSKA SMETNJA ZA RAZREZ I NAPLATU POREZA NA PROMET NEPOKRETNOSTI PO PROPISIMA KOJI SE PRIMJENJUJU U FEDERACIJI.

Iz obrazloženja:

Prema utvrđenju prvostepenog organa tužilac je dana 28. 4. 1998. godine zaključio ugovor o zamjeni sa G. M., iz Trebinja, kojim je svoju porodičnu stambenu zgradu izgrađenu na parceli označenoj kao k. č. broj 804/6, z. k. ul. broj 365 k. o. G., općina Trebinje, dao u zamjenu za njihovu stambeno-poslovnu zgradu izgrađenu na parceli označenoj kao k. č. broj 2302/39, z. k. ul. broj 4472 k. o. H. Ilića (ovaj ugovor se nalazi u spisima upravnog predmeta, pa se vidi da su potpisi ugovornih strana ovjereni kod nadležnog suda - Općinskog suda II u S. pod brojem Ov - 5806/98 od 31. 8. 1998. godine). Tužičev zahtjev za razrez poreza na promet nepokretnina po ovom

ugovoru upravni organi su odbili sa obrazloženjem da ne postoji mogućnost za razrez poreza na promet nepokretnosti, jer se Zakon o porezu na promet nepokretnosti ("Službeni list RBiH", broj 5/95) primjenjuje samo na području Federacije BiH, a na nivou države Bosne i Hercegovine o tome nije donesen bilo kakav propis ili sporazum entiteta (Federacije BiH i Republike Srpske).

Sud nalazi da se ovakva odluka upravnih organa zasniva na pogrešnom tumačenju zakonskih propisa - odgovarajućih odredaba navedenog Zakona o porezu na promet nepokretnosti, zbog čega nisu ni utvrđivali činjenice koje su odlučne za rješenje ove stvari.

Naime, članom 2. navedenog zakona, koji je donijela RBiH, a koji je ostao na snazi u Federaciji u smislu člana IX. 5. (1) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, pod prometom nepokretnosti u smislu tog zakona smatra se, između ostalog, i zamjena jedne nepokretnosti za drugu nepokretnost, a članom 3. tačka 5. propisano je da se porez na promet nepokretnosti, pored slučajeva navedenih u ostalim tačkama tog člana, ne plaća ni prilikom zamjene nepokretnosti, osim na razliku prometne vrijednosti nepokretnosti koja se zamjenjuje. Poreski obveznik prilikom zamjene nepokretnosti je učesnik u zamjeni koji daje u zamjenu nepokretnost veće vrijednosti (član 4. stav 2. citiranog zakona), a ovaj porez plaća se, kao i svaki drugi porez na promet nepokretnosti, prema mjestu gdje se nepokretnost nalazi (član 16. istog zakona). Iz ovih zakonskih odredaba slijedi da se pod navedenim uslovima može, u slučaju zamjene nepokretnosti, po Zakonu o porezu na promet nepokretnosti koji se primjenjuje na teritoriju

Federacije BiH, izvršiti razrez poreza na promet nepokretnosti (promet čini ona ugovorna strana koja daje u zamjenu nepokretnost veće vrijednosti). Upravni organi, međutim, zbog pogrešnog pravnog stava da se ni u slučaju zamjene nekretnina koje se nalaze na području dva entiteta, ne može izvršiti razrez poreza na promet nepokretnosti po zakonu koji se primjenjuje na teritoriji Federacije BiH, nisu ni utvrđivali činjenice od kojih ovisi mogućnost primjene tog zakona i razrez poreza na promet nepokretnosti po tom zakonu. Kako su te činjenice ostale neutvrđene, povrijeđena su pravila upravnog postupka, pa je sud, uvažavanjem tužbe, poniošto oba upravna rješenja na osnovu člana 38. stav 3. u vezi sa članom 35. stav 2. Zakona o upravnim sporovima i predmet vratio prvostepenom organu na ponovno rješavanje u skladu sa zakonom i primjedbom suda.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 1137/99 od 8. 12. 1999. godine)

93.

Članovi 6. stav 1, 7. 9. i 10. stav 1. Zakona o porezu na promet nepokretnosti

Član 22. stav 3. Zakona o prometu nepokretnosti

PROMETNA VRIJEDNOST NEPOKRETNOSTI SE UTVRĐUJE PO PROPISIMA O POREZU NA PROMET NEPOKRETNOSTI I PODRAZUMIJEVA CIJENU KOJA SE MOŽE POSTIĆI U SLOBODNOM PROMETU NEPOKRETNOSTI U TRENUTKU NASTANKA OBAVEZE PLAĆANJA POREZA NAPROMET, NA KOJU UTIČU RAZNI FAKTORI I KOJA SLUŽI KAO OSNOVICA OD KOJE SE PO ODREĐENOJ STOPI PLAĆA NAVEDI POREZ, PA GRAĐEVINSKA VRIJEDNOST NEPOKRETNOSTI (KUĆE I PARCELE) UKOLIKO NIJE PUTEM VJEŠTAKA NA POUZDAN NAČIN UTVRĐENO DA JE SITOVJETNA SA PROMETNOM VRIJEDNOŠĆU, NE MOŽE POSLUŽITI KAO PORESKA OSNOVICA ZA RAZREZ NAVEDENE VRSTE POREZA.

Iz obrazloženja:

Prema članu 22. stav 3. Zakona o prometu nepokretnosti ("Službeni list SRBiH", br. 38/78, 4/89, 29/90, 22/91 i "Službeni list RBiH", br. 21/92, 3/93 i 18/94), pod prometnom vrijednošću nepokretnosti podrazumijeva se vrijednost utvrđena po propisima o porezu na promet nepokretnosti, a u članu 7. stav 1. Zakona o porezu na promet nepokretnosti ("Službeni list RBiH", br. 5/95, 9/95) se navodi da se prometnom vrijednošću smatra cijena nepokretnosti koja bi se mogla postići u slobodnom prometu u trenutku nastanka poreske obaveze, s tim da prometnu vrijednost nepokretnosti utvrđuje posebna komisija skupštine opštine (stav 2. istog člana), te u članu 6. stav 1. istog zakona, da je osnovica poreza na promet nepokretnosti prometna vrijednost nepokretnosti u trenutku nastanka poreske obaveze.

Dakle, komisija SO utvrđuje prometnu vrijednost nepokretnosti, a ovu čini cijena nepokretnosti koja bi se mogla postići u slobodnom prometu na određenom području i

u određenom vremenskom razdoblju.

U konkretnom slučaju kupoprodajnim ugovorom M. E. kao prodavac, prodala je svoje nekretnine (stambeni objekat i zemljište) tužiteljici kao kupcu K. S., pa je poresku osnovicu i porez na promet nepokretnosti trebalo utvrditi prema odredbama citiranim čl. 6. i 7. Zakona o porezu na promet nepokretnosti.

Međutim, iz zapisnika o procjeni vrijednosti nepokretnosti sastavljenom od komisije za procjenu nepokretnosti dana 21. 11. 1996. godine vidi se da je komisija procjenu nepokretnosti vršila po građevinskoj vrijednosti i za kuću i za zemljište, te ukupnu građevinsku vrijednost (24. 928, 30 DEM za kuću i 3. 164 DEM za zemljište) od 28. 092, 30 DEM uzela kao prometnu vrijednost, koju je kao poresku osnovicu prihvatio prvostepeni organ uprave i na istu razrezao porez na promet nepokretnosti u iznosu od 421. 400, 00 BHD primjenom stope od 15% u smislu člana 9. Zakona o

porezu na promet nepokretnosti. Pri tome prvostepeni organ nije imao u vidu da se pod pojmom prometne vrijednosti podrazumijeva cijena koja bi se za nekretninu mogla postići u slobodnom prometu (član 7. stav 1. Zakona o porezu na promet nepokretnosti) i da na takvu cijenu djeluju razni faktori, a prije svega ponuda i potražnja. Nadležna komisija je izvršila procjenu građevinske vrijednosti nekretnina a prvostepeni organ je tu vrijednost poistovjetio sa njihovom prometnom vrijednošću, mada ni komisija ni prvostepeni organ nisu dali obrazloženje o tome da se te dvije navedene vrijednosti podudaraju. Moguće je da se te vrijednosti i podudaraju, ali je mnogo veća mogućnost da između njih postoji razlika, pa kako nedostaje obrazloženje o podudarnosti građevinske i prometne vrijednosti, osnovica poreza na promet nepokretnosti u prvostepenom rješenju nije utvrđena u skladu sa propisima, niti na pouzdan način.

Iz izloženog se vidi da prvostepeni organ uprave nije poresku osnovicu utvrdio prema prometnoj vrijednosti nepokretnosti, kako propisuje odredba člana 6. navedenog zakona i kako je trebala da se utvrdi već na osnovu građevinske vrijednosti nepokretnosti, pa je na taj način pogrešno primijenio materijalno -

pravni propis.

Tuženi organ se u svom rješenju pozvao na odredbe čl. 6. i 7. Zakona o porezu na promet nepokretnosti, ali prihvata utvrđenje prometne vrijednosti nekretnina iz prvostepenog rješenja u kojem je građevinska vrijednost poistovjećena sa prometnom vrijednošću nekretnina pa je i to rješenje u suprotnosti sa navedenim zakonskim odredbama.

U obrazloženju osporenog rješenja tuženog i prvostepenom rješenju nije navedeno po kojim parametrima je utvrđena prometna vrijednost, radi čega su navedena rješenja nejasna.

Kako su oba rješenja organa uprave donesena na osnovu pogrešne primjene materijalnog prava i uz povrede pravila upravnog postupka koje su uticale na rješavanje stvari, sud nalazi da su oba rješenja nezakonita, te je uvažio tužbu i primjenom člana 38. stav 3. u vezi sa članom 35. stav 2. ZUS - a donio presudu kao u dispozitivu. U ponovnom postupku nadležni prvostepeni organ će imati u vidu navedene primjedbe ovog suda i donijeti novo zakonito rješenje u ovoj upravnoj stvari.

(Presude Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 221/97 od 16. 9. 1998. godine i U. 192/98 od 23. 9. 1998. godine)

94.

Članovi 5, 9, 12, 21. i 25. Zakona o stranim ulaganjima

U OBLIKE STRANOG ULAGANJA KAPITALA, PORED ULAGANJA U DOMAĆE PRAVNO LICE I OSNIVANJA ZAJEDNIČKOG PRAVNOG LICA, SPADA I OSNIVANJE VLASTITOG PRAVNOG LICA STRANOG ULAGAČA KAO I POŠEBNI OBLCI STRANOG ULAGANJA, ČIJA SE PRAVA I ZAŠTITA U SVOJSTVU STRANIH ULAGAČA OSTVARUJU NA NAČIN ODREĐEN ZAKONOM I UGOVOROM O STRANOM ULAGANJU (ČLANOVI 9. I 21. STAV 2. ZAKONA O STRANIM ULAGANJIMA).

U TOM SVOJSTVU STRANI ULAGAČ KAO OSNIVAČ VLASTITOG PRAVNOG LICA OSLOBOĐEN JE PLAĆANJA POREZA NA DOBIT ZA DIO OSTVARENE DOBITI KOJI REINVESTIRA I DIO KOJI DUGOROČNO DEPONUJE KOD BANKE ZA VRIJEME TRAJANJA DEPOZITA, NA TERRITORIJU FEDERACIJE.

Iz obrazloženja:

Ograni uprave su tužioca obavezali da plati porez na dobit za 1997. godinu i utvrdili mu akontaciju ovog poreza za 1998. godinu odbijajući njegov prigovor da je on vlastito strano preduzeće i da nije dužan platiti porez na dobit, pri čemu su zauzeli stav da samo strana ulaganja u domaće pravno lice izvršena ugovorom, kao i strana ulaganja u zajedničko pravno lice koja su također izvršena ugovorom, imaju poreske olakšice. Zauzimajući takav stav pozvali su se na odredbe člana 9. i člana 22. do 25. Zakona o stranim ulaganjima ("Službeni novine Federacije BiH", broj 2/95). Ovakav stav upravnih organa je pogrešan, jer je u suprotnosti sa odredbama Zakona o stranim ulaganjima. Odredbama člana 5. tog zakona kao oblici stranog ulaganja navedeni su:

ulaganje u postojeće pravno lice, osnivanje zajedničkog pravnog lica, osnivanje vlastitog pravnog lica i posebni oblici ulaganja (koncesije). Glava II. ovog zakona sadrži odredbe koje se odnose na ugovore o stranom ulaganju u pravno lice i u članu 9. objašnjeno što se smatra ugovorom o stranom ulaganju u pravno lice (ugovor o stranom ulaganju u postojeće pravno lice i ugovor o osnivanju zajedničkog pravnog lica zaključen između stranog i domaćeg ulagača). Glava III. tog zakona, pak, sadrži odredbe o osnivanju vlastitog pravnog lica stranog ulagača, pa u članu 12. propisuje da strani ulagač može sam ili zajedno sa drugim stranim ulagačima na teritoriji Federacije BiH osnovati vlastito pravno lice u skladu sa tim zakonom.

Oblici stranog ulaganja po navedenom zakonu, dakle, suprotno stavu upravnih organa, nisu samo ulaganja u postojće pravno lice i osnivanje zajedničkog pravnog lica, nego i osnivanje vlastitog pravnog lica koje osniva strani ulagač (sam ili zajedno sa drugim stranim ulagačima), te posebni oblici stranog ulaganja. Prava stranih ulagača (u navedenim oblicima) regulisana su odredbama članova 21. do 26. pomenutog zakona. Kada se radi o porezu na dobit odredbama člana 25. istog zakona propisano je da se strani ulagac oslobođa poreza na dobit koja se reinvestira na teritoriji Federacije, kao i na dobit koju dugoročno deponuje kod banke čije je sjedište na teritoriji Federacije i to za vrijeme trajanja depozita. Prema tome i tužilac, kogaje osnovao strani ulagač i sa stranim kapitalom (ovu činjenicu su upravni organi u postupku utvrdili, a ista proizilazi i iz odluke o osnivanju od 25. 4. 1996. godine, koja je priložena uz tužbu) bi

mogao biti oslobođen od plaćanja poreza na dobit ukoliko bi bili ispunjeni uvjeti iz člana 25. Zakona o stranim ulaganjima, pri čemu nije bitno ako je samo odlukom o osnivanju određeno pravo stranog ulagača da reinvestira dobit, nego je bitno da li je on faktički u 1997. i 1998. godini ostvarenu dobit reinvestirao na teritoriji Federacije BiH, što on tvrdi u tužbi, a što je i u žalbi isticao, a što upravni organi, zbog pogrešnog pravnog stava, nisu utvrđivali. Zbog istog razloga nisu utvrđivali ni to da li su ispunjeni i drugi uvjeti iz Glave VI. tog zakona koji u članovima 27. do 37. propisuju obavezu prijavljivanja, odobravanja, registracije i evidentiranja stranih ulaganja, a posebno iz člana 27. stav 1. tačka 7. koji obvezuje stranog ulagača da nadležnom organu, dostavi akt o reinvestiranju dobiti.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U. 1158/99 od 8. 12. 1999. godine)

A B E C E D N I S T V A R N I R E G I S T A R

KRIVIČNO PRAVO

Amnestija

- vremensko ograničenje 4

Bitna povreda odredaba krivičnog postupka

- nedostaci u izreci presude 7

Mjera sigurnosti zabrane upravljanja motornim vozilom

- radnje organa nadležnog za izvršenje 3

Neuračunljivost

- kao okolnost koja isključuje krivičnu odgovornost 1

Oduzimanje imovinske koristi

- novca pribavljenog krivičnim djelom 2

Objektivni identitet

- unošenje okolnosti u činjenični opis djela 6

Postupak priznanja strane krivične presude

- mogućnost podnošenja zahtjeva za ponavljanje krivičnog postupka 8

Prenošenje mjesne nadležnosti

- važni razlozi 5

GRAĐANSKO I PRIVREDNO PRAVO

Akceptni nalog

- zabranu naplate kao privremena mjera obezbjeđenja 20
- nepodnošenje na naplatu povjerilačka docija 34

Aktivna legitimacija

- radnik nema kada uplata doprinosa 53

Alternativna obligacija

- zahtjev za otklanjanje nedostataka ili isplatu cijene takve činidbe 41

Autoodgovornost

- obavezno osiguranje se ne odnosi na traktor sa registarskim pločicama zelene boje 45

Brak

- sticanje bračnih drugova u široj porodičnoj zajednici 46

Cijena

- kod ugovora o građenju po sistemu "ključ u ruke" 42

Delegiranje suda

- samo iznimno van kantona 14

Dioba nasljedstva

- punovažna stvarna, a ne vezuje nasljednike pogrešno unesena u rješenje o nasljeđivanju 48

Docnja

- povjerilačka - ako akceptni nalog nije podnesen na naplatu 34

Doprinos

- radnik nije aktivno legitimiran da zahtjeva isplatu 53

Dostavljanje pismena

- nadležnom pravobranilaštvu, mjerodavan datum prijema u zajedničkoj službi za primanje pismena 17

Električna energija

- pravo distributivnog preduzeća na obustavu isporuke 32

Firma

- zaštita - bitna istovjetnost imena 31

Gradsko građevinsko zemljište

- dodjeljuje se radi građenja upravnim aktom 10

Izlučna tužba

- ne može izlučenje novčanih sredstava sa računa ZPP 19

Kamata

- od kada teče po članu 137. ZOO 40

Likvidacija

- nije dopuštena žalba ZPP protiv rješenja o zaključenju postupka likvidacije 21

Mjesna nadležnost

- prorogaciona klauzula i prigovor protiv rješenja o izvršenju 13

Nadležnost

- ne postoji sudska nadležnost u sporovima protiv zaštitnih snaga UN 9
- akt o dodjeli gradskog građevinskog zemljišta radi građenja ne može se pobijati u parnici 10
- u predmetima upravno - računskog spora 11
- propisi mjerodavni za utvrđivanje stvarne, mjesne i funkcionalne nadležnosti u parnici 12
- izabrana nadležnost u slučaju prigovora protiv rješenja o izvršenju donesenog na temelju vjerodostojne isprave 13

Naknada štete

- aktivno legitimiran je privremeni korisnik zemljišta u slučaju prisvajanja traveod strane treće osobe 36
- kada ne postoji podijeljena odgovornost 37
- za duševne bolove zbog smrti bliske osobe 38
- nematerijalne - sestre poginulog 39
- ne obuhvata naknadu za topli obrok i kada je radni odnos nezakonito prestao 52
- prestankom radnog odnosa gubi se pravo na naknadu štete zbog izostanka

naknade za čekanje na novi raspored 54

Naslijedivanje

- rokovi za pobijanje naslijedničke izjave 47
- nasljednike vezuje stvarna dioba nasljeda, a ne pogrešno unesen sporazum u rješenje o naslijedivanju 48

Naslijednik

- ovlašten je da zahtijeva nastavak prekinutog parničnog postupka 16
- zakupca poslovne prostorije nastavlja zakupni odnos 43

Nematerijalna šteta

- pravo na naknadu za duševne bolove bliske osobe 38
- udate sestre poginulog 39

Obavezno osiguranje od autoodgovornosti

- ne odnosi se na traktor sa registarskim oznakama zelene boje 45

Otkaz

- ugovora o zakupu poslovne prostorije bez uticaja prigovor da zakupodavac nije vlasnik 44

Podijeljena odgovornost

- u slučaju naknade štete, kada vozač bez dozvole za vožnju 37

Podnesak

- očita greška u podnošenju i kada stručni punomoćnik 15

Porodična zajednica

- i sticanje bračnih drugova 46

Povjeračka docnja

- zbog nepodnošenja akceptnog naloga na naplatu 34

Pravobranilaštvo

- mjerodavan datum dostavljanja pismena zajedničkoj službi 17

Preduzeće

- uvjeti za pripajanje državnog preduzeća preduzeću u privatnom vlasništvu 23

Prekid postupka

- nastavljanje postupka mogu zahtijevati zakonski naslijednici, a i testamentarni u čiju je korist ostavilac raspolagao predmetom spora 16

Prigovor trećeg lica

- ne može se usvojiti zahtjev za

izlučenje novčanih sredstava sa računa ZPP 19

Privremena mjera

- obezbjeđenje nenovčanog tužbenog zahtjeva zabranom naplate akceptnih naloga 20

Radni odnosi

- mjerodavno pravo za radnika poslovne jedinice strane pravne osobe 51
- radniku ne pripada pravo na naknadu za topli obrok i kada je radni odnos nezakonito prestao 52
- radnik nema aktivnu legitimaciju kod uplate doprinos-a 53
- prestanak prava na naknadu tokom čekanja na raspored 54

Rok

- za žalbu stranke koju zastupa pravobranilac - od kada teče 17
- prekluzivni - za pobijanje nasljedničke izjave 47

Sindikat

- pravo žalbe podružnice na odluku registarskog suda 25

Spor male vrijednosti

- žalba se ne odbacuje ni kada je izjavljena samo zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja 18

Stambeni odnosi

- nezakonito korištenje stana nakon poništenja rješenja o dodjeli - od kada teče 49
- pravo vlasnika na useljenje u sustanarski dio 50

Stan

- kada je nezakonito korištenje 49

Sticanje bez osnova

- i zatezna kamata 40

Sudska nadležnost

- ne postoji u odstetnim zahtjevima za štete koje počine zaštitne snage UN 9

Sudski registar

- zabrana upisa osnivanja novog poduzeća ako je supruga osnivača vlasnik poduzeća sa neizmirenim porezom 22
- uvjeti za upis pripajanja državnog preduzeća preduzeću u privatnom vlasništvu 23
- ne može se upisati djelatnost

obavljanja izvengospodarskih (vanprivrednih) usluga 24

- pravo na žalbu sindikalne podružnice 25
- upisi promjena koji se odnose na dio subjekta upisa 26
- nije dozvoljena žalba protiv rješenja o ispravci potvrde o upisima u registru 27
- žalba povjerilaca na rješenje o upisu osnivanja novog preduzeća 28
- odbijanje zahtjeva za upis kojim se izigravaju prava povjerilaca 29
- izmjena osnivačkog udjela 30

Sustana

- pravo na useljenje u ispražnjeni dio stana 50

Traktor

- sa registarskim pločicama zelene boje ne podliježe obaveznom osiguranju od odgovornosti 45

Tužba

- parnična, nije dopuštena protiv akta o dodjeli gradskog građevinskog zemljišta 10
- izlučna - ne može izlučenjem novčanih sredstava sa računa ZPP 19
- obezbjeđenje nenovčanog zahtjeva zabranom naplate akceptnih naloga 20
- prekluzivni rokovi za pobijanje nasljedničke izjave 47

Ugovor

- prestanak zbog nemogućnosti ispunjenja i zatezna kamata u slučaju vraćanja novca 40

Ugovorna kazna

- samo za zakašnjenje u ispunjenju nenovčane obaveze, a mora se zahtijevati odmah po prijemu ispunjenja 33

Ugovor o građenju

- klauzula "ključ u ruke" ne isključuje cijenu za naknadne radove 42

Ugovor o isporuci električne energije

- i pravo na obustavu isporuke 32

Ugovor o prodaji

- i ugovor o usmjerenoj stambenoj izgradnji 41

Ugovor o udruživanju sredstava za stambenu izgradnju

- ima karakter ugovora o prodaji 41

Ugovor o zakupu poslovne prostorije

- nastavlja se s nasljednikom zakupca 43
- otkaz daje zakupodavac i kada nije vlasnik prostorije 44

Upravno - računski spor

- nadležan Kantonalni sud u Sarajevu u nedovršenim predmetima 11

Vlasnička tužba

- kao izlučna 19

Zajednička imovina

- i poduzeće registrirano kao vlasništvo jednog od bračnih drugova 22
- bračnih drugova stekena u široj porodičnoj zajednici 46

Zastara potraživanja

- cijene za isporučenu električnu energiju 35

Zaštita firme

- bitna istovjetnost imena 31

Zatezna kamata

- od kada teče po članu 137. ZOO 40

Zavod za platni promet

- nije ovlašten na žalbu protiv rješenja o zaključenju postupka likvidacije 21

Žalba

- očita greška u podnošenju moguća i kada stručni punomoćnik 15
- rok za stranku koju zastupa pravobranilac 17
- protiv presude u sporu male vrijednosti ne može se odbaciti zato što je izjavljena samo zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja 18
- ZPP protiv rješenja o zaključenju postupka likvidacije 21
- nije dozvoljena protiv rješenja o ispravci potvrde registarskog suda 27
- povjerilaca na rješenje o upisu osnivanja novog preduzeća 28

UPRAVNO PRAVO

Carina

- špediter u postupku carinjenja robe uvoznika nije njegov punomoćnik, niti punomoćnik za prijem pismena, kada je rješenjem carinskog organa obavezan na plaćanje carine uvoznik - vlasnik - robe 57
- federalni Carinski zakon je u suprotnosti sa Zakonom o carinskoj politici BiH po pitanju uvoza predmeta kućanstva, pa poslije 13. 11. 1997. godine porodice poginulih boraca nisu oslobođene plaćanja carine na uvoz tih predmeta 69
- poslije stupanja na snagu Zakona o carinskoj tarifi BiH 13. 3. 1998. godine, carina i druge uvozne dažbine, ne mogu se utvrđivati primjenom federalnog Zakona o carinskoj tarifi, ali ako su ipak naplaćene u manjem iznosu, po federalnom zakonu, može se izvršiti naknadno obračun i naplata razlike po državnom zakonu 70
- podzakonski propis o plaćanju posebne pristojbe na uvezenu robu koji je donio nenadležni organ ili koji je donesen bez ovlaštenja u zakonu odnosno suprotno datom ovlaštenju nema karakter pravnog propisa i ne proizvodi pravno djelstvo 71
- obaveza plaćanja posebne pristojbe na uvezenu robu nastaje na dan kada

roba pređe preko carinske linije, pa ako tada nije postojala odluka o njenom plaćanju carinski organi nisu mogli naplatiti od uvoznika posebnu pristojbu zbog čega on može tražiti povrat nezakonito plaćene pristojbe 72

Drumski saobraćaj

- nadležni organ zakonom nije ovlašten da zbog obustave obavljanja javnog prijevoza stavi van snage registrovani red vožnje prijevoznika 73

Izuzetno materijalno obezbjeđenje

- lica koja ispunjavaju ili ostvare pravo na invalidsku penziju i druga novčana primanja po propisima iz PIO i pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje, mogu po svom izboru koristiti samo jedno od tih prava, o čemu organ uprave nije ovlašten da odlučuje po diskrecionoj ocjeni 74

Nekretnine

- u postupku vraćanja u posjed nekretnine koja je proglašena napuštenom vlasnik nije ograničen u dokazivanju vlasništva dokaznim sredstvima propisanim opštim zakonima 75

Penijsko i invalidsko osiguranje radnika

- u postupku rješavanja o pravima iz PIO ne može se utvrđivati samo činjenica tjelesnog oštećenja bez zahtjeva osiguranika za priznanje prava koje mu na osnovu te činjenice pripada 55
 - vezanost organa PIO pravomoćnim rješenjem nadležnog organa unutrašnjih poslova kada se penzionise njegov radnik prije ispunjenja opštih uslova za sticanje starosne penzije 58
 - radna knjižica i uvjerenje imaju dokaznu snagu javnih isprava i kada je vrijeme osiguranja koje se računa u penzijski staž utvrđeno na osnovu podataka iz maticne evidencije suprotno tim ispravama, rješenje o tome treba poništiti 60
 - organi PIO dužni su osiguraniku izdati uvjerenje o stažu osiguranja samo u skladu sa podacima iz svoje maticne evidencije, pa ako osiguranika nema u toj evidenciji ne može sa uspjehom po osnovu opštег potraživanja realizovati određen broj poena za certifikate 61
 - stečena prava iz PIO mogu se ograničiti ili prestati samo na osnovu zakona 76
 - o pravu na porodičnu penziju po zahtjevu podnesenom poslije 31. 7. 1998. godine upravni organi odlučuju primjenom federalnog Zakona o PIO, a nema pogrešne primjene tog zakona ako su se pozvali na pogrešan stav člana koji su primijenili ali su ga citirali i pravilno primijenili 77
 - medicinska dokumentacija strane države, nalaz, ocjena i mišljenje inostranog organa vještačenja i nosioca osiguranja, samo su dokazna sredstva u postupku ostvarivanja prava iz invalidskog osiguranja kod domaćeg nosioca osiguranja 78
 - u nedostatku podataka u maticnoj evidenciji penzijski staž se može utvrđivati svim drugim dokaznim sredstvima, a u taj staž priznati vrijeme za koje je plaćen doprinos kod bilo kojeg nosioca osiguranja u Federaciji 79
 - nosilac osiguranja u žalbenom postupku pri odlučivanju o pravu osiguranika iz invalidskog osiguranja nije ni djelimično ograničen načelom zabrane izmjene prvostepenog rješenja na štetu žalioca 80
 - zakonom nije dozvoljena inverzija pravnog pravila da specijalni zakon derogira primjenu opštег zakona pa je stupanjem na snagu federalnog Zakona o PIO na osnovu člana 156. stav 1. prestala primjena samo opštih zakona koji su se primjenjivali u Federaciji 81
 - doprinos bolesti i povrede van rada koje su prouzrokovale invalidnost nemaju uticaja na visinu invalidske penzije 82
- Penzijsko i invalidsko osiguranje vojnih osiguranika**
- pripadnicima civilne zaštite period trajanja ratnog stanja može se priznati pod zakonom propisanim uslovima u poseban staž u jednostrukom trajanju i uračunati u ukupan penzijski staž 83
 - pripadnicima jedinica radne obaveze period trajanja ratnog stanja može se priznati pod zakonom propisanim uslovima u poseban staž u jednostrukom trajanju i uračunati u ukupan penzijski staž 84
 - aktivna vojna lica ostvaruju prava iz PIO po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika ako su u času prestanka tog svojstva ispunjavala zakonom propisane uslove 85
 - kada oficiru u činu majora pripada pravo na starosnu penziju po propisima o PIO vojnih osiguranika i kakav pravni značaj ima u odnosu na to pravo njegovo zasnivanje radnog odnosa po prestanku svojstva vojnog osiguranika 86
 - pravni nedostaci u rješenju o prestanku službe aktivnom vojnom licu ne mogu imati za posljedicu gubitak prava iz PIO tog lica po propisima za vojne osiguranike 86 i 87
 - sticanje prava na invalidsku penziju po opštим propisima ne isključuje mogućost sticanja tog prava i po propisima za vojne osiguranike, ali vojni osiguranik može koristiti samo jednu ostvarenu penziju 87
 - vojni penzioneri bivše JNA ako su se u toku rata uključili u Armiju BiH i stekli svojstvo aktivnog vojnog lica mogu ostvariti starosnu penziju po propisima o PIO vojnih osiguranika ukoliko su u času prestanka navedenog svojstva ispunjavali zakonske uslove za sticanje tog prava 88
- Porez na plaće**
- poslodavci nisu u obavezi da isplate plaće licima koja nisu primili u radni odnos i koja kod njih nisu faktički radila, pa ni da plate porez na plaće i doprinose za ta lica 89
 - troškovi prijevoza i troškovi ishrane radnika isplaćeni iznad zakonom utvrđenog iznosa imaju karakter plaće, pa se na njih mora platiti porez

- na plaću i drugi zakonom propisani doprinosi 90
- dospjelost isplate plaće radnika i docnja u plaćanju poreza na plaću i doprinosu, te plaćanje zatezne kamate za dane korištenja. Isplata naknade za topli obrok radnicima na čekanju ima karakter plaće na koju se mora platiti porez 91

Porez na promet nepokretnosti

- zamjena nepokretnosti sa teritorije različitih entiteta u Bosni i Hercegovini i obaveza plaćanja poreza na promet nepokretnosti 92
- kako se utvrđuje prometna vrijednost nepokretnosti i po kojim propisima, te odnos prometne i građevinske vrijednosti nepokretnosti 93

Strano ulaganje kapitala

- oblici stranog ulaganja kapitala i za koji dio ostvarene dobiti je oslobođen plaćanja poreza na dobit strani ulagač kao osnivač vlastitog pravnog lica 94

Upravni postupak

- utvrđivanje činjenica ne može biti upravna stvar o kojoj se odlučuje u upravnom postupku i takvo rješenje treba oglasiti ništavim 55
- za odlučivanje o žalbama protiv rješenja odjeljenja za odbranu u opština poslije 28. 1. 1998. godine nisu stvarno nadležne uprave za odbranu u kantonima nego Federalno ministarstvo za odbranu Sarajevo 56
- špediter u postupku carinjenja robe uvoznika nije njegov punomoćnik, niti punomoćnik za prijem pismena, kada je rješenjem carinskog organa obavezan na plaćanje carine uvoznik - vlasnik robe 57
- vezanost organa PIO pravomoćnim rješenjem nadležnog organa unutrašnjih poslova kada se penzoniše njegov radnik prije ispunjenja opštih uslova za sticanje starosne penzije 58
- radna knjižica i uvjerenje imaju dokaznu snagu javnih isprava i kada se vrijeme osiguranja koje se računa

u penzijski staž utvrđeno na osnovu podataka iz matične evidencije suprotno tim ispravama, rješenje o tome treba poništiti 60

- organi PIO dužni su osiguraniku izdati uvjerenje o stažu osiguranja samo u skladu sa podacima iz svoje matične evidencije, pa ako osiguranika nema u toj evidenciji ne može sa uspjehom po osnovu opštег potraživanja realizovati određen broj poena za certifikate 61
- očigledne greške u rješenjima upravnih organa nije ovlašten da ispravlja sud u upravnom sporu, nego donosi lac rješenja 62
- pogrešno označeni ili neoznačeni datum u drugostepenom rješenju nema karakter bitne povrede postupka zbog koje bi to rješenje trebalo poništiti u upravnom sporu 62
- konačno rješenje se ne može ukinuti po pravu nadzora zbog nepravilno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja 63

Upravni sporovi

- opštinski načelnik nije nadležan da rješava o zahtjevu investitora za izdavanje urbanističke saglasnosti, niti ima aktivnu stranačku legitimaciju za pokretanje upravnog spora u tom postupku 64
- rok za podnošenje tužbe kada konačni akt nije lično dostavljen stranci, a ona saznala da donošenje akta i njegovu sadržinu 65
- kada navode tužbe treba smatrati prijedlogom za povraćaj u predašnje stanje zbog propuštenog roka za podnošenje tužbe i kako postupiti po tom prijedlogu i tužbi 66
- nema shodne primjene odredaba parničnog postupka u odnosu na pravo stranke da u upravnom sporu izjavi žalbu protiv odluke kantonalnog suda 67
- prekluzivni rok za podnošenje zahtjeva udruženja građana za upis u registar udruženja koji vodi nadležno ministarstvo pravde 68

REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA

KRIVIČNO PRAVO

- Krivični zakon Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 43/98 i br. 2/99).
- Zakon o krivičnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br. 43/98 i 2/99).
- Krivični zakon RBiH ("Službeni list SRBiH", ; br. 16/77, 32/84, 19/86, 40/87, 33/89, 2/90 i 24/91, i "Službeni list RBiH", ; br. 18/92, 21/92 i 28/94).
- Zakon o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima ("Službeni list SFRJ", br. 50/88, 80/89 i 40/90) preuzet zakonom ("Službeni list RBiH", broj 2/92), koji se primjenjuje kao federalni zakon temeljem člana IX. 5. Ustava Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 1/94).
- Zakon o bezbjednosti saobraćaja na putevima ("Službeni list SRBiH", br. 3/90, 9/90, 11/90 i 40/90), koji se primjenjuje kao federalni zakon temeljem člana IX. 5. Ustava Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 1/94).
- Zakon o amnestiji ("Službene novine Federacije BiH", broj 48/99).

GRAĐANSKO I PRIVREDNO PRAVO RANIJI I PREUZETI PROPISI

- Konvencija o privilegijama i imunitetima UN od 13. 2. 1946. godine
- Zakon o parničnom postupku ("Službeni list SFRJ" br. 4/77 do 35/91, "Službeni list RBiH", br. 16/92 i 13/94)
- Zakon o izvršnom postupku ("Službeni list SFRJ" br. 20/78 do 27/90)
- Zakon o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima ("Službeni list SFRJ" broj 43/82)
- Pravna pravila Opštег građanskog zakonika - OGZ
- Zakon o obligacionim - obveznim odnosima ("Službeni list SFRJ" br. 29/78 do 57/89, "Službeni list RBiH", br. 2/92, 13/93 i 13/94)
- Zakon o osnovnim pravima iz radnog odnosa ("Službeni list SFRJ" br. 60/89 i 42/90)
- Zakon o osnovama sistema osiguranja imovine i osoba ("Službeni list SFRJ" br. 17/90 i 82/90)
- Zakon o građevinskom zemljишtu ("Službeni list SRBiH", br. 34/86 i 1/90, "Službeni list RBiH", br. 3/93 i 13/94)
- Zakon o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", br. 14/84, 12/87 i 36/89)
- Zakon o zakupu poslovnih zgrada i prostorija ("Službeni list SRBiH", br. 33/77 do 7/92, "Službeni list RBiH", br. 3/93 i 13/94)
- Porodični zakon ("Službeni list SRBiH", br. 21/79 i 44/89)
- Zakon o nasljeđivanju ("Službeni list SRBiH", broj 7/80)
- Zakon o elektroprivredi ("Službeni list RBiH", br. 1/93 i 13/94)

PROPRIETATI FEDERACIJE BiH

- Zakon o parničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj 42/98, ispr. u 3/99)
- Zakon o stečaju i likvidaciji ("Službene novine Federacije BiH", broj 23/98)
- Zakon o postupku za upis u sudske registre ("Službene novine Federacije BiH", broj 6/95) - raniji
- Zakon o postupku upisa pravnih osoba u sudske registre ("Službene novine Federacije BiH", broj 4/2000)
- Zakon o preduzećima ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/95 i 8/96) - raniji
- Zakon o privrednim (gospodarskim) društvima ("Službene novine Federacije BiH", broj 23/99)
- Zakon o vlasničko - pravnim odnosima ("Službene novine Federacije BiH", broj 6/98)
- Zakon o finansijskom poslovanju ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/95 i 13/2000)
- Zakon o doprinosima ("Službene novine Federacije BiH", broj 35/98)
- Uredba o upisu u sudske registre preduzeća i drugih pravnih osoba koje obavljaju privrednu djelatnost ("Službene novine Federacije BiH", br. 10/96, 10/98 i 16/98) - ranija
- Uredba o upisu u sudske registre pravnih osoba koje obavljaju privrednu djelatnost ("Službene novine Federacije BiH", broj 12/2000)
- Opći uvjeti za isporuku električne energije ("Službene novine Federacije BiH", broj 35/99)
- Odluka o standardnoj klasifikaciji djelatnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 28/98)

KANTONALNI PROPISI

- Zakon o sudovima ("Službene novine Kantona Sarajevo" br. 3/97, 7/98 i 20/98)

UPRAVNO PRAVO SAVEZNI PROPISI

- Zakon o matičnoj evidenciji o osiguranicima i uživaocima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ("Službeni list SFRJ", br. 34/79 i 68/88)
- Zakon o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja

("Službeni list SFRJ", br. 23/82 do 44/90)

- Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika ("Službeni list SFRJ", br. 7/85, 74/87 i 20/89)

REPUBLIČKI PROPISI (SRBiH i RBiH)

- Zakon o doprinosima za socijalno osiguranje ("Službeni list RBiH", br. 5/95, 9/95 i 2/96)
- Zakon o izuzetnom materijalnom

obezbjedjenju ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca ("Službeni list RBiH", br. 33/95, 37/95 i 17/96)

- Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list SRBiH", br. 38/90, 22/91 i "Službeni list RBiH", broj 24/92)
- Pravilnik o ocjenjivanju radne sposobnosti u penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list SRBiH", broj 6/92)
- Statut Društvenog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje BiH ("Službeni list SRBiH", broj 25/91)
- Zakon o plaćama i drugim ličnim primanjima radnika ("Službeni list RBiH", broj 21/95)
- Zakon o porezu na plaću ("Službeni list RBiH", br. 5/95, 9/95 i 2/96)
- Zakon o porezu na promet nepokretnosti ("Službeni list RBiH", br. 5/95 i 9/95)
- Zakon o prometu nepokretnosti ("Službeni list SRBiH", br. 38/78, 4/89, 29/90, 22/91 i "Službeni list RBiH", br. 21/92, 3/93 i 18/94)
- Zakon o prostornom uređenju ("Službeni list SRBiH", br. 9/87 do 14/91 i "Službeni list RBiH", br. 25/94 i 33/94)
- Zakon o radnim odnosima ("Službeni list SRBiH", broj 20/90)
- Zakon o službi u Armiji Republike BiH ("Službeni list RBiH", br. 11/92 do 20/95)

FEDERALNI PROPISI

- Zakon o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/98 i 48/99)
- Zakon o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/98 i 8/00)
- Zakon o parničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj 42/98)
- Zakon o udruživanju građana ("Službene novine Federacije BiH", broj 6/95)
- Carinski zakon ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/95, 9/96, 18/96 i 25/97)
- Zakon o doprinosima ("Službene novine Federacije BiH", broj 35/98)
- Zakon o odbrani Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 15/96)
- Uputstvo o kriterijima za bliže određivanje vremena koje se računa u penzijski staž kao poseban staž u jednostrukom trajanju ("Službene novine FBiH", broj 30/98)
- Zakon o posebnoj pristojbi na uvezenu robu ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/95)
- Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", broj 29/98)
- Pravilnik o ocjenjivanju radne sposobnosti u penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene

- novine Federacije BiH", broj 26/99)
- Statut Društvenog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/99)
- Sporazum o ostvarivanju prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 39/99)
- Zakon o porezu na plaću ("Službene novine Federacije BiH", br. 26/96, 27/97 i 12/98)
- Zakon o prijevozu u unutarnjem cestovnom prometu ("Službene novine Federacije BiH", broj 23/98)
- Zakon o privatizaciji preduzeća ("Službene novine Federacije BiH", broj 27/97)
- Zakon o utvrđivanju i realizaciji potraživanja građana u postupku privatizacije ("Službene novine Federacije BiH", broj 27/97)
- Zakon o radu ("Službene novine Federacije BiH", broj 29/98)
- Zakon o unutrašnjim poslovima Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 1/96 i 19/98)
- Zakon o stranim ulaganjima ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/95)
- Zakon o prestanku primjene Zakona o privremeno narušenim nekretninama u svojini građana ("Službene novine Federacije BiH", broj 11/98)

PROPISI DRŽAVE BiH

- Zakon o carinskoj politici BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 1/97, 8/98 i 21/98)
- Zakon o carinskoj tarifi BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 1/98)

"Bilten sudske prakse Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine" izlazi četiri puta godišnje. Časopis je upisan u evidenciju javnih glasila Federalnog ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta pod rednim brojem 701 od 15. 8. 1997. godine, a mišljenjem Federalnog ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta broj 08-455-286-4/97 od 15. 08. 1997. godine podпадa pod proizvode iz člana 19. stav 1. tačka 12. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga, na čiji promet se ne plaća porez. Izdavač: Javno preduzeće Novinsko-izdavačka organizacija Službeni list Bosne i Hercegovine Sarajevo, Ulica Magribija 3. DTP: Javno preduzeće Novinsko-izdavačka organizacija Službeni list Bosne i Hercegovine. Štampa: "GRAFOMERC" Sarajevo. Za štampariju: Mirsad Džidić. Tiraž: 1000 primjeraka.

